

URZĄD STATYSTYCZNY W LUBLINIE

BUDOWNICTWO w województwie lubelskim w 2016 r.

Informacje i opracowania statystyczne
Lublin, 2017

Zespół redakcyjny

Przewodniczący
Krzysztof Markowski

Członkowie
Waldemar Dymek, Sławomir Dziaduch, Zofia Kurlej, Elżbieta Łoś,
Andrzej Matacz, Aneta Olszewska-Welman

Opracowanie publikacji
pracownicy Ośrodka Statystyki Budownictwa

Zdjęcie na okładce: Centrum Spotkania Kultur w Lublinie – aut. Anna Powęska

ISSN 2082-7458

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

PRZEDMOWA

Szanowni Państwo,

Odpowiadając na szerokie zapotrzebowanie na informacje statystyczne dotyczące budownictwa, mamy przyjemność zaprezentować Państwu wyniki badań z tego obszaru zestawione i opracowane w publikacji „**Budownictwo w województwie lubelskim w 2016 roku**”. Budownictwo jako ważna dziedzina gospodarki narodowej, pełniąca również istotne funkcje społeczne jest przedmiotem zainteresowania różnych środowisk, dlatego autorzy starali się zaprezentować możliwie szeroki zestaw informacji statystycznych z zakresu budownictwa mieszkaniowego, budownictwa budynków niemieszkalnych, a także produkcji budowlano-montażowej.

Opracowanie stanowi kolejną edycję cyklicznej publikacji, która została zrealizowana w Ośrodku Statystyki Budownictwa działającym w Urzędzie Statystycznym w Lublinie, specjalizującym się w zakresie statystyki budownictwa. Zawiera szeroki zestaw danych statystycznych dotyczących opisywanego zagadnienia opatrzonych komentarzem analitycznym zwracającym uwagę czytelników na najistotniejsze aspekty i główne tendencje zachodzące w badanym obszarze.

Publikacja składa się z części opisowej obejmującej uwagi metodologiczne i opis analityczny oraz z części tabelarycznej. Uwagi metodologiczne zawierające definicje występujących w opracowaniu pojęć poprzedzają obszerny komentarz analityczny wraz z licznymi wykresami i kartogramami. Tablice statystyczne zawierają przeglądowe dane dla województwa lubelskiego na tle kraju i innych województw z uwzględnieniem retrospekcji, a także szczegółowe dane za 2016 rok w przekroju powiatów i gmin województwa lubelskiego.

Mamy nadzieję, że publikacja będzie przydatnym źródłem informacji z zakresu budownictwa i zachęci Państwa do zgłębiania przedstawionej w niej tematyki. W tym celu mogą Państwo wykorzystać również inne zasoby statystyki publicznej dostępne w Urzędzie Statystycznym w Lublinie, a także na stronach internetowych GUS.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, listopad 2017 r.

ZNAKI UMOWNE

Kreska (-) – zjawisko nie występuje;

Zero (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;

Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych;

Znak (x) – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe;

Znak (#) – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	1
ZNAKI UMOWNE	2
SPIS TREŚCI	3
SPIS RYSUNKÓW	4
SPIS TABEL	9
UWAGI METODYCZNE	10
1. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE.....	18
1.1. Efekty rzeczowe budownictwa mieszkaniowego.....	18
1.2. Mieszkania, których budowę rozpoczęto oraz mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym.....	34
2. BUDYNKI NIEMIESZKALNE, OBIEKTY INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	40
2.1. Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w ujęciu ogółem	40
2.2. Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w przekroju grup Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).....	42
2.3. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych budynków niemieszkalnych oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej	62
3. PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA ŚREDNICH I DUŻYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH	66
3.1. Produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim	66
3.2. Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana na terenie województwa lubelskiego przez przedsiębiorstwa budowlane	72
4. PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH	75
Aneks 1. Spis tablic załączonych do publikacji w wersji elektronicznej (format XLS)	77

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim oraz ich udział w kraju w latach 2012-2016	18
Rys. 2. Zmiany (do roku poprzedniego) liczby mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016.....	19
Rys. 3. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według form budownictwa w latach 2012-2016	19
Rys. 4. Mieszkania oddane do użytkowania w Polsce według form budownictwa w latach 2012-2016.....	20
Rys. 5. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim według rodzajów budynków i form budownictwa w 2016 r.	21
Rys. 6. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w Polsce według rodzajów budynków i form budownictwa w 2016 r.....	21
Rys. 7. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.....	22
Rys. 8. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.	23
Rys. 9. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. zawartych małżeństw według województw w 2016 r.....	23
Rys. 10. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.....	24
Rys. 11. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	25
Rys. 12. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. zawartych małżeństw według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	25
Rys. 13. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według gmin województwa lubelskiego w 2016 r.	26
Rys. 14. Liczba i powierzchnia mieszkań oddanych do użytku w województwie lubelskim w 2016 r. – w przekroju „miasto-wieś”	27
Rys. 15. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016.....	28
Rys. 16. Przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie oddane do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016.....	29
Rys. 17. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w wodociąg z sieci według województw w 2016 r.....	29
Rys. 18. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w kanalizację z sieci według województw w 2016 r.....	30
Rys. 19. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w gaz z sieci według województw w 2016 r..	31
Rys. 20. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej według województw w 2016 r.	31
Rys. 21. Odsetek mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w latach 2012-2016	32
Rys. 22. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim i Polsce według technologii wznoszenia budynku w 2016 r.	32
Rys. 23. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim i Polsce według liczby kondygnacji nadziemnych budynku w 2016 r.....	33

Rys. 24. Przeciętny czas trwania budowy nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według rodzajów budynków w latach 2012-2016..	34
Rys. 25. Mieszkania, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim w latach 2012-2016....	34
Rys. 26. Mieszkania, których budowę rozpoczęto w Polsce w latach 2012-2016	35
Rys. 27. Mieszkania, których budowę rozpoczęto według województw w 2016 r.	35
Rys. 28. Udział mieszkań indywidualnych w ogóle mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016.....	36
Rys. 29. Udział mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem w ogóle mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016.....	36
Rys. 30. Mieszkania, których budowę rozpoczęto według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	37
Rys. 31. Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	38
Rys. 32. Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w przeliczeniu na 1 tys. ludności według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	38
Rys. 33. Struktura mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według form budownictwa w latach 2012-2016.....	40
Rys. 34. Powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.	41
Rys. 35. Powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	41
Rys. 36. Dynamika powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016 (rok poprzedni = 100)	42
Rys. 37. Liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według grup PKOB w 2016 r.....	42
Rys. 38. Struktura powierzchni użytkowej i kubatury budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według grup PKOB w 2016 r.....	43
Rys. 39. Powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	44
Rys. 40. Powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.....	45
Rys. 41. Liczba (nowe budynki) oraz powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016.....	46
Rys. 42. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.	46
Rys. 43. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw w 2016 r.....	47
Rys. 44. Struktura powierzchni użytkowej budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce według powiatów w 2016 r.	47

Rys. 45. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016	48
Rys. 46. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	49
Rys. 47. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.....	50
Rys. 48. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016	50
Rys. 49. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w przeliczeniu na 1 tys. ludności w latach 2012-2016.....	51
Rys. 50. Przeciętna powierzchnia użytkowa nowych budynków handlowo-usługowych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	51
Rys. 51. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.	52
Rys. 52. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz jej struktura w województwie lubelskim i Polsce według klas PKOB w 2016 r.....	52
Rys. 53. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016	53
Rys. 54. Powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	54
Rys. 55. Powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.....	55
Rys. 56. Liczba (nowe budynki) oraz powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016.....	55
Rys. 57. Przeciętna powierzchnia użytkowa nowych budynków przemysłowych i magazynowych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	56
Rys. 58. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	57
Rys. 59. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.....	58
Rys. 60. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016.....	59
Rys. 61. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2012-2016	59

Rys. 62. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	60
Rys. 63. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km ² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	61
Rys. 64. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytku w województwie lubelskim w latach 2012-2016	61
Rys. 65. Powierzchnia użytkowa budynków gospodarstw rolnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w latach 2012-2016	62
Rys. 66. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	63
Rys. 67. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia według województw w 2016 r.	63
Rys. 68. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	64
Rys. 69. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	65
Rys. 70. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej według województw w 2016 r.	65
Rys. 71. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.	66
Rys. 72. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw oraz rodzajów robót budowlanych w 2016 r. .	67
Rys. 73. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę zarządu w województwie lubelskim w latach 2012-2016	68
Rys. 74. Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej zarejestrowany w rejestrze Regon w sekcji PKD Budownictwo według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw w 2016 r.	68
Rys. 75. Struktura produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę zarządu w województwie lubelskim według rodzajów obiektów budowlanych w 2016 r.	69
Rys. 76. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) poza granicami kraju według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw w 2016 r.	71
Rys. 77. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez podwykonawców przedsiębiorstw budowlanych (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mających siedzibę w województwie lubelskim w latach 2012-2016.	71
Rys. 78. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w latach 2012-2016	72

Rys. 79. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie poszczególnych województw według rodzajów robót budowlanych w 2016 r.	73
Rys. 80. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie województwa lubelskiego przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) według rodzajów robót budowlanych w latach 2012-2016.	74
Rys. 81. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2012-2016.	74
Rys. 82. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących do 9 osób) według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw oraz rodzajów robót budowlanych w 2016 r.	75
Rys. 83. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących do 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w latach 2012-2016.	76

SPIS TABEL

Tab. 1. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej wykonanej siłami własnymi poza granicami kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016	70
---	----

UWAGI METODYCZNE

1. **W publikacji zaprezentowano dane statystyczne** pochodzące (o ile nie zaznaczono inaczej) **z badań realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny.**

Są to dane dotyczące:

- a) **efektów rzeczowych budownictwa** – w szczególności:
    - **budynków i mieszkań oddanych do użytkowania** (w tym: liczba budynków i mieszkań, kubatura i rodzaj budynków, powierzchnia użytkowa budynków oraz mieszkań, forma budownictwa, czas budowy i technologia wznoszenia budynków mieszkalnych, wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne);
    - **mieszkań, których budowa została rozpoczęta** (liczba – według form budownictwa).
  - b) **pozwoleń wydanych na budowę oraz zgłoszeń z projektem budowlanym** (w tym: liczba pozwoleń i zgłoszeń z projektem budowlanym wg rodzajów obiektów budowlanych, liczba i powierzchnia użytkowa budynków oraz mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym; dla budownictwa mieszkaniowego – także według form budownictwa);
  - c) **produkcji budowlano-montażowej** zrealizowanej przez **jednostki budowlane** średnie i duże (tzn. prowadzące działalność gospodarczą osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej z wyłączeniem jednostek budżetowych, osoby fizyczne, których główną działalność zaliczono według klasyfikacji PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”) **o liczbie pracujących 10 osób i więcej** systemem zlecieniowym, siłami własnymi – z uwzględnieniem wartości i struktury robót zrealizowanych **na terenie kraju** (według miejsca siedziby zarządu i miejsca wykonywania robót), **poza granicami kraju** (eksport robót budowlanych – według krajów miejsca wykonywania robót) oraz siłami obcymi – przy pomocy podwykonawców;
  - d) **produkcji budowlano-montażowej** zrealizowanej przez małe **jednostki budowlane o liczbie pracujących do 9 osób.**
2. Dane prezentowane w publikacji są **danymi ostatecznymi.**
  3. Ilekroć w publikacji wspomina się o rodzajach działalności jednostek – zawsze są one rozumiane i klasyfikowane **zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności 2007** (PKD 2007).
Klasyfikacja **PKD 2007** została opracowana na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – NACE Rev. 2. i wprowadzona z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 251, poz. 1885 z późn. zm.), w miejsce stosowanej wcześniej klasyfikacji PKD 2004.
  4. Stosowane w polskiej statystyce budownictwa **definicje pojęć** są oparte o ustawę Prawo budowlane i Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB); definicje te (podobnie jak inne – stosowane w polskiej statystyce publicznej) są dostępne na stronie internetowej GUS: <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/>
  5. Przez **ustawę Prawo budowlane** należy rozumieć ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst ujednolicony Dz. U. z 2017 r. poz. 1332).
  6. Przy prezentacji danych o produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz o budynkach według rodzajów zastosowano **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB).**
PKOB to klasyfikacja wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 112, poz. 1316) wraz ze zmianami z 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 18, poz. 170),

opracowana na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), zgodnej z zaleceniami Narodów Zjednoczonych.

7. Podziału rzeczowych efektów działalności budowlanej według regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin oraz ich podziału na miasta i wieś dokonano **zgodnie z lokalizacją obiektów budowlanych**.

Prezentacji danych w publikacji dokonano **w przekrojach według obowiązującego podziału terytorialnego kraju, zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**. Przepisy szczegółowe odnośnie liczby i zasięgu poziomów jednostek terytorialnych oraz budowy ich symboli w NTS – zawarte są w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 214, poz. 1573 z późn. zm.).

8. Do przeliczeń **efektów budownictwa mieszkaniowego na 1 tys. ludności i produkcji budowlano-montażowej na 1 mieszkańca** wykorzystano dane o liczbie ludności według stanu w dniu 30 czerwca, natomiast przy przeliczaniu **efektów budownictwa mieszkaniowego na 1 tys. zawartych małżeństw** – dane demograficzne według stanu w dniu 31 grudnia.
9. **Budową** jest wykonywanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowa, rozbudowa i nadbudowa obiektu budowlanego.
10. **Pozwolenie na budowę** jest to decyzja administracyjna zezwalająca na rozpoczęcie i prowadzenie budowy lub wykonywanie robót budowlanych innych niż budowa obiektu budowlanego. Na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 443) w zakresie określonych inwestycji inwestorzy mogą dokonać **zgłoszenia z projektem budowlanym** zamiast wystąpienia z wnioskiem o pozwolenie na budowę.
11. Przez **obiekty budowlane** rozumie się konstrukcje połączone z gruntem w sposób trwały, wykonane z materiałów budowlanych i elementów składowych, będące wynikiem prac budowlanych.
12. **Obiekty inżynierii lądowej i wodnej** to wszystkie obiekty budowlane nie klasyfikowane jako budynki, tj.: autostrady, drogi ekspresowe, ulice, drogi kolejowe, drogi lotniskowe, mosty, wiadukty i estakady, tunele oraz przejścia nadziemne i podziemne, budowle wodne, rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne dalekiego zasięgu, rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze, kompleksowe budowle na terenach przemysłowych, budowle sportowe i rekreacyjne oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe, gdzie indziej nie sklasyfikowane.
13. **Budynek** jest obiektem budowlanym trwale związanym z gruntem, posiadającym fundamenty, wydzielonym z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych (tj. ścian i przykryć) – wraz z wbudowanymi instalacjami wodociągowymi, kanalizacyjnymi, ogrzewczymi, elektrycznymi, gazowymi itp., a także wbudowanymi meblami, stanowiącymi normalne wyposażenie budynku. Za **odrębny budynek** przyjęto budynek oddzielony od innych wolną przestrzenią, a w przypadku bezpośredniego przylegania do innego budynku w zabudowie zwartej lub do innych zabudowań (np. przy budynkach zespolonych pod jednym dachem, lecz spełniających różne funkcje gospodarcze) – budynek oddzielony ścianami szczytowymi. W budynkach mieszkalnych bliźniaczych i szeregowych za odrębny budynek należy uważać każdy segment zawierający odrębne wyjście na działkę, ulicę lub ogród.

14. **Budynek mieszkalny** to taki, którego co najmniej połowa całkowitej powierzchni jest przeznaczona do celów mieszkalnych (z wyjątkiem budynków mieszkalno-inwentarskich lub mieszkalno-gospodarskich, które zawsze zaliczane są do budynków mieszkalnych).
15. **Budynek mieszkalny jednorodzinny** to budynek wolnostojący albo budynek w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej, służący zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, stanowiący konstrukcyjnie samodzielną całość, w którym dopuszcza się wydzielenie **nie więcej niż dwóch lokali mieszkalnych**, albo jednego lokalu mieszkalnego i lokalu użytkowego o powierzchni całkowitej nie przekraczającej 30% powierzchni całkowitej budynku.
16. **Budynek niemieszkalny** jest to obiekt budowlany, którego co najmniej połowa całkowitej powierzchni użytkowej jest przeznaczona na cele niemieszkalne (np. na szkołę, biuro, sklep, magazyn, przychodnię lekarską itp.).
17. **Powierzchnia użytkowa budynku** to powierzchnia wszystkich pomieszczeń w budynku w świetle konstrukcji nośnych i nienośnych – służących do zaspokajania potrzeb bezpośrednio związanych z przeznaczeniem budynku (w przypadku budynku spełniającego kilka funkcji – suma powierzchni wszystkich wydzielonych części).
18. **Kubatura budynku** to jego objętość mierzona w m³, liczona jako iloczyn powierzchni zabudowy i wysokości (wysokość budynku jest mierzona od podłogi piwnic do podłogi strychu; jeśli na poddaszu budynku znajdują się pomieszczenia użytkowe – kubaturę tych pomieszczeń dolicza się do kubatury budynku).
W przypadku rozbudowy budynku lub przekazania do eksploatacji tylko jego części – podaje się kubaturę tylko części rozbudowanej lub oddanej do eksploatacji.
19. **Budynki lub mieszkania oddane do użytkowania** – to takie, których zakończenie budowy zgłoszone zostało przez inwestora w inspektoracie nadzoru budowlanego i organ ten nie zgłosił sprzeciwu (w drodze decyzji) lub takie, na których użytkowanie inwestor uzyskał pozwolenie (w drodze decyzji) od organu nadzoru budowlanego.
20. Przy prezentacji danych dotyczących **budynków oddanych do użytkowania** przyjęto następujące **ustalenia metodyczne**:
  - a) dane dotyczące **liczby budynków** zawierają dane o budynkach **nowych** (czyli przekazywanych w całości lub pierwszych części budynków przekazywanych etapami);
  - b) **budynki o zróżnicowanej wysokości**, w podziale według kondygnacji, zaliczono w całości do grupy najwyższej kondygnacji w budynku;
  - c) za **czas trwania budowy budynku mieszkalnego** przyjęto okres trwający od daty rozpoczęcia realizacji budynku do dnia oficjalnego (tj. zgodnego z przepisami ustawy Prawo budowlane) rozpoczęcia użytkowania, niezależnie od stanu wykończenia budynku; **przeciętny czas trwania budowy** – obliczano jako średnią ważoną (jako wagi przyjęto kubaturę) czasu trwania budowy poszczególnych budynków oddanych do użytkowania.
21. **Mieszkanie** jest **lokałem przeznaczonym na stały pobyt ludzi** – wybudowanym lub przebudowanym do celów mieszkalnych; **konstrukcyjnie wydzielonym** trwałymi ścianami **w obrębie budynku**, do którego prowadzi **niezależne wejście** z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.
Mieszkanie składa się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych (takich jak: przedpokój, hol, łazienka, WC, spiżarnia, garderoba, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania służące mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców).

W budynkach zbiorowego zamieszkania za mieszkanie uznaje się tylko ten lokal, który przeznaczony jest na stałe zamieszkiwanie właściciela, zarządcy lub pracowników obiektu i ich rodzin prowadzących odrębne gospodarstwa domowe.

22. **Izba** jest **pomieszczeniem** w mieszkaniu, **oddzielonym** od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o **powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**, z **bezpośrednim oświetleniem dziennym**, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; do izb zalicza się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izby (bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia) przedpokojów, holi, łazienek, ubikacji, spiżarni, werand, ganków, schowków itp.
23. **Powierzchnia użytkowa mieszkania** to **powierzchnia wszystkich pomieszczeń w mieszkaniu** (lub budynku mieszkalnym, w którym znajduje się tylko jedno mieszkanie) – tj.: pokoiów, kuchni, spiżarni, przedpokoiów, alkoiów, holi, korytarzy, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy, ganku, garderoby oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców (pracownie artystyczne, pomieszczenia rekreacyjne lub hobbyistyczne).
Nie zalicza się do powierzchni użytkowej mieszkania **powierzchni**: balkonoiów, tarasoiów, loggii, antresol, szaf i schowkoiów w ścianach, pralni, suszarni, wózkowni, strychoiów, piwnic i komórek przeznaczonych na przechowywanie opału, a także garaży, hydroforni i kotłowni.
Powierzchnię schodoiów znajdujących się w budynku indywidualnym wlicza się do powierzchni użytkowej mieszkania, jeżeli w budynku znajduje się tylko jedno mieszkanie, zaś nie wlicza się, gdy w budynku znajduje się dwa lub więcej mieszkań (schody i powierzchnie pod nimi uznaje się wówczas za część ogólnokomunikacyjną).
W **budynkach indywidualnych będących w budowie**, ale już w części zamieszkanymi, w powierzchni użytkowej mieszkania uwzględnia się tylko powierzchnię pokoiów i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.
24. **Mieszkania, których budowę rozpoczęto** są to mieszkania mające powstać w wyniku budowy, rozbudowy (budynekoiów mieszkalnych i niemieszkalnych) lub przebudowy (pomieszczeń niemieszkalnych na mieszkalne oraz mieszkań większych na mniejsze), przy realizacji których rozpoczęto – zgodnie z Prawem budowlanym – prace budowlane.
25. **Inwestor** to jednostka, na rzecz której realizowana jest inwestycja budowlana. Zobowiązana jest ona do zorganizowania procesu budowy w sposób ściśle określony przez przepisy Prawa budowlanego.
26. **Generalny wykonawca** jest osobą prawną, jednostką organizacyjną nie mającą osobowości prawnej lub osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą – związaną umową z inwestorem, posiadającą własne siły wytwórcze lub dysponującą ograniczoną możliwością realizacji określonego rodzaju robót (np. specjalistycznych), która za zgodą inwestora zatrudnia na budowie podwykonawcóiów.
27. **Podwykonawca** to osoba prawna, jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, która za zgodą i wiedzą inwestora realizuje określone rodzaje i ilości robót na podstawie umowy z generalnym wykonawcą.
28. W odniesieniu do prezentowanych informacji o budynkach mieszkalnych i mieszkaniach, zastosowano podział na następujące **formy budownictwa**:
  - a) **budownictwo indywidualne** – realizowane przez osoby fizyczne (bez względu na to, czy prowadzą działalność gospodarczą, czy nie) oraz fundacje, kościoły i związki wyznaniowe; **ze względu na przeznaczenie wyróżnia się**:

- **budownictwo indywidualne realizowane z przeznaczeniem innym niż na sprzedaż lub wynajem** (inaczej: **przeznaczone na własne potrzeby**) – realizowane głównie na użytek własny inwestora i jego rodziny lub na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych jego pracowników;
- **budownictwo indywidualne realizowane na sprzedaż lub wynajem** – realizowane na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku;
- b) **budownictwo spółdzielcze** – realizowane przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- c) **budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem** – realizowane w celu osiągnięcia zysku przez różnych inwestorów (za wyjątkiem: osób fizycznych, fundacji, kościołów i związków wyznaniowych);
- d) **budownictwo komunalne** – realizowane w całości ze środków gmin, głównie o charakterze socjalnym, interwencyjnym lub zaspokajającym potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach;
- e) **budownictwo społeczne czynszowe** – realizowane przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego działające na zasadzie „non-profit”, z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego;
- f) **budownictwo zakładowe** – realizowane przez zakłady pracy sektora publicznego i prywatnego z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów – bez budownictwa osób fizycznych, fundacji, kościołów i związków wyznaniowych (zaliczonego do budownictwa indywidualnego).

W przypadku budowy przez tego samego inwestora mieszkań z różnym przeznaczeniem – poszczególne mieszkania zaliczono do odpowiednich form budownictwa zgodnie z tym przeznaczeniem. Jeżeli mieszkania budowane z różnym przeznaczeniem były usytuowane w jednym budynku – wszystkie mieszkania w takim budynku zaliczano tylko do jednej z form budownictwa według przeważającej liczby mieszkań.

29. Rozróżniono następujące **metody wznoszenia budynków**:

- a) **tradycyjną udoskonaloną** – w której konstrukcją nośną są ściany wykonane z cegły, bloczków lub pustaków o ciężarze i wymiarach umożliwiających ich ręczne wbudowywanie;
- b) **wielkopłytową** – o ścianowej konstrukcji nośnej przegród pionowych, montowanych na miejscu budowy z wielkowymiarowych (wielkoblokowych) elementów prefabrykowanych betonowych lub żelbetowych; wymiary elementów ściennych odpowiadają wysokości całej kondygnacji i mają szerokość 2,40 m i więcej;
- c) **wielkoblokową** – o ścianowej konstrukcji nośnej przegród pionowych montowanych na miejscu budowy z prefabrykowanych betonowych i żelbetowych płyt lub bloków o wysokości całej kondygnacji i o szerokości mniejszej niż 2,40 m;
- d) **monolityczną** – o ścianowej lub szkieletowej konstrukcji z betonu lub żelbetonu, realizowanej na miejscu budowy, z zastosowaniem deskowań o jedno- lub wielokrotnym użyciu i o różnych cechach konstrukcyjno-wymiarowych;
- e) **konstrukcji drewnianych** – tj. posadowionych na płycie betonowej lub fundamencie konstrukcji:
  - lekkiego szkieletu drewnianego obudowanego belkami i warstwami wykończeniowymi (tzw. metoda kanadyjska);

- drewnianych elementów prefabrykowanych (montowanych na placu budowy), których zewnętrzne poszycie ścian wykończone jest deskami lub tynkiem;
- z bali układanych poziomo jeden na drugim.

Metody wznoszenia budynków inne niż wymienione wyżej – zaliczono do technologii pozostałych (innych).

Jako kryterium zaliczenia budynków do określonej metody wznoszenia – przyjęto rodzaj konstrukcji nośnej budynku, niezależnie od charakterystyki pozostałych jego elementów. O zaliczeniu budynku do odpowiedniej metody wznoszenia decydują największe elementy konstrukcji nośnej, a przy budynkach o różnych konstrukcjach – konstrukcja główna lub przeważająca.

30. Odnośnie **wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne**, przyjęto następujące definicje:

- a) **wodociąg** – instalacje wodociągowe (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające do mieszkania, za pomocą czynnych połączeń, wodę z sieci – od przewodu ulicznego lub z urządzeń lokalnych (własne ujęcia wody);
- b) **wodociąg z sieci** – instalacje wodociągowe (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające do mieszkania, za pomocą czynnych połączeń, wodę z sieci – od przewodu ulicznego;
- c) **kanalizacja** – instalacja kanalizacyjna (wraz z urządzeniami sanitarnymi znajdującymi się w obrębie mieszkania) odprowadzająca ścieki z mieszkania do kanalizacji sieciowej lub do kanalizacji lokalnej (zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków);
- d) **kanalizacja z odprowadzeniem do sieci** – instalacja kanalizacyjna (wraz z urządzeniami sanitarnymi znajdującymi się w obrębie mieszkania), odprowadzająca ścieki z mieszkania – do kanalizacji sieciowej;
- e) **łazienka** – pomieszczenie, w którym są zainstalowane wanna lub prysznic bądź oba te urządzenia oraz urządzenia odprowadzające ścieki do kanalizacji sieciowej lub kanalizacji lokalnej (zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków);
- f) **centralne ogrzewanie** – instalacja doprowadzająca ciepło z centralnego źródła wytwarzania, tj. elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej, pieca centralnego ogrzewania zainstalowanego we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu; do centralnego ogrzewania zalicza się również elektryczne ogrzewanie podłogowe;
- g) **gaz z sieci** – instalacja (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzająca gaz z czynnych przyłączy;
- h) **ciepła woda dostarczana z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej** – woda wytwarzana w jednym centralnym źródle ciepła i rozprowadzana (do urządzeń odbioru znajdujących się w mieszkaniu) za pomocą instalacji.

31. Do **produkcji budowlano-montażowej** zalicza się:

- a) **roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków** – tj. roboty ogólnobudowlane dotyczące wszystkich rodzajów budynków, budowę kompletnych budynków mieszkalnych, biurowych, handlowych oraz innych budynków użyteczności publicznej, budynków gospodarstw rolnych itp.;
- b) **roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej** – obejmujące budowę:
  - dróg i autostrad, ulic oraz innych traktów komunikacyjnych dla pojazdów i pieszych (w tym układanie nawierzchni bitumicznych na drogach, malowanie oznakowań na drogach,

- instalowanie barier i znaków drogowych, roboty związane z budową pasów startowych i płyt lotniskowych oraz dróg szynowych i kolei podziemnej);
  - mostów, wiaduktów i tuneli;
  - rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych;
  - obiektów inżynierii wodnej, obiektów przemysłowych i sportowych;
- c) **roboty budowlane specjalistyczne** – prowadzone przez wykonawców posiadających specjalistyczne umiejętności i specjalny sprzęt – obejmujące:
- rozbiórkę oraz burzenie budynków i budowli;
  - oczyszczanie terenu budowy, roboty ziemne, osuszanie terenów budowlanych i roboty rozbiórkowo-porządkowe mające na celu przygotowanie terenu pod budowę;
  - wykopy i wiercenia próbne mające na celu badanie mechaniki gruntu dla celów budowlanych, geofizycznych, geologicznych i podobnych;
  - wykonywanie instalacji budowlanych (elektrycznych, gazowych, wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, alarmowych, przeciwwłamaniowych i przeciwpożarowych);
  - instalowanie dźwigów osobowych i towarowych oraz schodów ruchomych;
  - tynkowanie wewnętrzne oraz zewnętrzne budynków i budowli, roboty sztukatorskie;
  - instalowanie elementów stolarki budowlanej, w tym okien;
  - układanie płytek podłogowych i ściennych, parkietów oraz innych drewnianych pokryć ścian i podłóg, wykładzin podłogowych i linoleum, pokrywanie ścian i podłóg lastryko, marmurem, granitem lub łupkiem;
  - malowanie budynków od wewnątrz i na zewnątrz;
  - pozostałe prace wykończeniowe (czyszczenie zewnętrznych ścian budynków za pomocą piaskowania, pary wodnej i podobnych metod, zakładanie w budynkach i budowlach dekoracyjnych elementów metalowych, elementów szklanych itd.);
  - wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych;
  - budowę fundamentów – łącznie z wbijaniem w ziemię pali i słupów;
  - zakładanie izolacji przeciwwilgociowych i wodochronnych, osuszanie budynków;
  - wiercenie szybów;
  - montaż elementów stalowych, montowanie rusztowań i platform roboczych;
  - wznoszenie kominów i pieców przemysłowych;
  - budowę odkrytych basenów;
  - wynajem dźwigów i innego sprzętu budowlanego wraz z obsługą operatorską.

32. Roboty zaliczone do **produkcji budowlano-montażowej** dzieli się, **według** ich **ekonomicznego** oraz **technicznego znaczenia**, na:

- a) **roboty o charakterze inwestycyjnym** (o **inwestycyjnym** charakterze robót decydują kryteria techniczno-ekonomiczne, a nie finansowe):
- realizowane **na nowych obiektach**, obejmujące:
    - przygotowanie i zagospodarowanie terenu pod budowę;
    - wznoszenie i odbudowę budynków, budowli, części budowlanej kotłów, maszyn i urządzeń technicznych trwale umiejscowionych, linii i sieci elektroenergetycznych, elektrotrakcyjnych i telekomunikacyjnych wraz z robotami wykończeniowymi i montażem wewnętrznych instalacji oraz konstrukcji metalowych tych obiektów;

- montaż maszyn i urządzeń trwale umiejscowionych;
  - roboty górnicze dołowe i wiercenia związane z rozszerzaniem chodników w czynnych kopalniach, wykonywane przez przedsiębiorstwa budowy kopalń;
- realizowane **w istniejących (użytkowanych) obiektach** roboty mające charakter przebudowy i rozbudowy (nadbudowy, dobudowy), w wyniku których uzyskuje się przynajmniej jeden z następujących efektów:
- zmiana charakteru (przeznaczenia) przebudowywanego obiektu;
  - istotne zwiększenie pierwotnej wartości użytkowej obiektu;
  - przystosowanie obiektu do zmienionych warunków użytkowania;
  - wydłużenie okresu użytkowania obiektu;
  - obniżenie kosztów eksploatacji obiektu;
  - poprawa jakości usług czy procesów produkcyjnych prowadzonych w obiekcie.
- b) **roboty o charakterze remontowym** – polegające na odtwarzaniu (przywracaniu) pierwotnego lub prawie pierwotnego stanu (wartości technicznej i użytkowej), wykraczające poza zakres bieżących konserwacji istniejących obiektów budowlanych, ale nie powodujące zmian w konstrukcji, ani w użytkowaniu tych obiektów; a także – demontaż i ponowny montaż kotłów, maszyn i urządzeń trwale umiejscowionych;
- c) **roboty pozostałe** – obejmujące:
- roboty budowlano-montażowe związane z konserwacją, tj. okresowym wykonywaniem robót niezbędnych do utrzymania obiektu budowlanego i jego otoczenia w należyтым stanie technicznym – obejmujących likwidację przyczyn i skutków uszkodzeń mogących spowodować przedwczesne niszczenie obiektu lub jego elementów i urządzeń;
  - roboty rozbiórkowo-porządkowe prowadzone dla uzyskania materiałów nadających się do dalszego użycia;
  - roboty w zakresie budowy i rozbiórki obiektów tymczasowych na terenie budowy.
33. Dane odnoszące się do sprzedaży **produkcji budowlano-montażowej** podano w **cenach bieżących, bez podatku od towarów i usług (VAT)**.
34. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

1. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

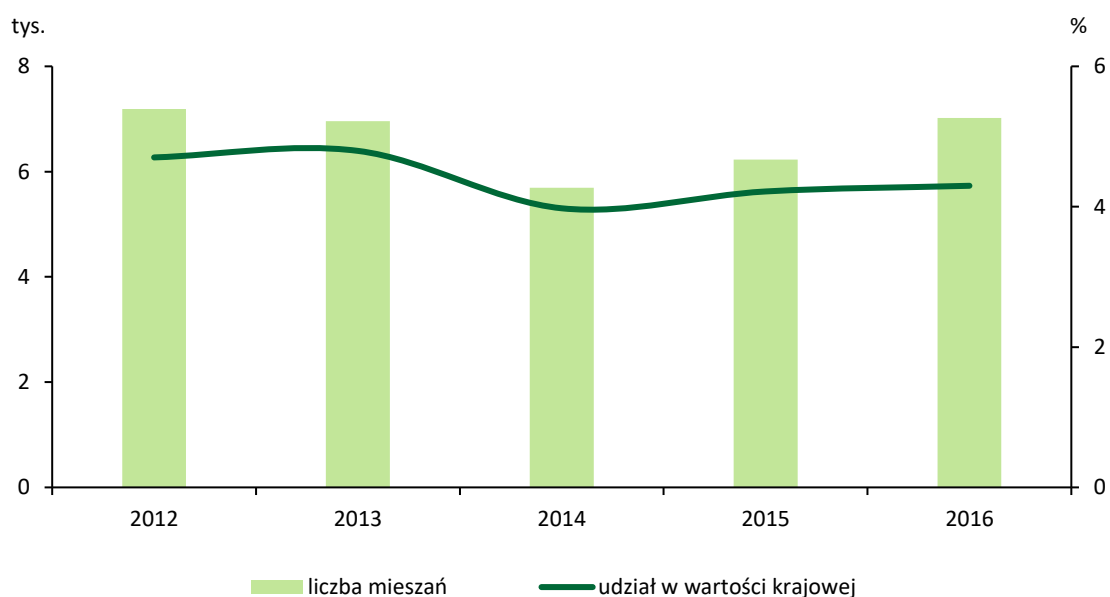
1.1. Efekty rzeczowe budownictwa mieszkaniowego

Od 2015 roku, zarówno w kraju, jak i w województwie lubelskim, w budownictwie mieszkaniowym utrzymuje się tendencja wzrostowa w zakresie liczby mieszkań oddanych do użytkowania. W 2016 roku wzrost w skali kraju wyniósł 10,6%, podobnie przedstawiają się dane dla województwa lubelskiego, gdzie liczba nowo wybudowanych mieszkań w stosunku do roku 2015 zwiększyła się o 12,7%. Wzrost jest zauważalny dla większości województw, spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania w roku 2016 w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w pięciu województwach.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2016 roku

Na terenie województwa lubelskiego w 2016 r. oddano do użytkowania 7 020 mieszkań o łącznej powierzchni 714,2 tys. m². Udział województwa lubelskiego w kraju, zarówno w ogólnej liczbie mieszkań nowo wybudowanych, jak i powierzchni użytkowej tych mieszkań, przekroczył 4%. Średnia powierzchnia mieszkania przekazanego do użytkowania wyniosła 101,7 m² i była wyższa o 7,2 m² od średniej krajowej, lokując lubelskie na 8. pozycji wśród województw.

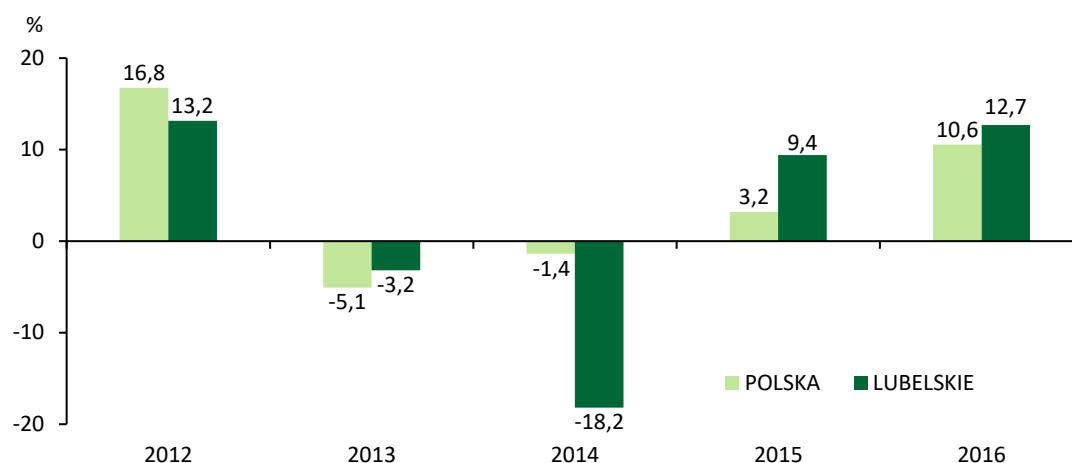
Rys. 1. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim oraz ich udział w kraju w latach 2012-2016

W latach 2012-2016 w województwie lubelskim najwięcej mieszkań (7 190) oddano do użytkowania w roku 2012 – średnia pięcioletnia kształtowała się na poziomie 6,6 tys. lokali mieszkalnych. Powierzchnia mieszkań przekazanych w 2016 roku do użytkowania była o 8,8% większa niż rok wcześniej, natomiast w porównaniu ze średnią z ostatnich pięciu lat – większa o 4,1%.

Rys. 2. Zmiany (do roku poprzedniego) liczby mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

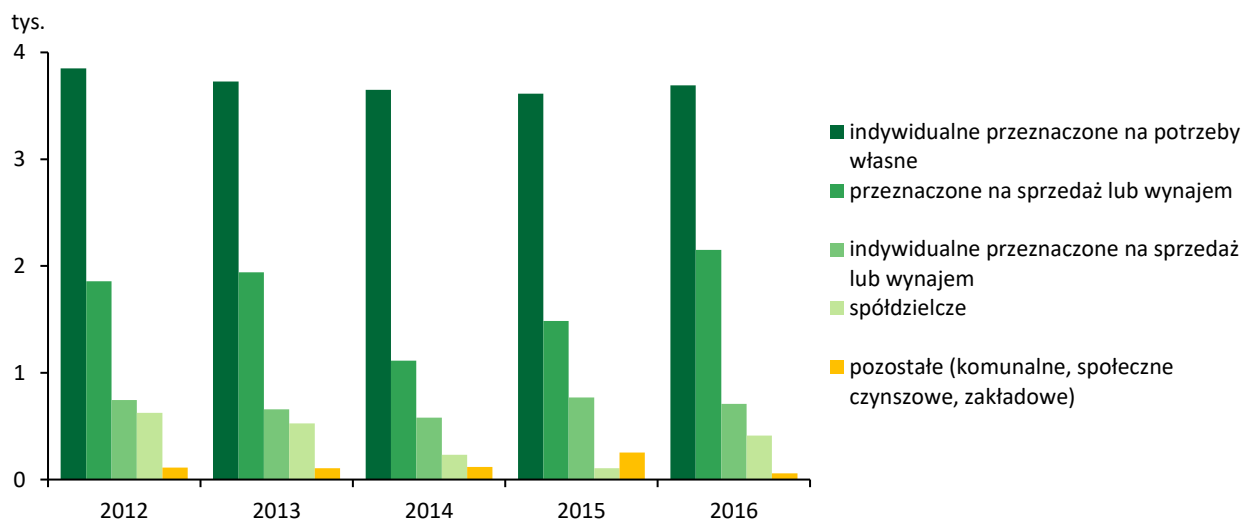

Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa i rodzajów budynków

W budownictwie mieszkaniowym, zarówno w kraju, jak i województwie lubelskim, kluczową rolę odgrywają dwie formy budownictwa: budownictwo indywidualne oraz budownictwo na sprzedaż lub wynajem realizowane przez inwestorów innych niż indywidualni. Średnio w minionym pięcioleciu w województwie lubelskim inwestorzy indywidualni przekazywali do użytkowania 66,5% ogółu mieszkań, wskaźnik ten w 2016 roku był najniższy i wyniósł 62,7%, natomiast najwyższy, stanowiący prawie 75% ogółu mieszkań oddanych do użytku, odnotowano w roku 2014.

W przypadku budownictwa na sprzedaż lub wynajem realizowanego przez deweloperów udział tej formy budownictwa w roku 2016 był najwyższy na przestrzeni ostatnich pięciu lat i wyniósł 30,7%, przy średniej dla lat 2012-2016 na poziomie 25,8% oraz najniższym, nieprzekraczającym 20%, odsetkiem w roku 2014.

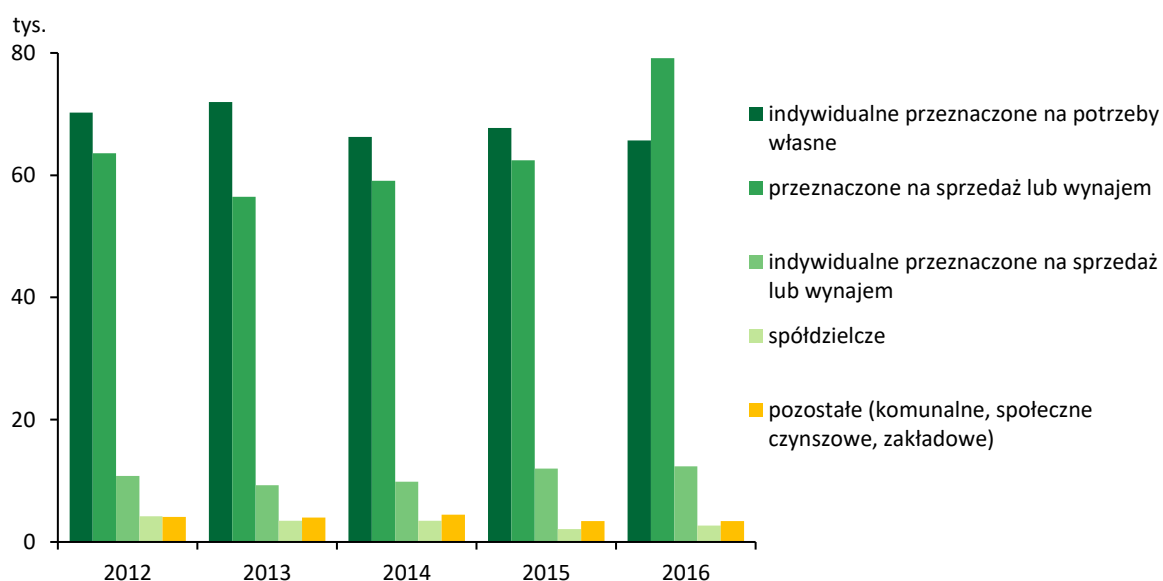
Rys. 3. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według form budownictwa w latach 2012-2016

W latach 2012-2016, w krajowej strukturze budownictwa mieszkaniowego, średni udział budownictwa indywidualnego wyniósł 52,7%, a budownictwa na sprzedaż lub wynajem 42,6%. Wśród województw o przeważającym udziale budownictwa indywidualnego, oprócz lubelskiego, znajdowały się świętokrzyskie, opolskie, łódzkie, śląskie, podkarpackie i kujawsko-pomorskie, natomiast większy udział mieszkań na sprzedaż lub wynajem był widoczny w strukturze według form budownictwa województw: mazowieckiego, dolnośląskiego i pomorskiego.

Mieszkania oddane do użytku w budownictwie: spółdzielczym, komunalnym, społecznym czynszowym i zakładowym stanowiły niewielki udział w wartościach ogółem, zarówno w kraju, jak i w województwie lubelskim. Średnio w latach 2012-2016 udział ten wyniósł w województwie lubelskim 7,7%, natomiast w kraju był o 3,0 p.proc. niższy.

Rys. 4. Mieszkania oddane do użytkowania w Polsce według form budownictwa w latach 2012-2016

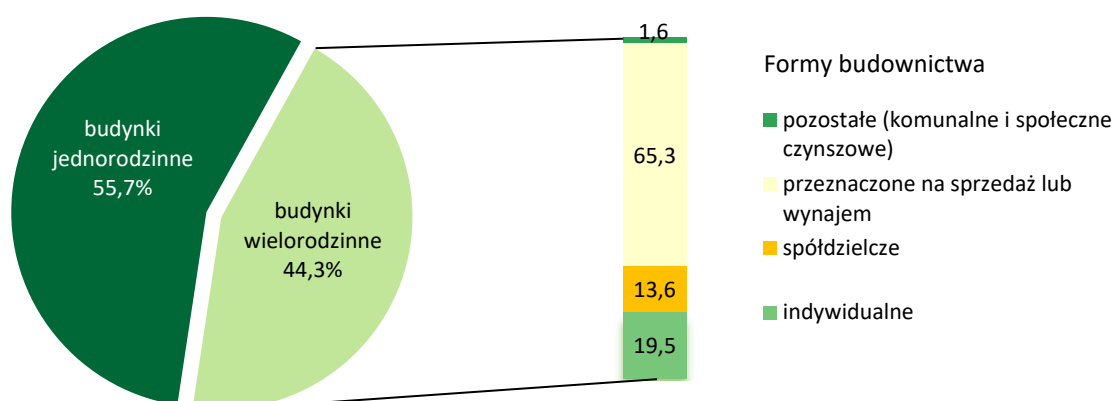
W 2016 roku inwestorzy indywidualni wybudowali 3 690 mieszkań przeznaczonych na własny użytek (tj. 52,6% wszystkich mieszkań oddanych do eksploatacji w województwie) oraz 710 mieszkań (10,1% wartości ogółem) z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem. Łącznie inwestorzy indywidualni przekazali do użytkowania w województwie lubelskim ponad 4,4 tys. mieszkań, tj. ponad 60% wszystkich oddanych do eksploatacji lokali mieszkalnych. Pomimo wzrostu liczby mieszkań oddanych do użytkowania w stosunku do roku poprzedniego, udział budownictwa indywidualnego w wartości ogółem spadł o 7,7 p.proc. na rzecz wzrostu w budownictwie na sprzedaż lub wynajem – w tej formie przekazano do eksploatacji ponad 2,2 tys. mieszkań (tj. prawie półtora raza więcej niż w roku poprzednim).

Budownictwo spółdzielcze, w liczbie 411 nowo oddanych mieszkań, stanowiło w 2016 roku 5,9% ogółu mieszkań oddanych do użytku w województwie lubelskim (w kraju 1,7%). W latach 2012-2016 przeciętnie oddawano do użytku 381 takich mieszkań. Mieszkania komunalne i społeczne czynszowe stanowiły niespełna 1% wszystkich mieszkań przekazanych do eksploatacji w województwie (w kraju ok. 2%) – łącznie w tych formach budownictwa oddano jedynie 57 mieszkań tj. o ponad połowę mniej niż średnio w ostatnim pięcioleciu. Na terenie województwa lubelskiego w 2016 roku nie oddano do użytkowania mieszkań zakładowych, w kraju natomiast oddano ich 310 (udział na poziomie 0,2% ogółu mieszkań oddanych), z czego prawie połowę w województwie mazowieckim.

Zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, mieszkania w nowych budynkach mieszkalnych stanowiły w 2016 r. ok. 97% oddanych do użytkowania lokali mieszkalnych. Pozostałe mieszkania wybudowano w nowych budynkach niemieszkalnych i zbiorowego zamieszkania lub powstały w wyniku rozbudowy budynków mieszkalnych, przebudowy oraz adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych.

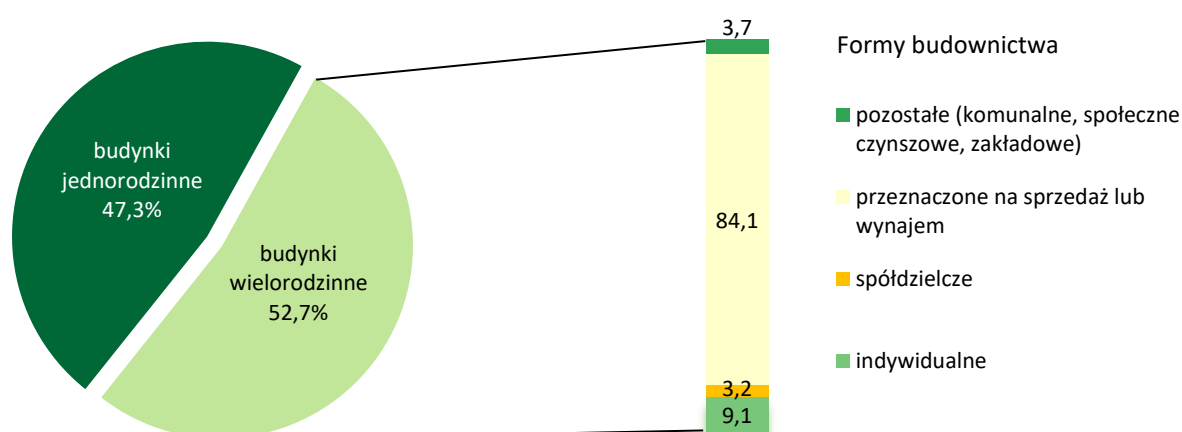
Mieszkania w budynkach jednorodzinnych stanowiły 55,7% wszystkich mieszkań przekazanych do eksploatacji w nowych budynkach mieszkalnych (w kraju – 47,3%). Pozostałe 44,3% stanowiły mieszkania oddane w nowych budynkach wielorodzinnych; w kraju odsetek ten wyniósł 52,7%.

Rys. 5. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim według rodzajów budynków i form budownictwa w 2016 r.

Większość mieszkań (tj. 65,3%) w nowych budynkach wielorodzinnych zrealizowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem - w kraju wskaźnik ten wyniósł 84,1%. Mieszkania oddane do użytkowania w wielorodzinnym budownictwie indywidualnym stanowiły 19,5% (w kraju 9,1%), w spółdzielczym – 13,6% (w kraju 3,2%), a w komunalnym i społecznym czynszowym łącznie 1,6% (w kraju łącznie z mieszkaniami zakładowymi - 3,4%).

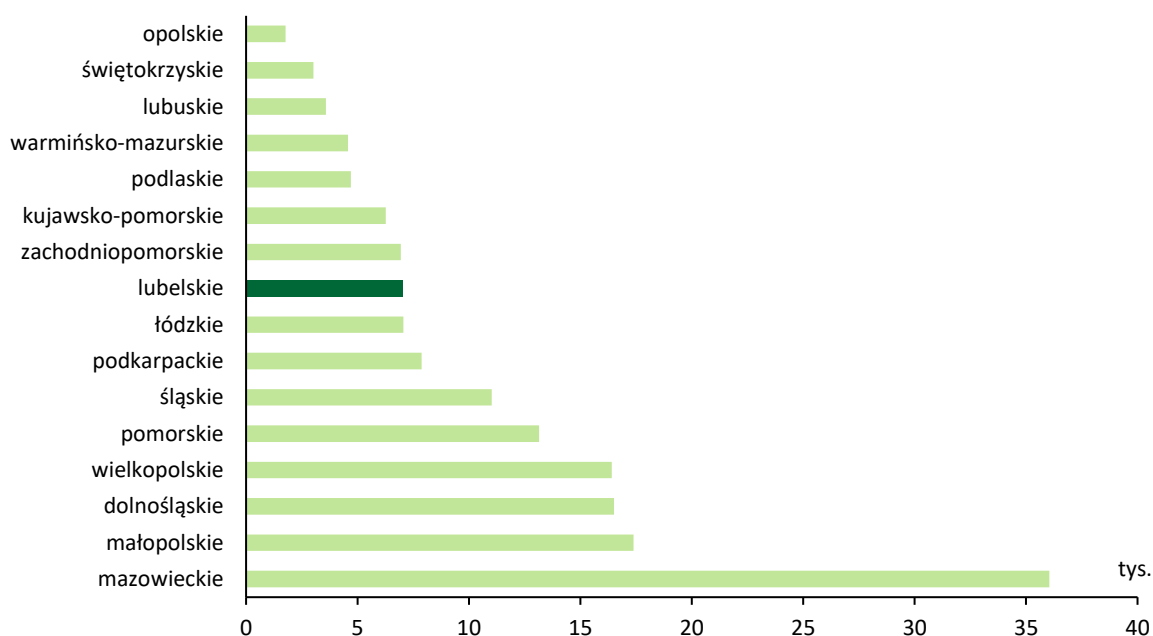
Rys. 6. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w Polsce według rodzajów budynków i form budownictwa w 2016 r.

Terytorialne zróżnicowane budownictwa mieszkaniowego

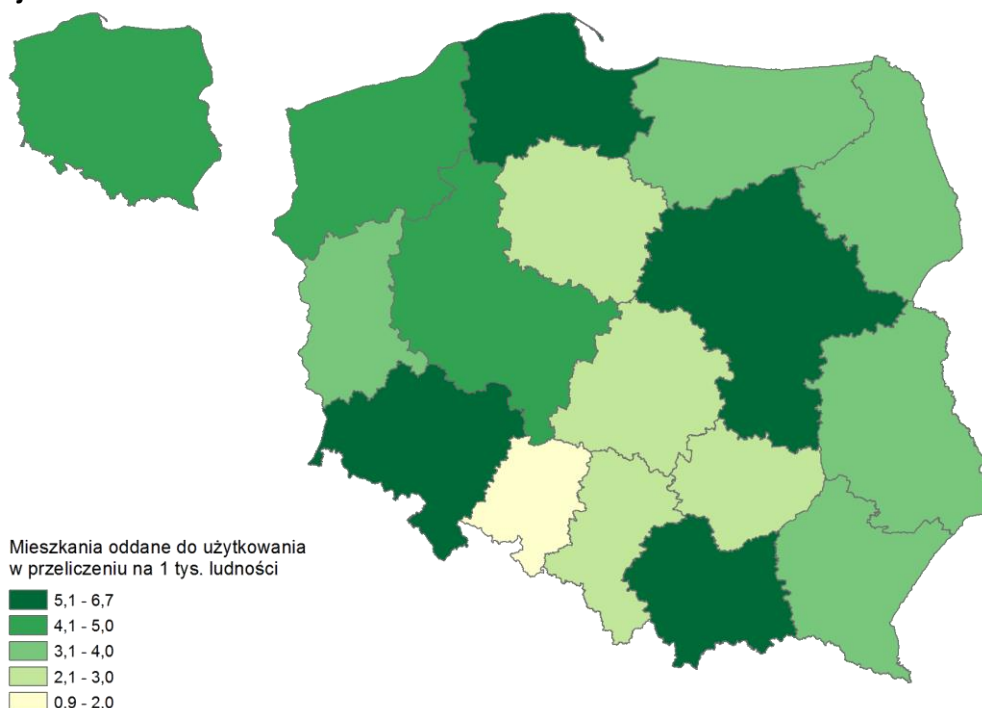
Wśród wszystkich województw, lubelskie z liczbą mieszkań oddanych do użytkowania na poziomie 7,0 tys. uplasowało się na 9. miejscu. W 2016 r. najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w województwie mazowieckim (36,0 tys., czyli 22,1% wszystkich mieszkań oddanych w kraju). Na kolejnych miejscach były województwa: małopolskie (17,4 tys. mieszkań – 10,6% udziału), dolnośląskie (16,5 tys. mieszkań – 10,1% udziału) oraz wielkopolskie (16,4 tys. mieszkań – 10,0% udziału). W każdym z analizowanych pięciu lat najwięcej mieszkań przekazywano do eksploatacji w wymienionych wyżej województwach.

Rys. 7. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.

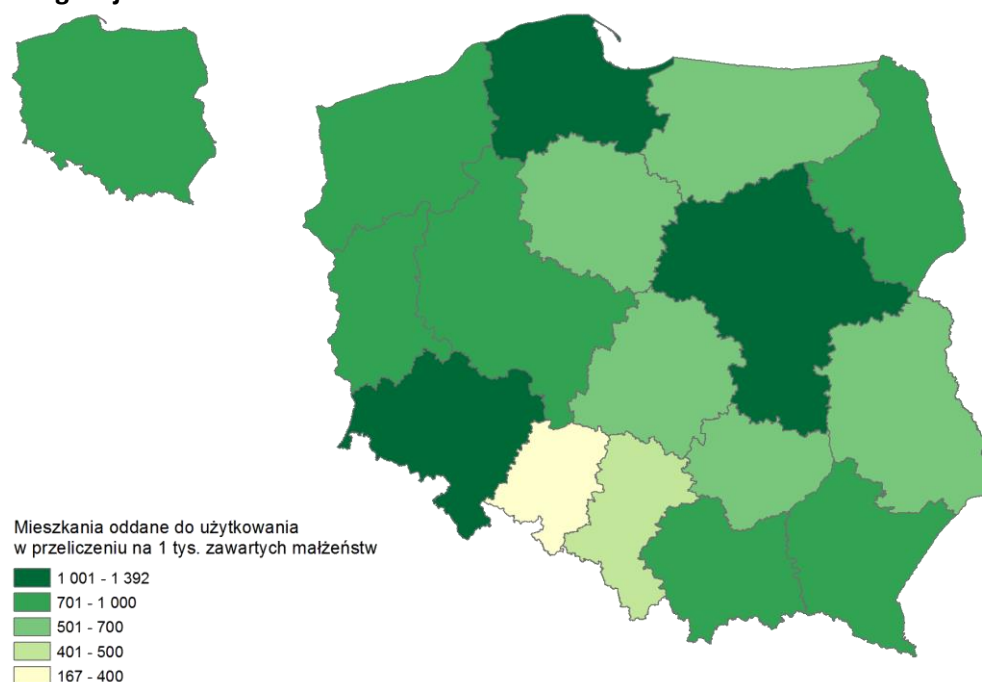
Wskaźnik nasilenia budownictwa mieszkaniowego, liczony jako iloraz liczby mieszkań oddanych do użytkowania na danym terenie oraz ludności, w 2016 roku wyniósł w województwie lubelskim 3,3 mieszkania na 1 tys. ludności. W ostatnich pięciu latach przeciętna wartość tego wskaźnika wyniosła 3,1. W zestawieniu z innymi województwami lubelskie uplasowało się w 2016 r. na 10. miejscu (o dwie pozycje wyżej niż rok wcześniej). Najwyższe wartości zanotowano dla województw: mazowieckiego (6,7) oraz pomorskiego i dolnośląskiego (po 5,7).

Rys. 8. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według województw w 2016 r.

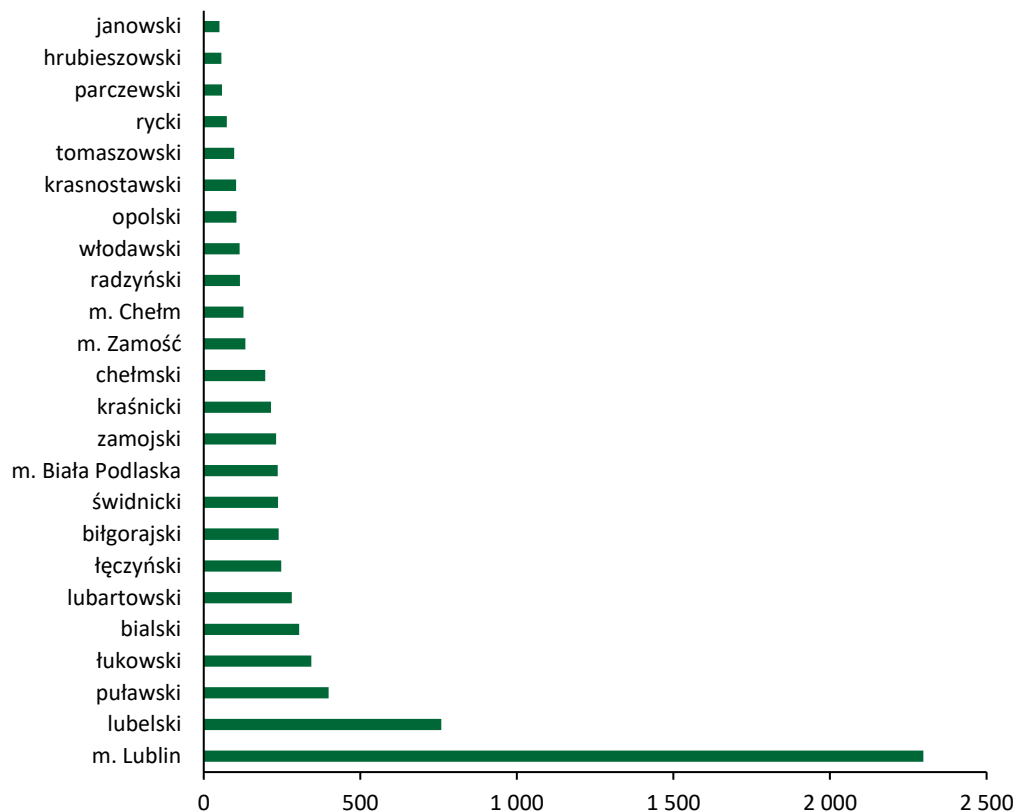
Innym miernikiem rozwoju budownictwa mieszkaniowego jest wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, uzyskiwany poprzez podzielenie liczby mieszkań oddanych do użytkowania na danym terenie przez liczbę zawartych małżeństw. Dla województwa lubelskiego wskaźnik ten w 2016 r. wyniósł 659 mieszkań na 1 tys. zawartych małżeństw, dał on 11. pozycję wśród wszystkich województw. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wyższą wartość wskaźnika odnotowano tylko w roku 2013 (671). W roku 2016 województwami z największymi wartościami analizowanego wskaźnika były: mazowieckie (1 350 mieszkań na 1 tys. zawartych małżeństw), dolnośląskie (1 190) oraz pomorskie (1 061) – osiągnęły one najwyższe wartości również w latach 2012-2015.

Rys. 9. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. zawartych małżeństw według województw w 2016 r.

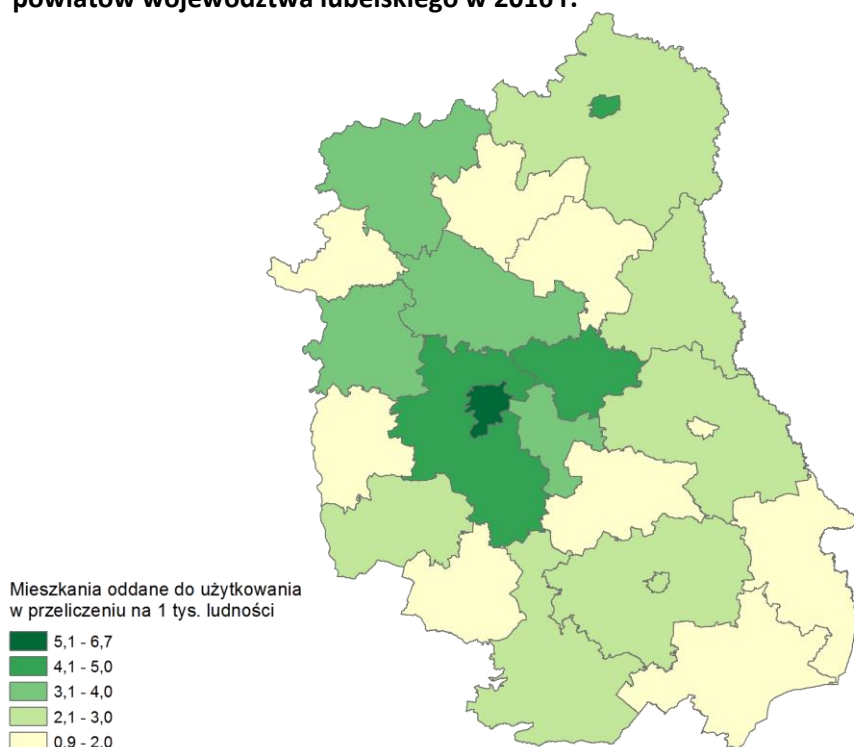
W województwie lubelskim w zakresie liczby mieszkań oddanych do użytkowania wyróżniają się dwa powiaty: miasto Lublin oraz powiat lubelski. W 2016 r. w mieście Lublin wybudowano 2 298 mieszkań, zaś w powiecie lubelskim 759 mieszkań. Łącznie w wymienionych dwóch powiatach przekazano do użytkowania 43,5% mieszkań wybudowanych w województwie. W ostatnich pięciu latach, z wyjątkiem roku 2014, udział miasta Lublin i powiatu lubelskiego przekraczał 40% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w województwie. W 2016 r. znaczące wielkości w zakresie liczby mieszkań przekazanych do użytkowania odnotowano także dla powiatów: puławskiego (399) oraz łukowskiego (344). Najmniej mieszkań oddano do użytkowania w powiecie janowskim – 50.

Rys. 10. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

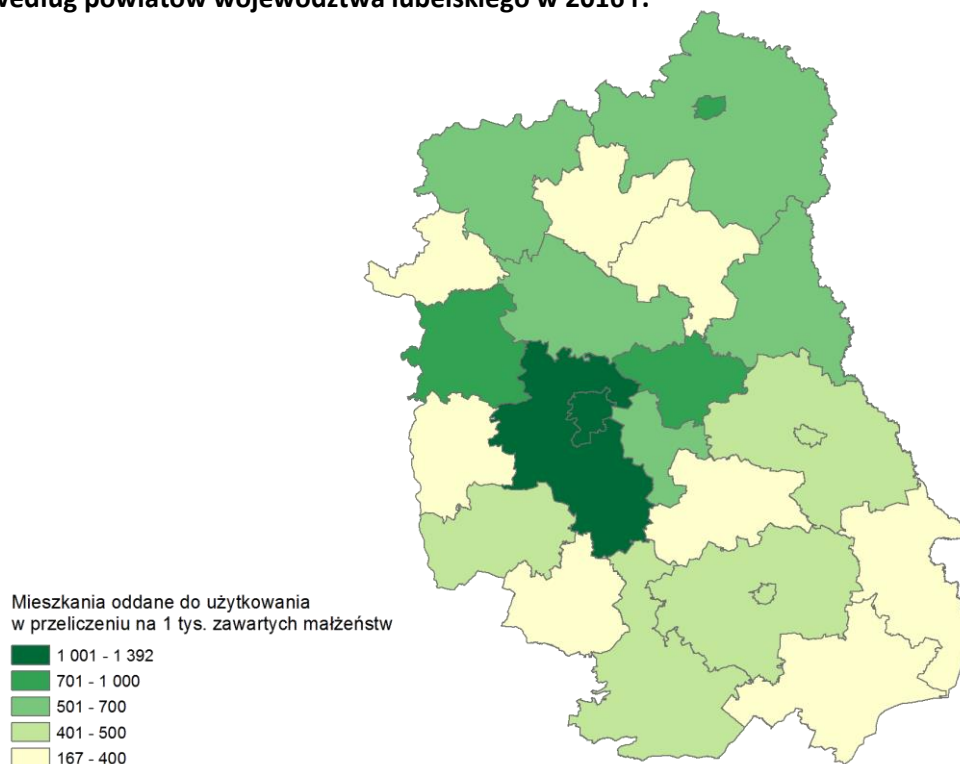
Wskaźnik nasilenia budownictwa mieszkaniowego wśród powiatów województwa lubelskiego przyjmuje najwyższe wartości dla m. Lublin oraz powiatu lubelskiego. W 2016 r. wskaźnik ten wyniósł dla stolicy województwa 6,7, a dla powiatu lubelskiego – 5,0 mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. mieszkańców. Na kolejnych miejscach odnotowano powiat łęczyński (4,3) oraz m. Biała Podlaska (4,1). W latach 2012-2015, obok m. Lublin i powiatu lubelskiego, również dla m. Biała Podlaska wskaźnik nasilenia budownictwa mieszkaniowego przekraczał wartość 5,0.

Rys. 11. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Analiza wskaźnika zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w powiatach województwa lubelskiego pokazuje, że podobnie jak w przypadku wskaźnika nasilenia budownictwa mieszkaniowego, w latach 2012-2016 dominowały dwa powiaty: miasto Lublin oraz powiat lubelski. W ubiegłym roku w mieście Lublin przekazano do użytkowania 1 392 mieszkania na 1 tys. zawartych małżeństw, a w sąsiadującym ze stolicą województwa powiecie lubelskim wskaźnik ten wyniósł 1 083.

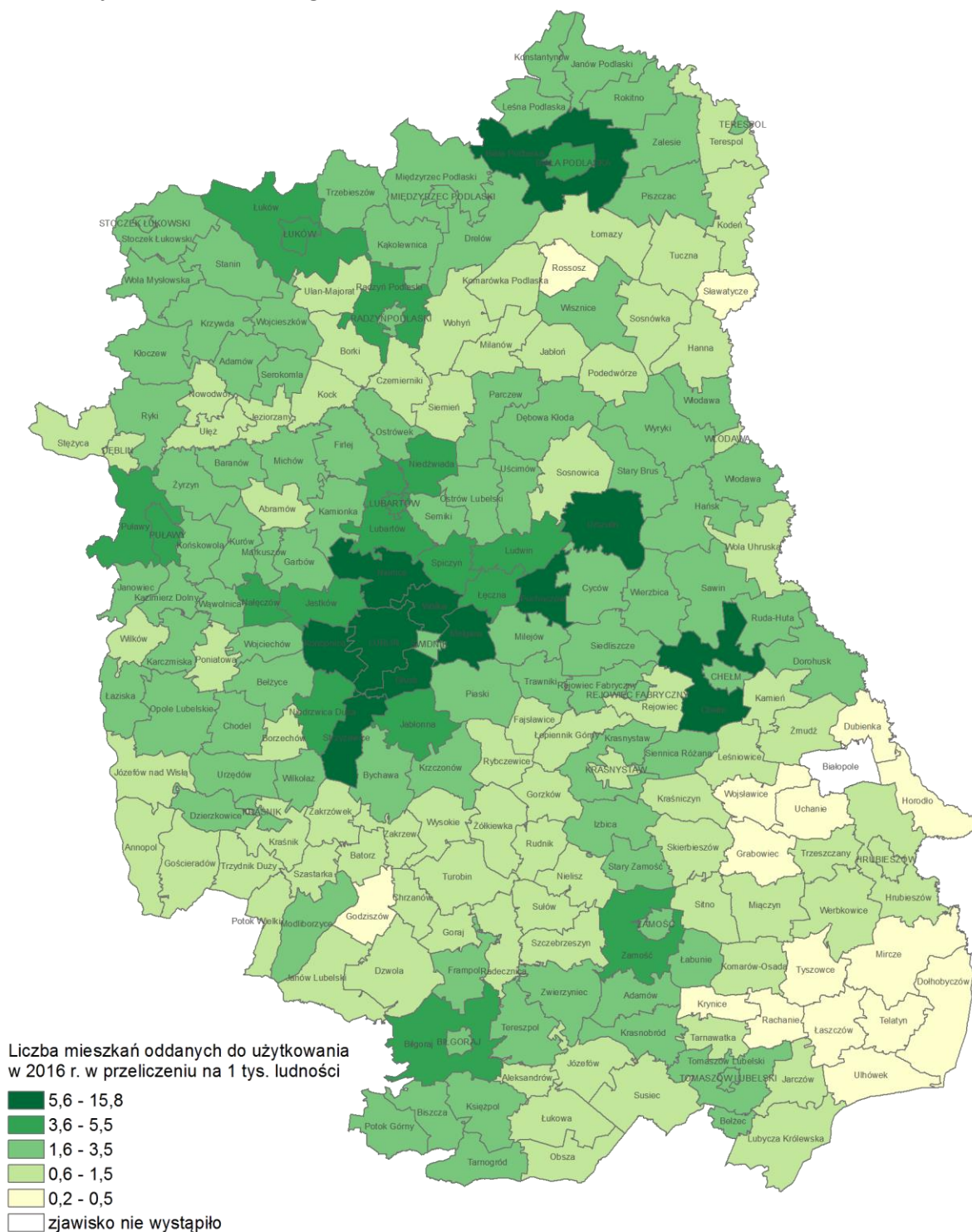
Rys. 12. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. zawartych małżeństw według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Spośród gmin województwa lubelskiego, w 2016 roku największe wartości wskaźnika nasilenia budownictwa mieszkaniowego zaobserwowano w gminach sąsiadujących z miastem Lublin, głównie w: Głusku, Konopnicy, Niemcach i Wólce, oraz – choć w mniejszym stopniu – w gminach okalających Białą Podlaską i Chełm.

Rys. 13. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. ludności według gmin województwa lubelskiego w 2016 r.

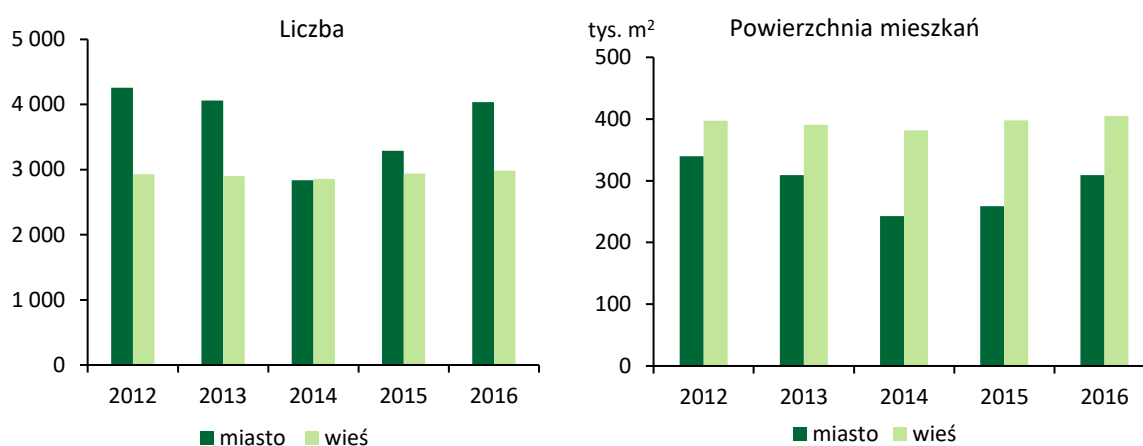
W 2016 r., w miastach oddano 4,0 tys. mieszkań, co stanowiło 57,5% wszystkich mieszkań wybudowanych w województwie lubelskim. Na wsi analizowane wartości wyniosły odpowiednio

3,0 tys. mieszkań i 42,5% udziału. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat zauważalna jest stabilizacja liczby mieszkań przekazywanych do użytkowania na wsi na poziomie 3 tys. mieszkań. W miastach zróżnicowanie było większe – w 2014 r. zanotowano 2,9 tys. mieszkań, podczas gdy w 2012 r. takich mieszkań wybudowano 4,3 tys.

Sytuacja wygląda odmiennie w przypadku powierzchni mieszkań oddanych do użytkowania. Ze względu na fakt przeważania na wsi budynków jednorodzinnych, powierzchnia mieszkań przekazywanych do użytkowania na terenach wiejskich w analizowanych pięciu latach przewyższała powierzchnię mieszkań oddawanych w miastach. W 2016 r. powierzchnia mieszkań wybudowanych na wsi stanowiła 56,7% łącznej powierzchni w województwie.

Rys. 14. Liczba i powierzchnia mieszkań oddanych do użytku w województwie lubelskim w 2016 r. – w przekroju „miasto-wieś”

Charakterystyka mieszkań oddanych do użytkowania

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego w województwie lubelskim w 2016 r. wyniosła 101,7 m² i była o 7,2 m² wyższa niż średnio w kraju. Udział mieszkań w formie budownictwa „indywidualne” (w zdecydowanej większości usytuowanych w budynkach jednorodzinnych) był większy niż w skali całego kraju, gdzie przeważają mieszkania realizowane na sprzedaż lub wynajem (znajdujące się głównie w budynkach wielomieszkańczych).

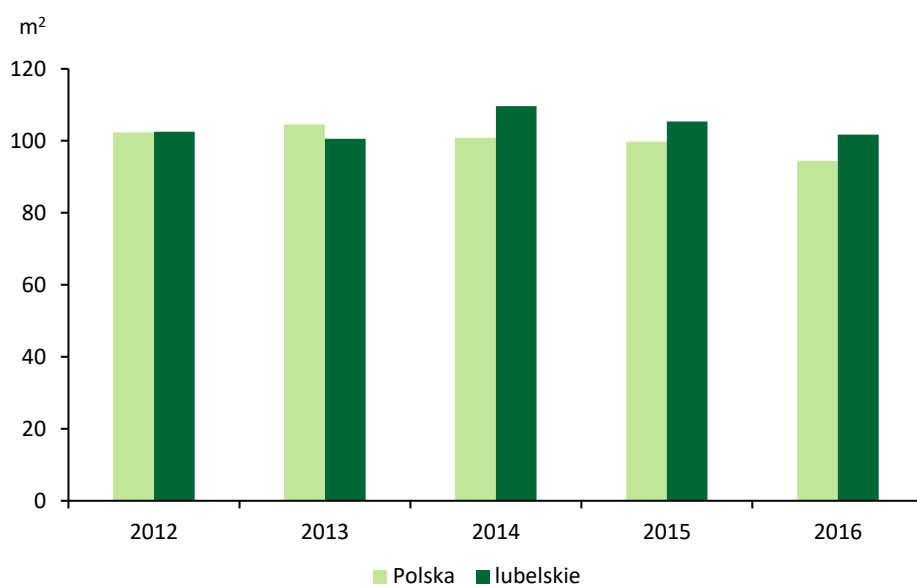
Największą przeciętną powierzchnię 1 mieszkania odnotowano w województwie lubelskim dla formy budownictwa „indywidualne” – 128,2 m² (w kraju 134,6 m²). Mieszkania oddawane „na sprzedaż lub wynajem” miały przeciętnie 57,8 m², (w kraju 58,2 m²), spółdzielcze – 55,8 m² (55,7 m² w kraju), zaś mieszkania komunalne – 46,2 m² w lubelskim (42,5 m² w Polsce). Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w budownictwie społecznym czynszowym wyniosła 51,6 m², podczas gdy w kraju było to 50,8 m².

Mieszkania oddane do użytkowania w budynkach jednorodzinnych w 2016 r. charakteryzowały się średnią powierzchnią równą 140,4 m² w województwie lubelskim oraz 140,8 m² w kraju. Przeciętna powierzchnia mieszkań w budownictwie wielorodzinnym wyniosła odpowiednio – 53,6 m² oraz 53,2 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przekazanego do użytkowania w miastach wyniosła w ubiegłym roku w województwie lubelskim 76,6 m², a w kraju 2 m² mniej. Mieszkanie wybudowane na wsi miało przeciętnie w lubelskim 135,7 m²; w Polsce było to 132,3 m².

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie lubelskim wahała się między 100,5 m² a 109,7 m². Zróżnicowanie to było efektem przede wszystkim zmieniającej się struktury mieszkań według form budownictwa. W 2013 r. udział mieszkań indywidualnych wyniósł 63,0%, podczas gdy w roku następnym 74,3%. W kraju najmniejszą przeciętną powierzchnię użytkową zanotowano w 2016 roku (94,5 m²) – największą w roku 2013 (104,6 m²).

Rys. 15. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

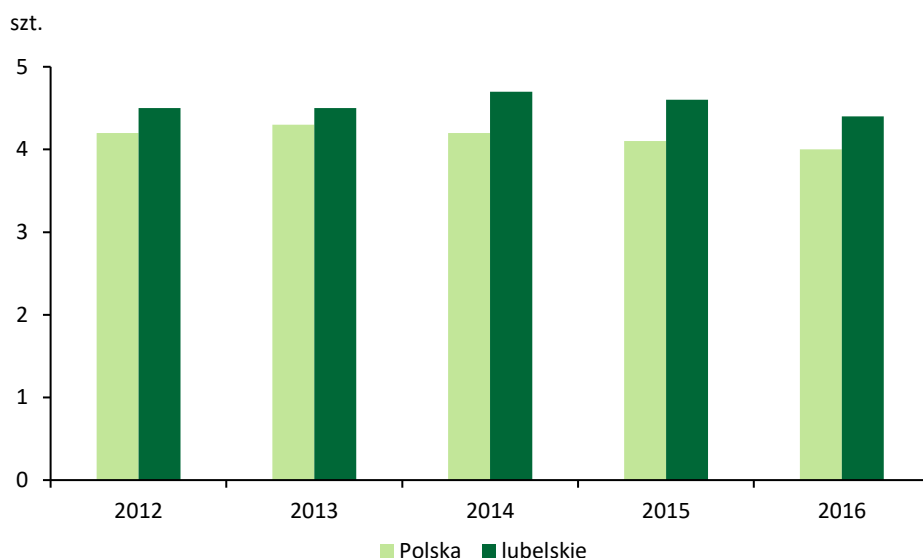
W województwie lubelskim na jedno mieszkanie oddane do użytkowania w 2016 r. przypadało 4,4 izby (w kraju wskaźnik ten wyniósł 4,0). Największą przeciętną liczbę izb odnotowano w budownictwie indywidualnym – 5,3. W budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem były to 3 izby, zaś w komunalnym, spółdzielczym i społecznym czynszowym odpowiednio: 2,9; 2,8 i 2,3 izby.

W 2016 r. w miastach województwa lubelskiego wskaźnik przeciętnej liczby izb wyniósł 3,6 i był o 0,3 większy niż średnio w kraju. Na wsi oddano do użytkowania mieszkania mające przeciętnie 5,6 izby; w kraju było to 5,3 izby.

Przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie usytuowane w budynkach jednorodzinnych wyniosła w województwie lubelskim w 2016 r. 5,7 – więcej o 0,2 izby niż w kraju. Dla mieszkań znajdujących się w budynkach wielorodzinnych było to 2,9 (w kraju 2,6).

W latach 2012-2016 wartości wskaźnika przeciętnej liczby izb przypadającej na 1 mieszkanie oddane do użytkowania w województwie lubelskim nie ulegały znaczącym zmianom, ale były corocznie większe od średnich wartości dla kraju.

Rys. 16. Przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie oddane do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

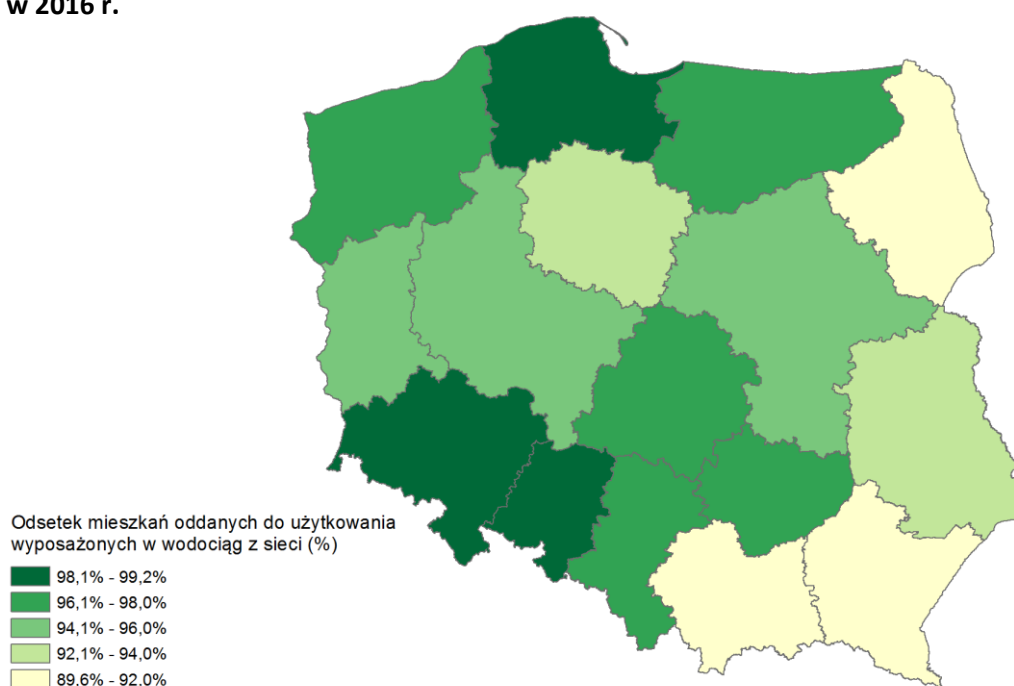

Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w 2016 r. w kraju były wyposażone w wodociąg, kanalizację, łazienkę oraz centralne ogrzewanie.

Wodociąg z podłączeniem do czynnej sieci posiadało 93,2% mieszkań przekazanych do eksploatacji w województwie lubelskim w 2016 roku, w Polsce odsetek takich mieszkań wyniósł 95,2%. Najwyższy udział mieszkań wyposażonych w wodociąg z sieci zanotowano w województwie opolskim (99,2%), zaś najniższy w podkarpackim (89,6%).

W miastach województwa lubelskiego odsetek mieszkań posiadających podłączenie do sieci wodociągowej wyniósł 97,7%, podczas gdy na wsi 87,1%. Analogiczne wartości dla kraju były wyższe i wyniosły odpowiednio 98,5% w miastach i 88,9% na wsi.

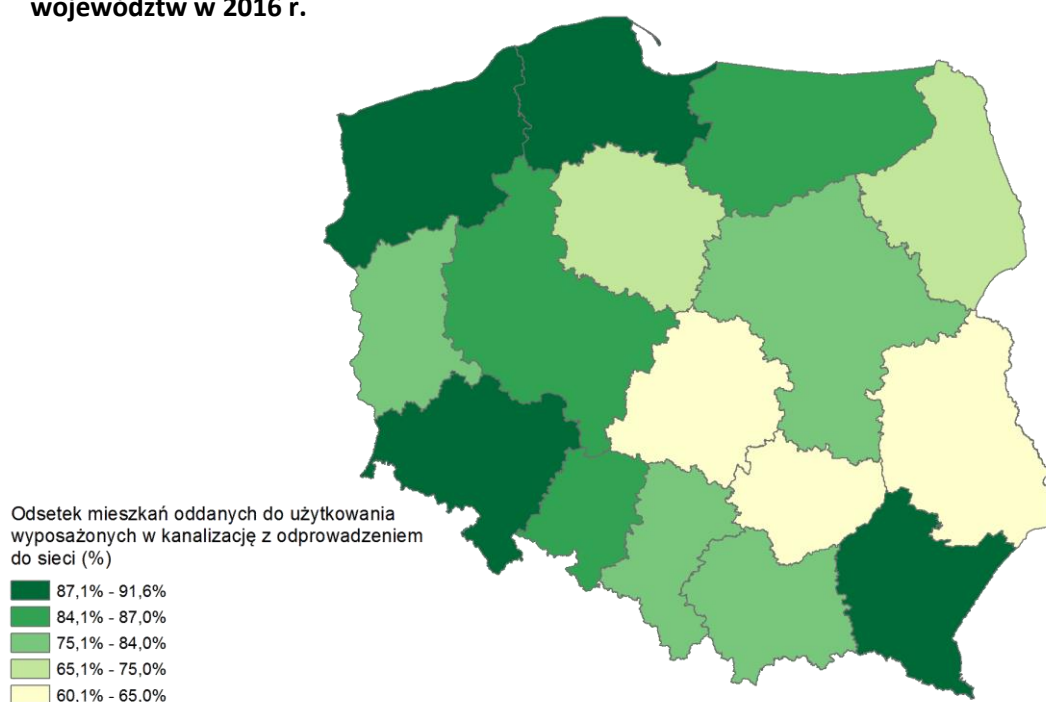
Rys. 17. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w wodociąg z sieci według województw w 2016 r.

Wyposażenie w kanalizację z odprowadzeniem do sieci odnotowano w 64,4% mieszkań wybudowanych w 2016 r. w województwie lubelskim oraz w 82,3% mieszkań w kraju. Wśród województw, najwyższym odsetkiem mieszkań wyposażonych w kanalizację sieciową charakteryzowało się województwo pomorskie (91,6%); najniższym – łódzkie (60,1%).

W miastach województwa lubelskiego 93,4% mieszkań przekazanych do eksploatacji w 2016 r. posiadało podłączenie do czynnej sieci kanalizacyjnej (w kraju 95,5%). Na wsi analizowany udział wyniósł 25,2% i był najniższy wśród województw. W latach 2012-2016 lubelskie obok łódzkiego charakteryzowało się najłabiej rozwiniętą siecią kanalizacyjną. W kraju, na obszarach wiejskich mieszkań wyposażonych w kanalizację z sieci było 57,0%.

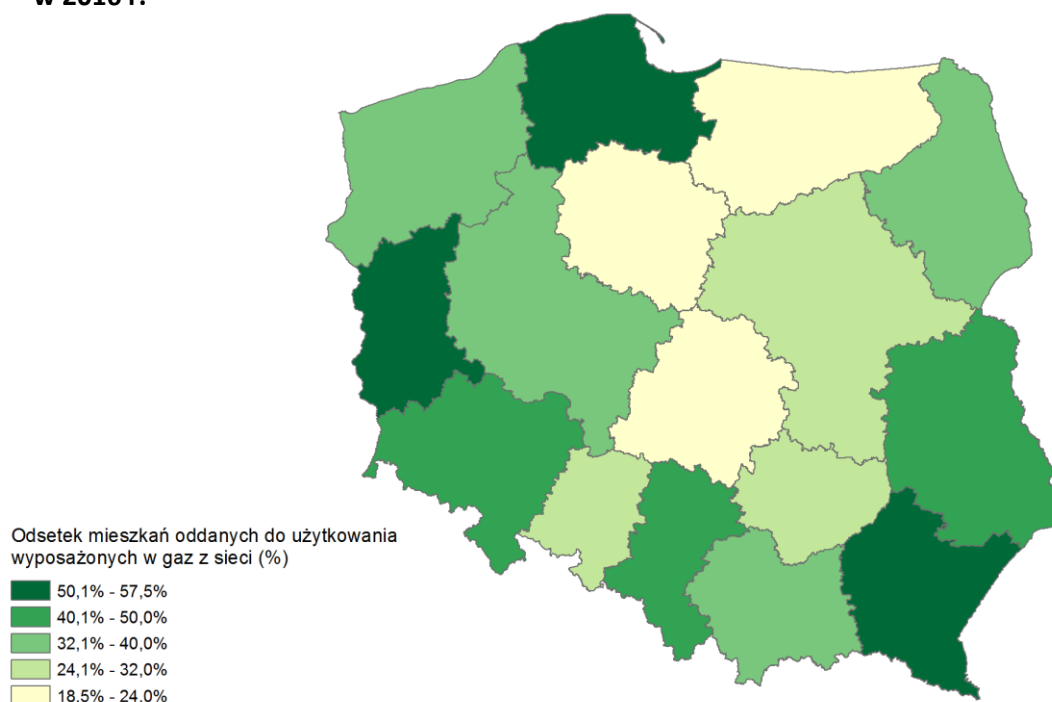
Rys. 18. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w kanalizację z sieci według województw w 2016 r.

Odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci był w 2016 r. w województwie lubelskim wyższy niż średnio w kraju (lubelskie – 49,8%, Polska – 39,1%). Województwem, w którym analizowany wskaźnik miał najwyższą wartość było pomorskie (57,5% mieszkań posiadających gaz z sieci).

W miastach województwa lubelskiego w 2016 r. 64,8% mieszkań było wyposażonych w gaz z sieci, na wsi ten wskaźnik wyniósł 29,6%. W kraju różnica między miastem a wsią była mniejsza – w miastach gaz z sieci posiadało 42,4% mieszkań, na wsi – 32,8%.

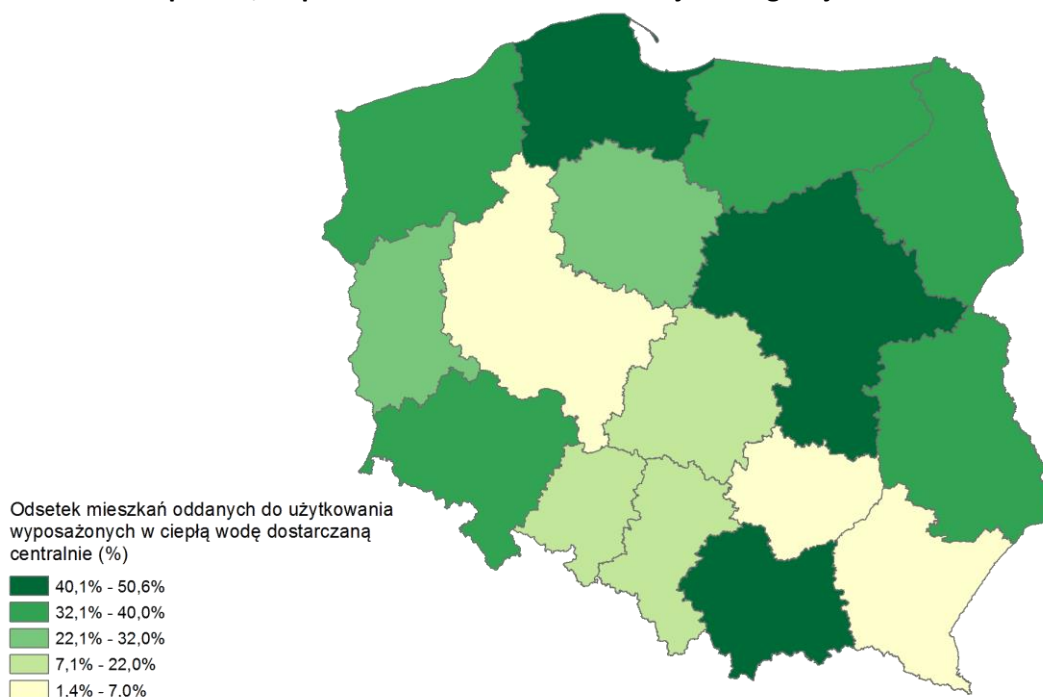
Rys. 19. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w gaz z sieci według województw w 2016 r.

Wyposażenie w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej posiadało 35,5% mieszkań oddanych do użytkowania w 2016 r. w województwie lubelskim oraz 33,0% mieszkań w kraju. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano dla mazowieckiego (50,6%).

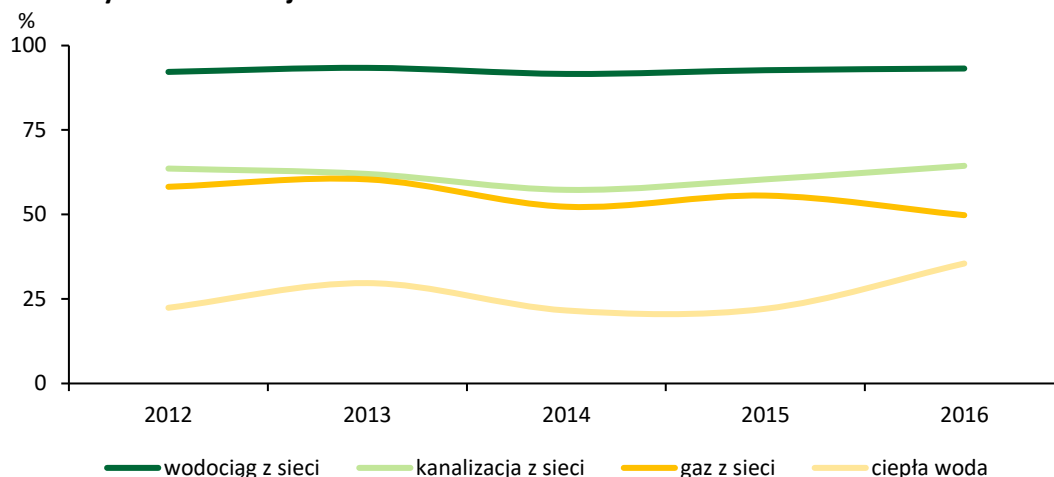
Ciepła woda dostarczana z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej jest elementem wyposażenia charakterystycznym dla budownictwa wielorodzinnego. Z tego względu na wsi w 2016 r. odsetek takich mieszkań wyniósł dla lubelskiego 1,1% (w Polsce – 0,4%), a w miastach województwa lubelskiego oraz w skali całego kraju – odpowiednio 60,9% oraz 50,1%.

Rys. 20. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej według województw w 2016 r.

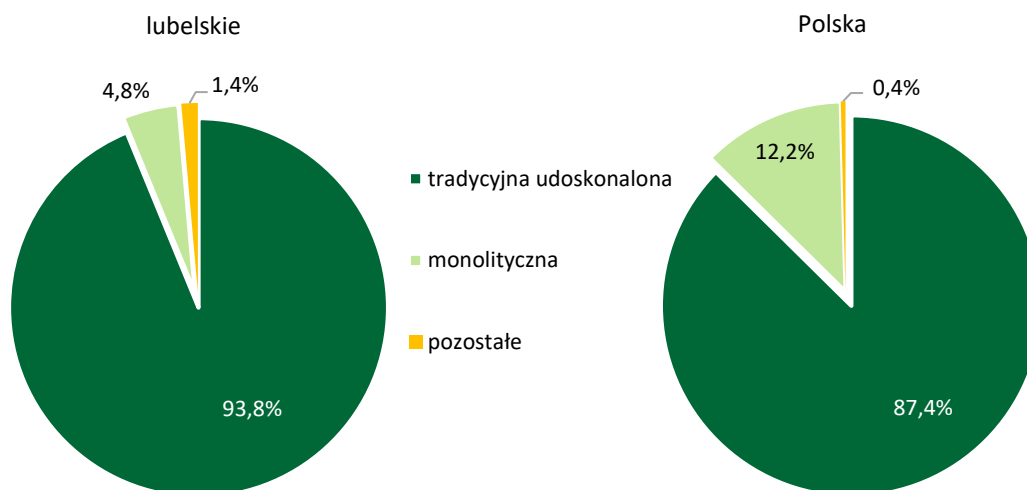
Na przestrzeni lat 2012-2016 udział mieszkań oddanych do użytkowania wyposażonych w wodociąg z sieci zasadniczo się nie zmieniał osiągając wartości na poziomie ponad 90%. Podobnie było w przypadku mieszkań posiadających podłączenie do czynnej sieci kanalizacyjnej. Wartości odsetka takich mieszkań oscylowały wokół 60%, jednakże wahania na przestrzeni pięciu lat były większe niż dla danych dotyczących wyposażenia w wodociąg z sieci. Odnotowane w województwie lubelskim udziały mieszkań wyposażonych w gaz z sieci osiągały wartość między 50% a 60%. Odsetek mieszkań wyposażonych w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej wahał się między 22,1% w 2015 r. do 35,5% rok później.

Rys. 21. Odsetek mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w latach 2012-2016

Wśród stosowanych technologii wznoszenia budynków, zarówno w województwie lubelskim, jak i w skali całego kraju, od lat dominowała technologia tradycyjna udoskonalona. Tę metodę zastosowano w 2016 r. przy budowie 93,8% mieszkań w województwie lubelskim oraz 87,4% mieszkań w całej Polsce. Odsetek mieszkań wznoszonych technologią monolityczną wyniósł dla lubelskiego 4,8% a dla kraju 12,2% mieszkań. Łączne udziały pozostałych stosowanych w latach 2012-2016 technologii (wielkopłytywowej, wieloblokowej i konstrukcji drewnianych), zarówno w lubelskim jak i w kraju, nie przekroczyły 1,5%.

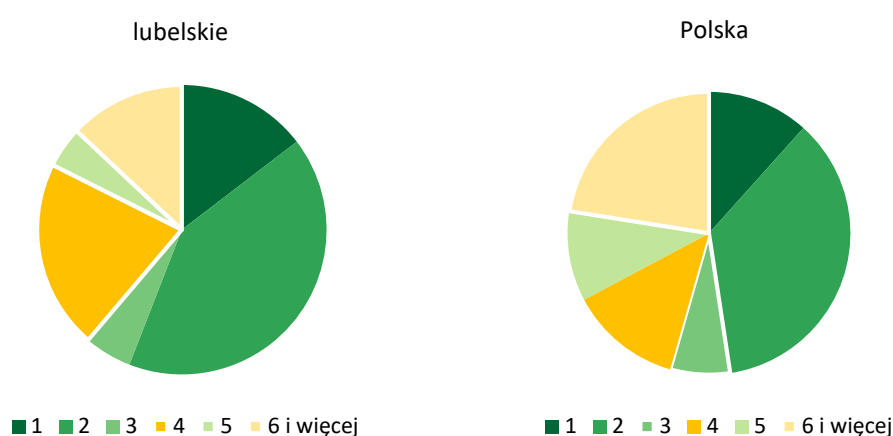
Rys. 22. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim i Polsce według technologii wznoszenia budynku w 2016 r.

W województwie lubelskim, podobnie jak w całym kraju, największy udział miały mieszkania oddawane do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych o 2 kondygnacjach. W 2016 r. odsetek takich mieszkań wyniósł 41,3% (w kraju 36,0%). W ostatnich pięciu latach udział mieszkań w nowych 2-kondygnacyjnych budynkach mieszkalnych w lubelskim przekraczał 40% (w kraju 35%).

Mieszkania zlokalizowane w budynkach 4-kondygnacyjnych stanowiły 21,2% (w kraju 12,8%). Odsetek mieszkań znajdujących się w budynkach posiadających 1 kondygnację wyniósł w 2016 r. w lubelskim 14,6%, a w kraju 11,6%. Najwyższy budynek z punktu widzenia liczby kondygnacji oddany do użytkowania w województwie lubelskim w 2016 r. liczył 11 kondygnacji, a w skali kraju – w województwie pomorskim – miał 19 kondygnacji.

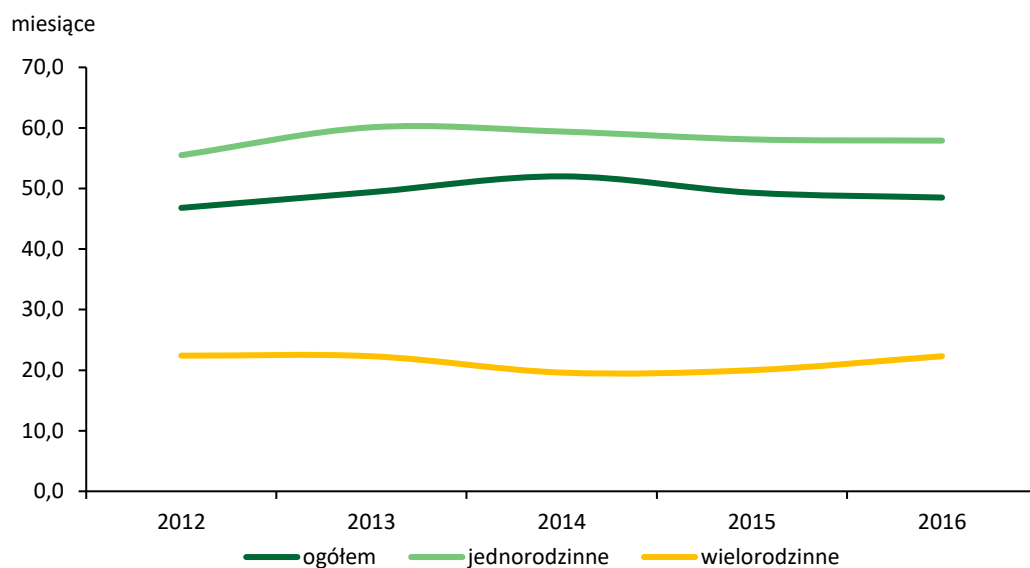
Rys. 23. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim i Polsce według liczby kondygnacji nadziemnych budynku w 2016 r.

Przeciętny czas trwania budowy nowego budynku mieszkalnego wyniósł w 2016 r. w województwie lubelskim 4 lata i 1 miesiąc, czyli był o 6 miesięcy dłuższy niż średnio w kraju. Dłuższy przeciętny czas budowy był związany z różnicą w strukturze mieszkań według rodzajów budynków (form budownictwa). W województwie lubelskim notowany jest rokrocznie większy niż przeciętnie w kraju odsetek mieszkań w budynkach jednorodzinnych, które charakteryzują się dłuższym przeciętnym czasem budowy niż budynki wielorodzinne.

Budowa nowego budynku jednorodzinnego oddanego do użytkowania w województwie lubelskim w 2016 r. trwała przeciętnie 4 lata i 10 miesięcy i była o 4 miesiące dłuższa niż średnio w całym kraju. Budynki wielorodzinne były budowane w krótszym czasie – w ubiegłym roku, zarówno w kraju, jak i w lubelskim, przeciętnie w 1 rok i 10 miesięcy.

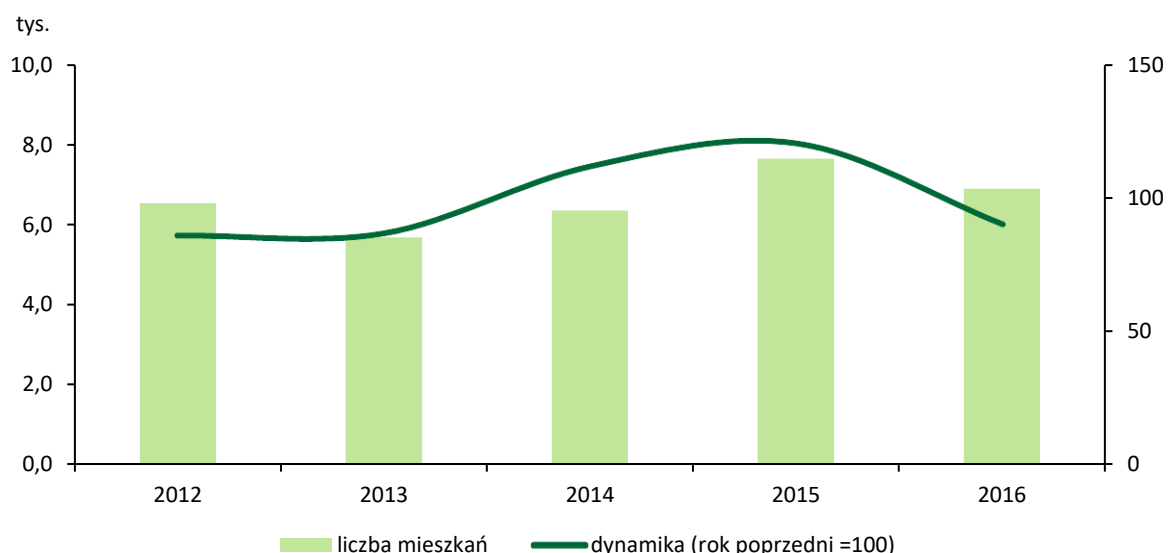
Rys. 24. Przeciętny czas trwania budowy nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według rodzajów budynków w latach 2012-2016

1.2. Mieszkania, których budowę rozpoczęto oraz mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym

W województwie lubelskim w 2016 roku rozpoczęto budowę 6 902 mieszkań. W odniesieniu do wartości krajowych dało to udział na poziomie 4,0%, lokując województwo lubelskie na 10. miejscu wśród wszystkich województw. Liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2016 r., mimo spadku w stosunku do roku 2015 (o 9,8%), przewyższała średnią wojewódzką dla lat 2012-2016, która wyniosła 6 627.

Rys. 25. Mieszkania, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim w latach 2012-2016

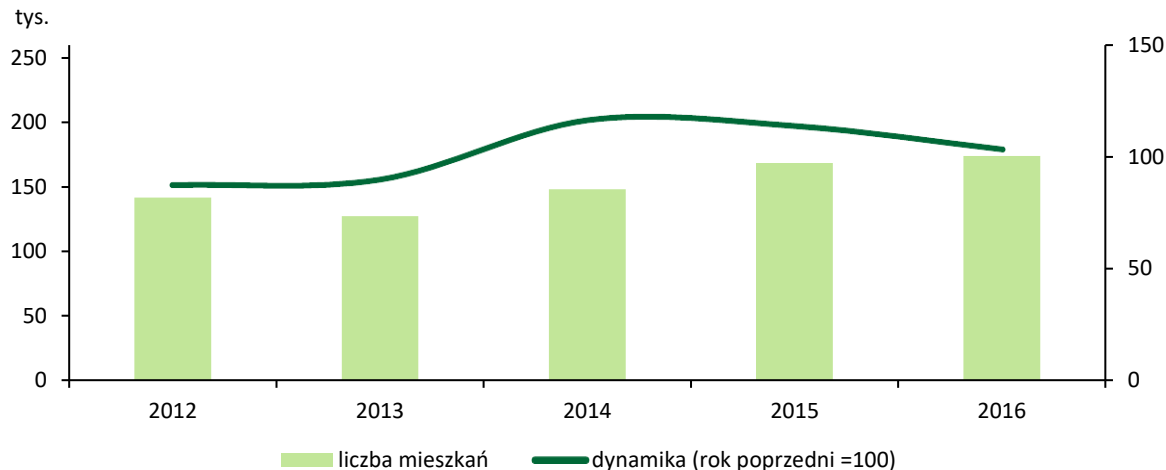

W latach 2012-2013, zarówno w kraju, jak i w województwie lubelskim, odnotowano spadki liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto. W następnych latach widoczny był wzrost analizowanego zjawiska. W województwie lubelskim rozpoczęto budowę największej liczby mieszkań w roku 2015 –

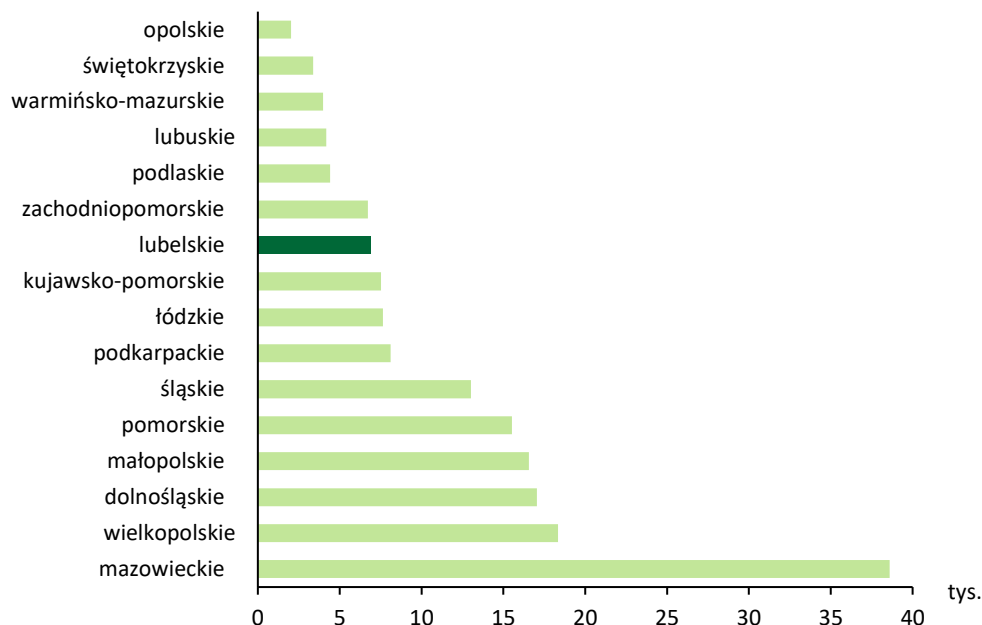
wtedy też nastąpił najwyższy wzrost w stosunku do roku poprzedniego (o 20,5%). W kraju wartość najwyższą odnotowano w roku 2016 (174 tys.), zaś największy wzrost wystąpił w 2014 roku (o 16,3%).

Rys. 26. Mieszkania, których budowę rozpoczęto w Polsce w latach 2012-2016

Wśród województw, największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto, odnotowano w 2016 r. w mazowieckim – było to 38,6 tys., dwukrotnie więcej niż w województwie wielkopolskim (18,3 tys.), które uplasowało się na drugiej pozycji. Zbliżone wartości zaobserwowano dla województw: dolnośląskiego (17,1 tys.), małopolskiego (16,6 tys.) i pomorskiego (15,5 tys.). W roku 2016 dla większości województw (za wyjątkiem małopolskiego oraz świętokrzyskiego) odnotowano wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto w stosunku do średniej z ostatniego pięciolecia. Podobnie przedstawiają się dane ogólnopolskie, gdzie średnia wyniosła 151,9 tys., a w 2016 r. łącznie rozpoczęto budowę 173,9 tys. mieszkań tj. o 14,5% więcej niż średnia pięcioletnia.

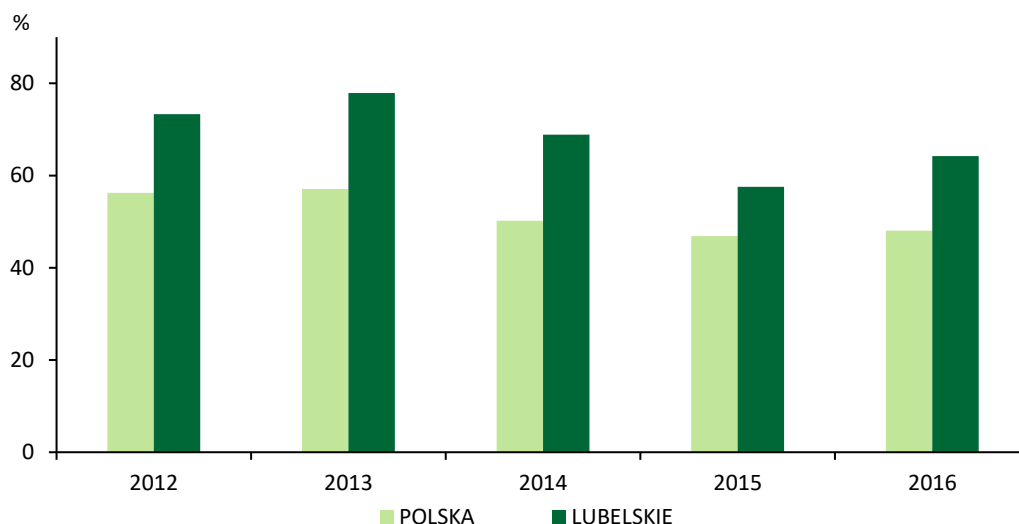
Rys. 27. Mieszkania, których budowę rozpoczęto według województw w 2016 r.

W strukturze mieszkań, których budowę rozpoczęto, w województwie lubelskim przeważało budownictwo indywidualne, którego udział w 2016 r. wyniósł 64,2% tj. o 6,6 p.proc. więcej niż w 2015 roku. Średni udział tej formy budownictwa w latach 2012-2016 wyniósł 68,4%. W roku 2016

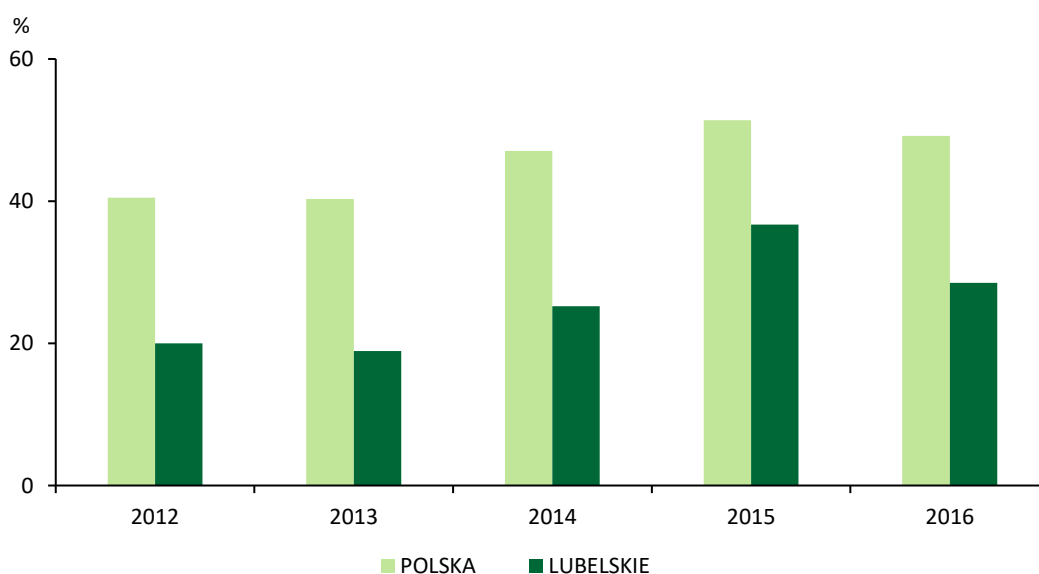
województwo lubelskie znalazło się na 5. miejscu wśród wszystkich województw pod względem udziału budownictwa indywidualnego w ogólnej liczbie mieszkań, których budowę rozpoczęto. Największe udziały odnotowano dla województw: świętokrzyskiego, łódzkiego, podkarpackiego i opolskiego, a najmniejsze w województwie dolnośląskim i mazowieckim, gdzie przeważały mieszkania na sprzedaż lub wynajem.

Rys. 28. Udział mieszkań indywidualnych w ogóle mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Udział budownictwa na sprzedaż lub wynajem wyniósł w 2016 r. w województwie lubelskim 28,5% – o 8,2 p.proc. mniej niż w roku poprzednim, ale więcej niż w latach 2012-2014. Dla dwunastu województw odnotowano większe udziały tej formy budownictwa – najwyższe od lat charakteryzują województwo mazowieckie, dolnośląskie i pomorskie. Dla danych ogólnokrajowych, w ostatnich latach udziały mieszkań indywidualnych jak i na sprzedaż lub wynajem oscylowały wokół 50%.

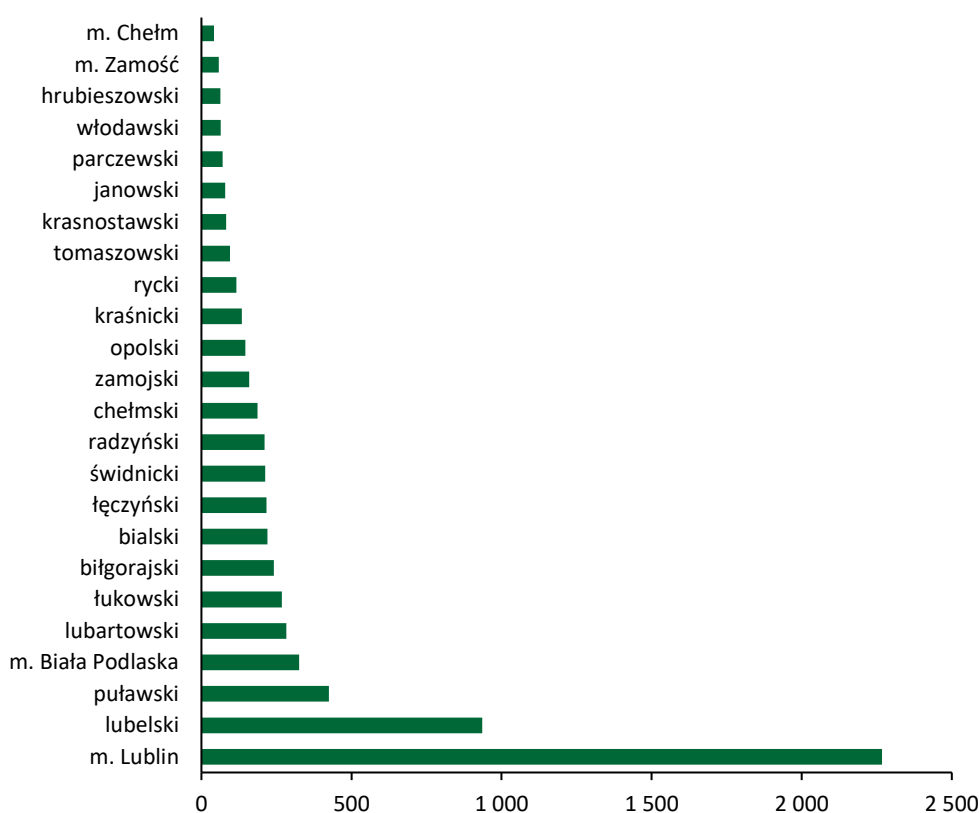
Rys. 29. Udział mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem w ogóle mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Pozostałe formy budownictwa charakteryzowały się niewielkimi udziałami. W ostatnich pięciu latach udział budownictwa spółdzielczego w województwie lubelskim zasadniczo się nie zmieniał (w roku 2016 wyniósł 3,8%); w kraju kształtował się w okresie pięcioletnim na poziomie 1,1 % – w roku 2016 wyniósł 1,3%. Łączny udział budownictwa komunalnego, społecznego czynszowego i zakładowego wyniósł w lubelskim średnio 2,1% (w roku 2016 był o 1,4 p.proc. większy). W kraju, zarówno dla analizowanego okresu pięcioletniego, jak i roku 2016, udział tych form budownictwa wyniósł ok. 1,5%.

Spośród powiatów województwa lubelskiego, w 2016 roku największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto, odnotowano w mieście Lublin (2 267 – tj. 32,8% wszystkich mieszkań w województwie). Na 2. miejscu znalazł się powiat lubelski, gdzie rozpoczęto budowę 936 mieszkań, co dało 13,6% udziału w województwie.

Rys. 30. Mieszkania, których budowę rozpoczęto według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

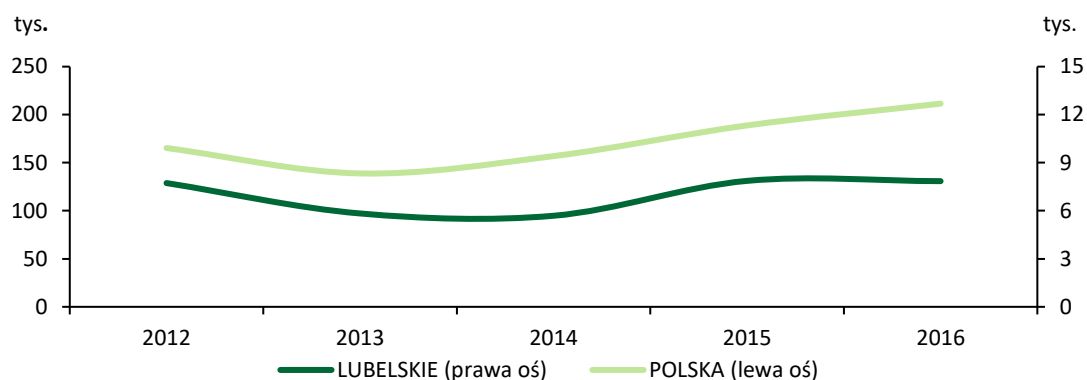
W 2016 r. w województwie lubelskim wydano pozwolenia na budowę i dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym¹ budowy 7 849 mieszkań tj. 3,7% ich łącznej liczby w kraju, co dało 11. miejsce wśród województw. Pod tym względem dominują województwa: mazowieckie (42,0 tys. mieszkań – 19,9% udziału w kraju), wielkopolskie (24,7 tys. mieszkań – 11,7% udziału) oraz dolnośląskie (22,0 tys. mieszkań – 10,4% udziału).

Liczba mieszkań, na budowę których w 2016 roku wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim, w porównaniu z rokiem poprzednim niemal się nie zmieniła (spadła o 0,2%), natomiast w skali kraju wzrosła o 12,0%. W lubelskim w latach 2013-2014

¹ Na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 443) w zakresie określonych inwestycji inwestorzy mogą dokonać zgłoszenia z projektem budowlanym zamiast wystąpienia z wnioskiem o pozwolenie na budowę.

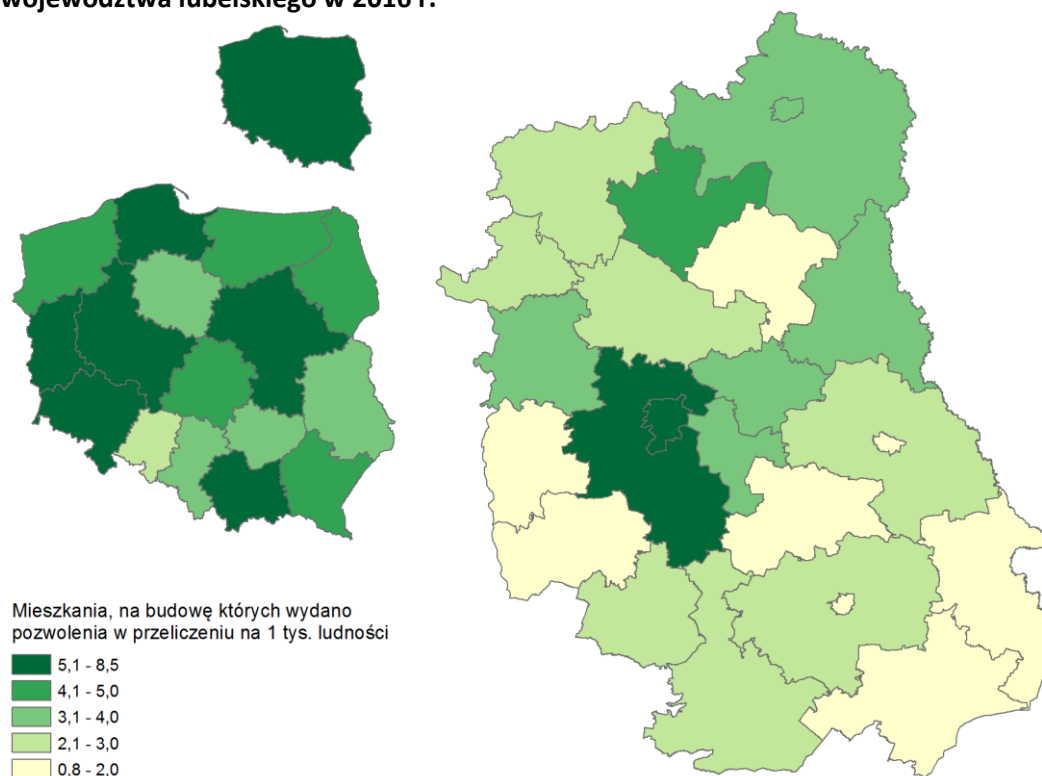
odnotowano spadki liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Największą wartość (7 867) zanotowano w roku 2015 – o 38,3% więcej niż w roku poprzednim. W kraju dynamika zmian przedstawiała się podobnie, jednakże okres wzrostów rozpoczął się już w roku 2014. Znaczący wzrost nastąpił rok później, przy czym najwięcej mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym odnotowano w 2016 roku (211,5 tys.).

Rys. 31. Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Wskaźnik liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1 tys. ludności w 2016 r. wyniósł w województwie lubelskim 3,7, co dało 13. miejsce wśród województw. W skali kraju analizowany wskaźnik był równy 5,5, zaś najwyższe wartości tego miernika odnotowano dla województw: pomorskiego (8,5), mazowieckiego (7,8) i dolnośląskiego (7,6).

Rys. 32. Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w przeliczeniu na 1 tys. ludności według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Prognozując na podstawie danych dotyczących liczby wydanych w 2016 roku pozwoleń na budowę oraz dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym budowy mieszkań, najwięcej tego typu inwestycji powstanie w mieście Lublin (35,1% udziału w województwie) oraz powiatach: lubelskim (12,2%), puławskim (5,7%) i bialskim (4,7%). Przeliczenie liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, na 1 tys. ludności wskazuje, iż największe wartości wskaźnika wystąpiły w mieście Lublin (8,1), powiecie lubelskim (6,3) i radzyńskim (4,9).

Zarówno w kraju, jak i województwie lubelskim, zdecydowana większość (odpowiednio 96,4% i 96,7%) mieszkań, na budowę których w 2016 r. wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, powstanie w nowych budynkach mieszkalnych. Pozostałe lokale mieszkalne powstaną w wyniku rozbudowy istniejących budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, przebudowy mieszkań z większych na mniejsze oraz adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych na mieszkania.

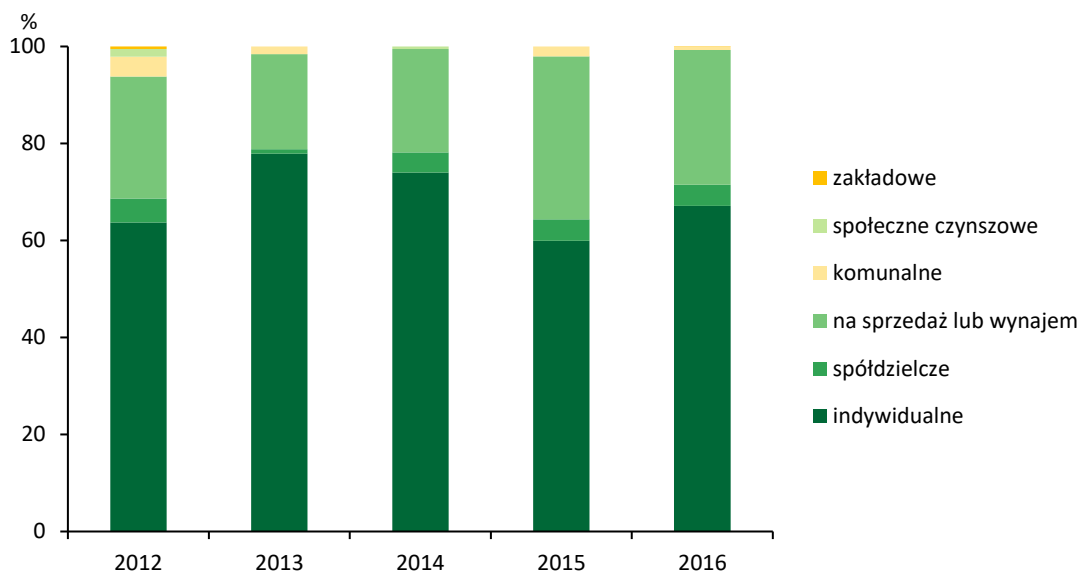
Wśród 7,6 tys. mieszkań, na budowę których wydano pozwolenie lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim, 52,8% (w kraju wskaźnik o 12,4 p.proc. mniejszy) stanowiły mieszkania w budynkach jednomieszkaniowych o średniej powierzchni 144,4 m² (w kraju 143,0 m²) a 2,7% – mieszkania w budynkach o dwóch mieszkaniach mające przeciętnie 119,8 m² powierzchni (w kraju udział wyniósł 6,1%, a średnia powierzchnia – 99,8 m²). Pozostała część lokali mieszkalnych usytuowana będzie w budynkach wielorodzinnych o średniej powierzchni 55,8 m² (w kraju 57,1 m²).

W 2016 r. w województwie lubelskim liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, w nowych budynkach jednomieszkaniowych była wyższa niż w roku poprzednim o 12,5%, w nowych budynkach o dwóch mieszkaniach zwiększyła się o ponad 70%, zaś w nowych budynkach wielomieszkaniowych spadła o 15,6%.

Mieszkania w formie budownictwa indywidualne stanowiły większość (67,1%) wśród mieszkań, na budowę których wydano pozwolenie lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w ubiegłym roku w województwie lubelskim (w kraju 46,6%). Największe udziały tej formy budownictwa odnotowano – oprócz lubelskiego – w województwach: podkarpackim, opolskim i świętokrzyskim. Mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem stanowiły 27,8% (w kraju wskaźnik równy 50,4%). Z pozostałych form budownictwa 4,4% mieszkań odnotowano w formie spółdzielczej (w kraju 0,8%), a 0,7% w komunalnej i zakładowej. W 2016 r. nie wydano pozwoleń na mieszkania w budownictwie społecznym czynszowym. W skali kraju udział mieszkań komunalnych, społecznych czynszowych i zakładowych wyniósł 2,2%.

W ostatnich pięciu latach średni udział budownictwa indywidualnego w lubelskim wyniósł 67,7%, zaś w kraju był o 17,9 p.proc. mniejszy. Najwyższe udziały tej formy budownictwa (przekraczające 70%) zanotowano w latach 2013-2014. Dla budownictwa na sprzedaż lub wynajem średni udział wyniósł 26,1%, przyjmując największą wartość w roku 2015 (33,5%).

Rys. 33. Struktura mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według form budownictwa w latach 2012-2016

2. BUDYNKI NIEMIESZKALNE, OBIEKTY INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ

W 2016 roku w Polsce oddano do użytkowania o 757 mniej nowych budynków niemieszkalnych niż w 2015 roku, przy jednoczesnym spadku o 818,2 tys. m² powierzchni użytkowej nowych i rozbudowanych budynków niemieszkalnych. W województwie lubelskim odnotowano w 2016 r. najniższe wartości liczby nowych oraz powierzchni użytkowej nowych i rozbudowanych budynków niemieszkalnych oddanych do eksploatacji w odniesieniu do ostatniego pięciolecia.

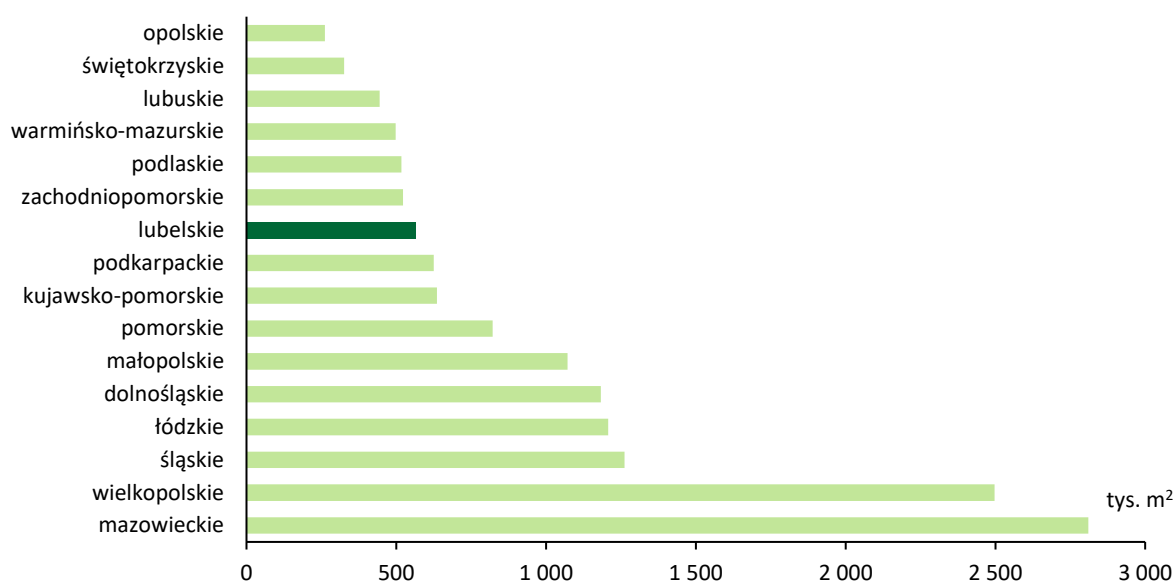
Dla wydanych pozwoleń na budowę nowych budynków niemieszkalnych w 2016 roku w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano w Polsce wzrosty, zarówno dla liczby takich budynków (o 3,0 tys.), jak i dla ich powierzchni użytkowej (o 3 719 tys. m²). Dla obu wyżej wymienionych zmiennych dane dla 2016 roku w Polsce i w województwie lubelskim przyjęły największą wartość w badanym pięcioleciu 2012-2016.

2.1. Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w ujęciu ogółem

W województwie lubelskim w 2016 roku oddano do użytkowania 1 252 nowych oraz 157 rozbudowanych budynków niemieszkalnych, co stanowiło odpowiednio 5,4% i 3,8% ogółu tych budynków w Polsce. Powierzchnia użytkowa ogółem nowych i rozbudowanych budynków niemieszkalnych wyniosła 566,7 tys. m² (3,7% łącznej powierzchni takich budynków w kraju), natomiast ich kubatura – ponad 3,8 mln m³, stanowiąc 3,5% kubatury krajowej.

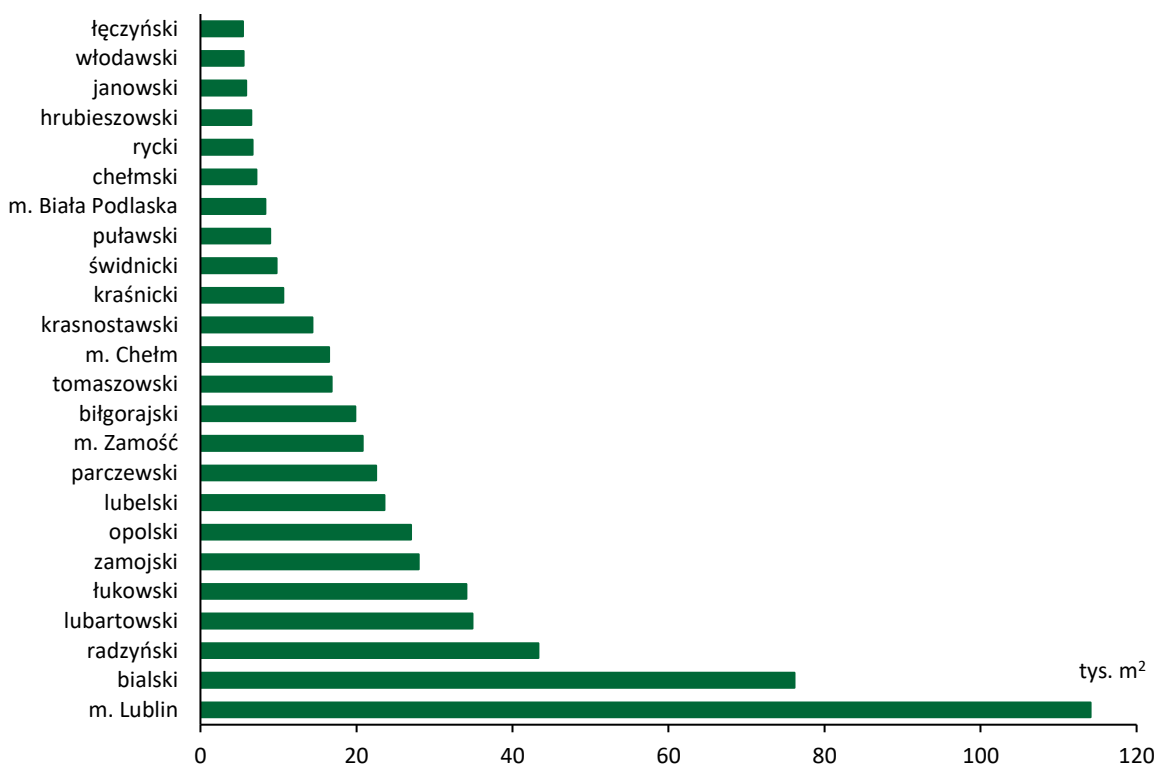
Pod względem liczby nowych oraz powierzchni użytkowej nowych i rozbudowanych budynków niemieszkalnych oddanych do eksploatacji w 2016 roku lubelskie zajęło 10. miejsce. Wartości najwyższe, podobnie jak w poprzednich latach, osiągnęło województwo mazowieckie i wielkopolskie. Ponadto wskaźniki oddanej powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych na 1 km² powierzchni geodezyjnej w 2016 roku przyjęły najwyższe wartości dla województwa śląskiego, wielkopolskiego i mazowieckiego.

Rys. 34. Powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.

Na obszarze wiejskim województwa lubelskiego oddano 71,7% nowych budynków niemieszkalnych, o 10,5 p.proc. więcej niż dla kraju, natomiast udział łącznej powierzchni oddanej na wsi wyniósł 49,3% – o 2,2 p.proc. więcej w porównaniu z danymi ogólnopolskimi.

Rys. 35. Powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

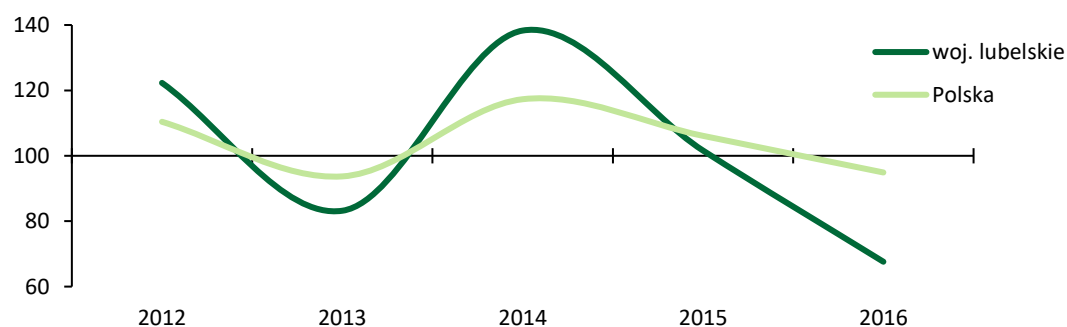
Wśród powiatów województwa lubelskiego największą powierzchnię budynków niemieszkalnych przekazano do eksploatacji w Lublinie (114,1 tys. m², tj. 20,1% ogólnej powierzchni oddanej w województwie). Znaczące wartości uzyskały również powiaty: bialski (76,2 tys. m²), radzyński

(43,3 tys. m²), lubartowski (34,9 tys. m²) i łukowski (34,1 tys. m²), najmniejsze – powiaty: łączyński (5,4 tys. m²), włodawski (5,5 tys. m²), janowski (5,8 tys. m²) i hrubieszowski (6,5 tys. m²).

Przeliczenie powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania na 1 km² powierzchni geodezyjnej pokazuje stopień natężenia budownictwa niemieszkalnego w województwie lubelskim w przekroju terytorialnym. Uzyskane wartości analizowanego wskaźnika w 2016 roku były zróżnicowane – największe odnotowano dla Lublina (776,2 m²) i Zamościa (693,3 m²), najmniejsze dla powiatu chełmskiego (3,8 m²) i włodawskiego (4,4 m²), przy średniej wojewódzkiej równej 22,6 m².

Zmiany w budownictwie niemieszkalnym (rys. 36) w województwie lubelskim w ostatnich pięciu latach były zbieżne z krajowymi tendencjami, jednakże odnotować należy różnice dotyczące stopnia ich nasilenia. W 2016 roku, w porównaniu do okresu poprzedniego, w lubelskim spadek powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania wyniósł 32,4% (przy spadku dla Polski o 5,1%) i był największy wśród województw.

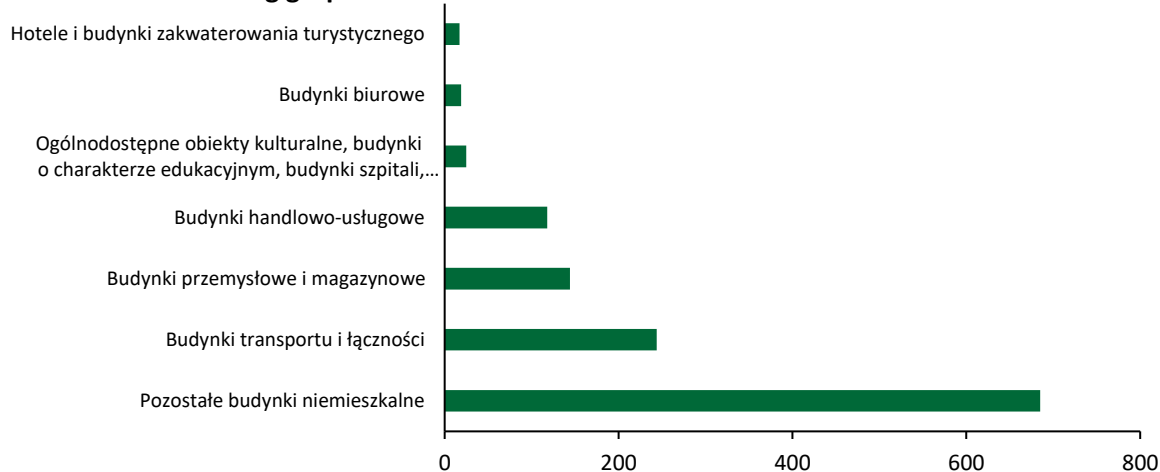
Rys. 36. Dynamika powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016 (rok poprzedni = 100)

2.2. Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w przekroju grup Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB)

Pod względem liczby nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w roku 2016 dominowała grupa „Pozostałe budynki niemieszkalne” (54,7%), z czego największy udział przypadł „Budynom gospodarstw rolnych”. Dalsze pozycje zajmowały „Budynki transportu i łączności” (19,5% ogółem, z dominacją „Budynków garaży”), „Budynki przemysłowe i magazynowe” (11,5%) oraz grupa „Budynki handlowo-usługowe” (9,4%).

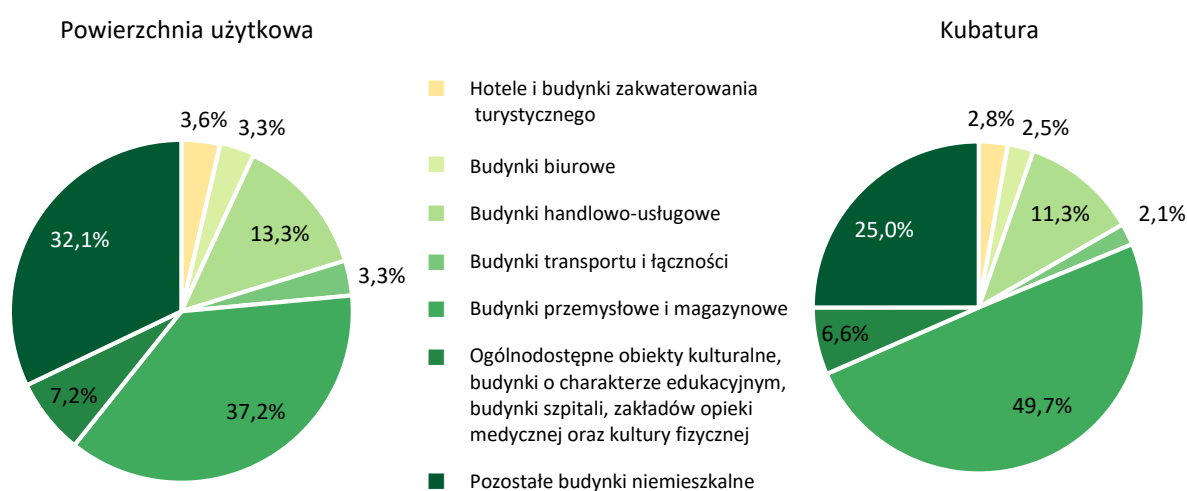
Rys. 37. Liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według grup PKOB w 2016 r.

Analiza udziałów poszczególnych grup budynków w strukturze efektów rzeczowych budownictwa budynków niemieszkalnych w województwie lubelskim w roku 2016, według oddanej do eksploatacji kubatury oraz powierzchni użytkowej wskazuje, że największą część stanowiły „Budynki przemysłowe i magazynowe”, „Pozostałe budynki niemieszkalne” oraz „Budynki handlowo-usługowe”. Udział pierwszej z wyżej wymienionych grup w łącznej kubaturze był o 12,5 p.proc. większy niż w powierzchni użytkowej oddanych budynków. Powodem jest fakt klasyfikowania w tej grupie obiektów takich jak zbiorniki i silosy, charakteryzujących się niewielką, w stosunku do ich kubatury, powierzchnią. Z drugiej strony, udział „Pozostałych budynków niemieszkalnych” w łącznej kubaturze był o 7,1 p.proc. mniejszy niż w powierzchni użytkowej oddanych budynków.

Rys. 38. Struktura powierzchni użytkowej i kubatury budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim według grup PKOB w 2016 r.

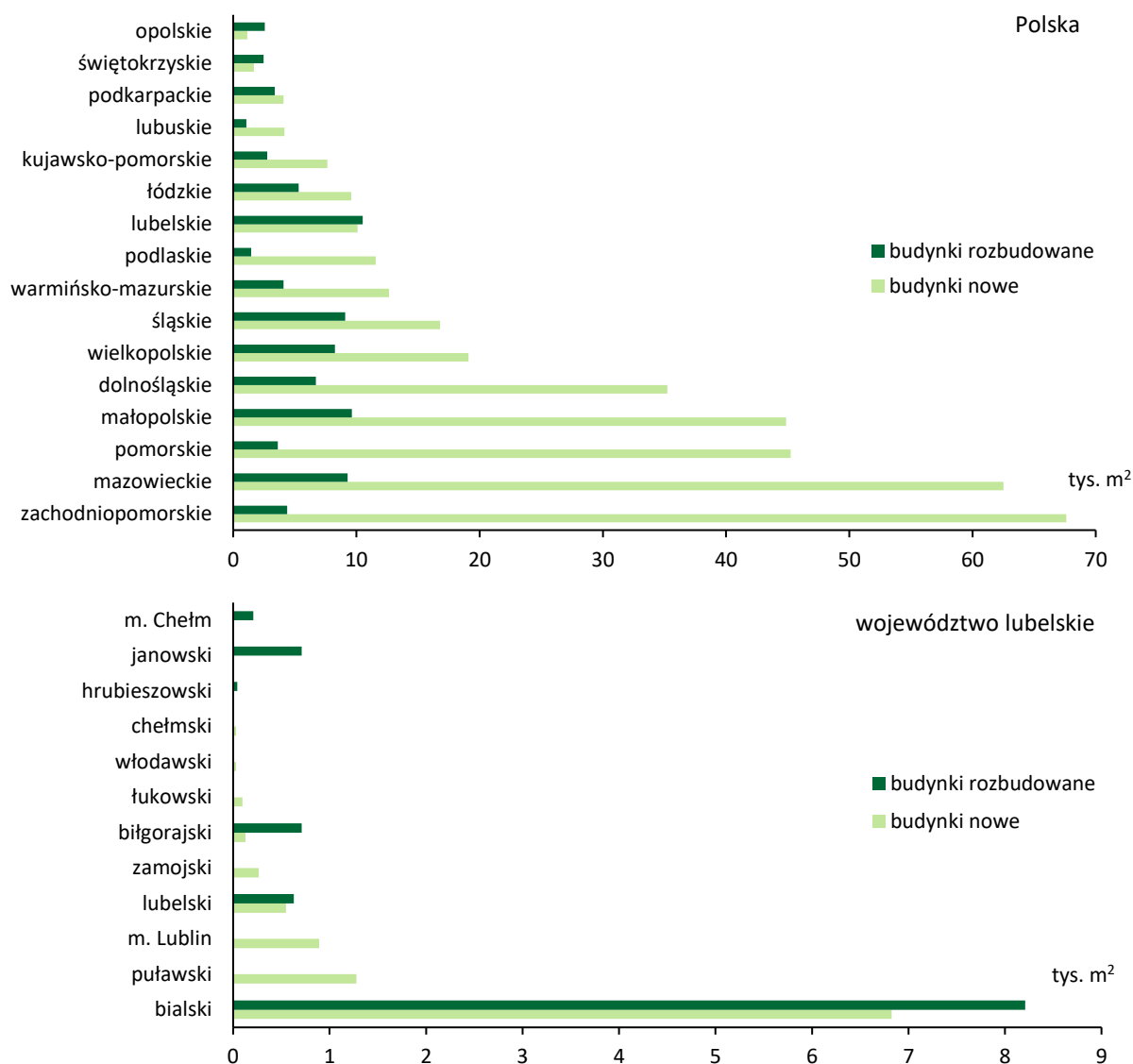
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego

Do grupy „Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego” należą dwie klasy budynków (wg PKOB):

- „Budynki hoteli” – tzn. hotele, motele, gospody, pensjonaty i podobne budynki oferujące zakwaterowanie (z restauracjami lub bez) oraz samodzielne restauracje i bary;
- „Budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe” – tj. schroniska młodzieżowe, schroniska górskie, domki kempingowe, domy wypoczynkowe oraz pozostałe budynki zakwaterowania turystycznego.

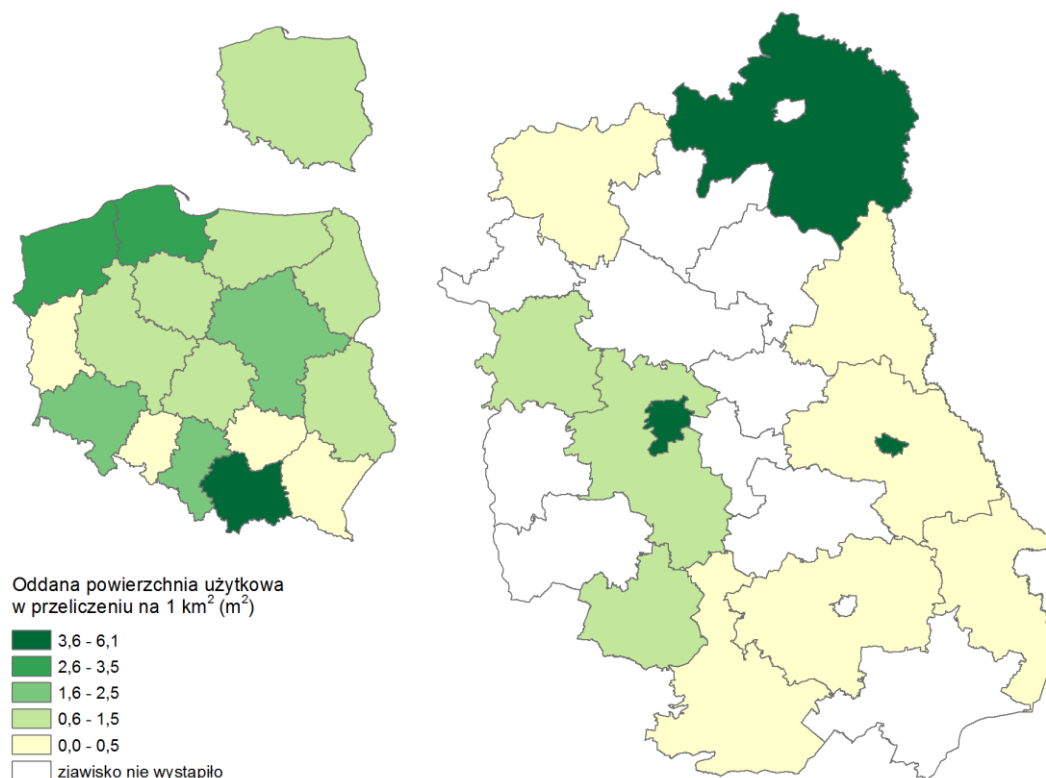
W województwie lubelskim w 2016 r. oddano do użytkowania 17 nowych oraz 8 rozbudowanych hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego. Ich łączna powierzchnia użytkowa wyniosła 20,6 tys. m², co dawało 4,7% udziału w oddanej powierzchni tych budynków w kraju i 8. miejsce wśród województw. Najwyższe wartości pod względem oddanej do eksploatacji powierzchni użytkowej hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego odnotowano dla zachodniopomorskiego, mazowieckiego i małopolskiego.

Rys. 39. Powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Najwyższym natężeniem budownictwa w opisywanej grupie PKOB, mierzonym oddaną powierzchnią użytkową hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego przypadającą na 1 km² powierzchni województwa, charakteryzowało się małopolskie (3,6), zachodniopomorskie (3,1) oraz pomorskie (2,7), przy średniej krajowej – 1,4. W województwie lubelskim opisywany wskaźnik uzyskał wartość 0,8.

Rys. 40. Powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

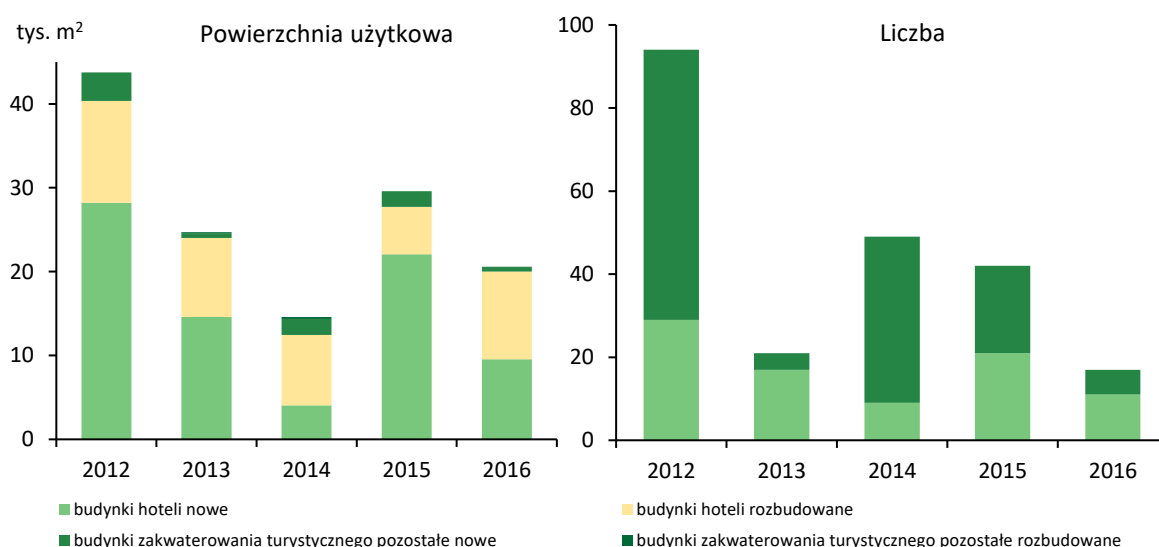

Na lubelskiej wsi w 2016 r. oddano do użytkowania 12 nowych budynków hoteli i zakwaterowania turystycznego, co stanowiło 70,6% takich budynków w województwie (w skali kraju 83,5%). Łączna powierzchnia opisywanych budynków przekazana do eksploatacji na wsi stanowiła 81,8% ogółu (w kraju 46,5%).

Wśród powiatów województwa lubelskiego najwięcej nowych hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego oraz łącznej powierzchni użytkowej takich budynków oddano do użytkowania w powiecie bialskim (odpowiednio 9 obiektów i 15,0 tys. m²). W 2016 r. w województwie lubelskim, w porównaniu do roku poprzedniego, odnotowano ponad dwukrotny spadek liczby oddanych do użytkowania nowych budynków hoteli i zakwaterowania turystycznego. Łączna powierzchnia opisywanej grupy budynków w 2016 r. osiągnęła poziom o 30,4% niższy w porównaniu z 2015 rokiem (rys. 41). W minionym roku przekazano do użytkowania 11 nowych budynków hoteli ze średnią powierzchnią 868,7 m², oraz 6 nowych budynków zakwaterowania turystycznego o przeciętnym metrażu – 89,7 m², wskutek tego przeciętna powierzchnia użytkowa w grupie (łącznie nowe hotele i budynki zakwaterowania turystycznego) wyniosła 593,8 m² (przy 569,5 m² w 2015 roku).

W kraju średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków hoteli i zakwaterowania turystycznego była niższa w porównaniu z danymi dla województwa lubelskiego - w 2016 r. wyniosła 245,1 m², zaś w 2015 r. – 327,3 m². Było to spowodowane większym udziałem budynków zakwaterowania turystycznego w analizowanej grupie PKOB (w Polsce – 84,4%, w województwie lubelskim – 35,3%).

Rys. 41. Liczba (nowe budynki) oraz powierzchnia użytkowa hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

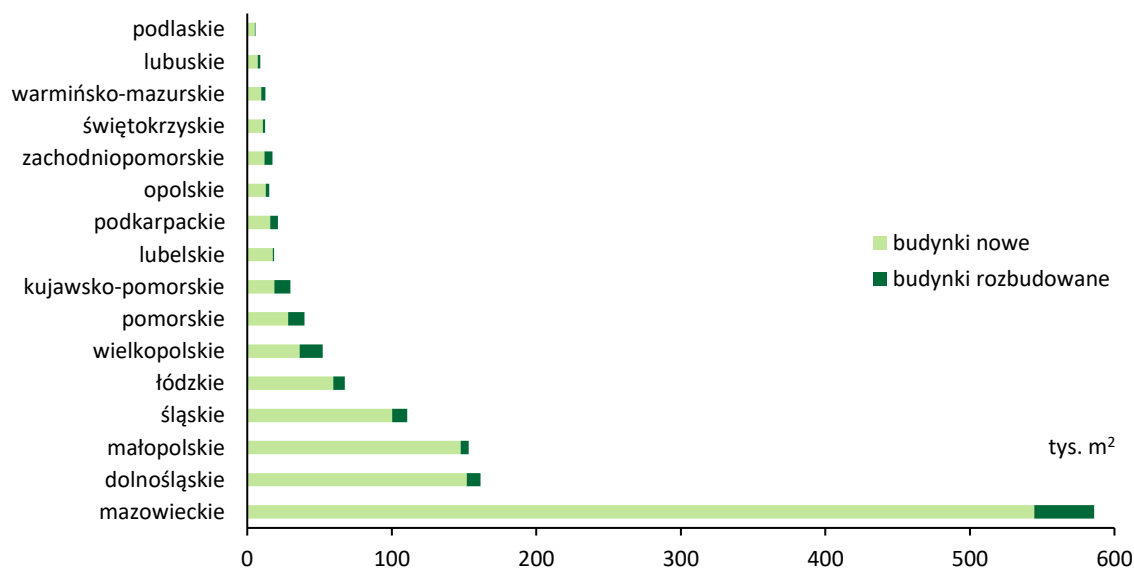

Budynki biurowe

Grupa PKOB „Budynki biurowe” obejmuje jedną klasę budynków, do której należą budynki wykorzystywane jako miejsce pracy dla działalności biura, sekretariatu lub zajmowane przez inne lokale o charakterze administracyjnym (np. budynki banków, urzędów pocztowych, urzędów miejskich, gminnych, ministerstw), a także budynki centrów konferencyjnych i kongresów oraz sądów i parlamentów.

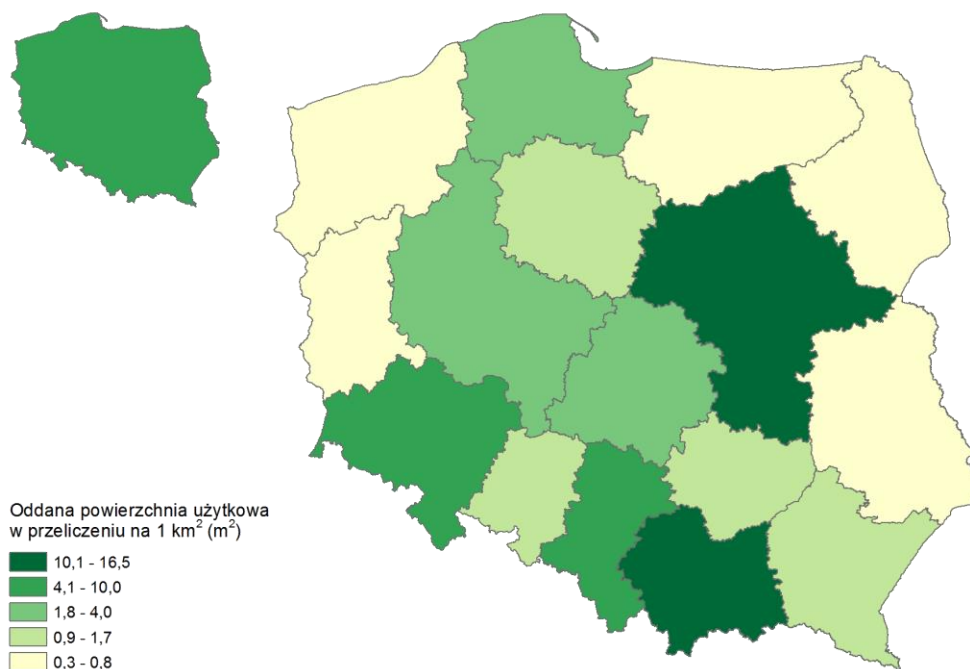
W roku 2016 w województwie lubelskim oddano do użytkowania 19 nowych budynków biurowych oraz dokonano rozbudowy 4 budynków z tej grupy. łączna powierzchnia użytkowa tych budynków wyniosła 18,4 tys. m² (1,4% powierzchni budynków biurowych w kraju).

Rys. 42. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.

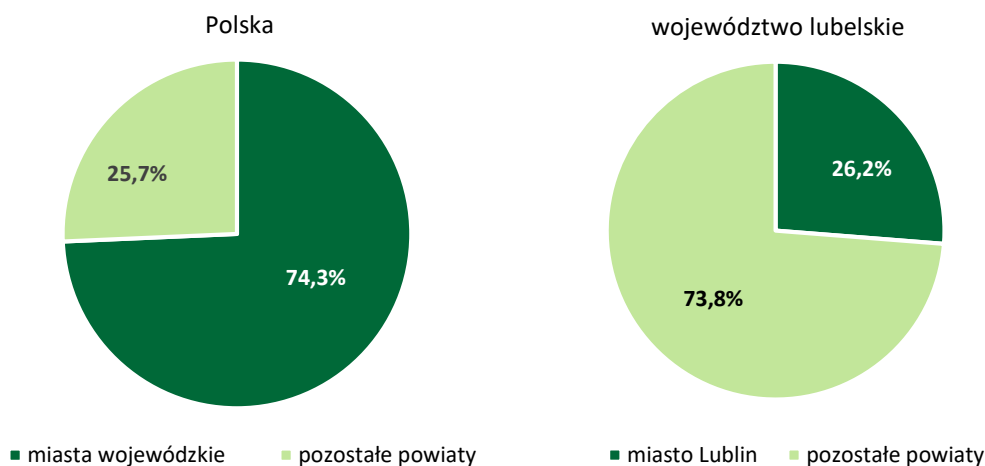
Łącznie w 18 miastach wojewódzkich w 2016 r. oddano do użytkowania 74,3% powierzchni użytkowej budynków biurowych w stosunku do wielkości ogółem dla Polski. W czterech miastach przekazano do eksploatacji 65,7% krajowej powierzchni biurowej tj. w Warszawie (40,6%), Wrocławiu (10,8%), Krakowie (9,9%) oraz Łodzi (4,4%). W Lublinie oddano do użytkowania 4 budynki biurowe (w tym 3 nowe) o łącznej powierzchni użytkowej 4,8 tys. m², tj. 26,2% powierzchni oddanej do użytkowania w województwie.

Rys. 43. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw w 2016 r.

Koncentracja powierzchni biurowej oddanej do eksploatacji w Polsce występuje w dużych miastach, gdzie powstaje większość wielkopowierzchniowych biurowców. W 2016 r., podobnie jak w poprzednich latach, województwo mazowieckie zajęło 1. miejsce wśród województw w zakresie budownictwa biurowego (44,6% powierzchni oddanej do użytkowania w kraju). Na kolejnych miejscach uplasowały się województwa: dolnośląskie (12,3% udziału w powierzchni krajowej), małopolskie (11,7%) oraz śląskie (8,4%). Województwo lubelskie pod względem oddanej do użytkowania powierzchni biurowej zajęło 10. miejsce.

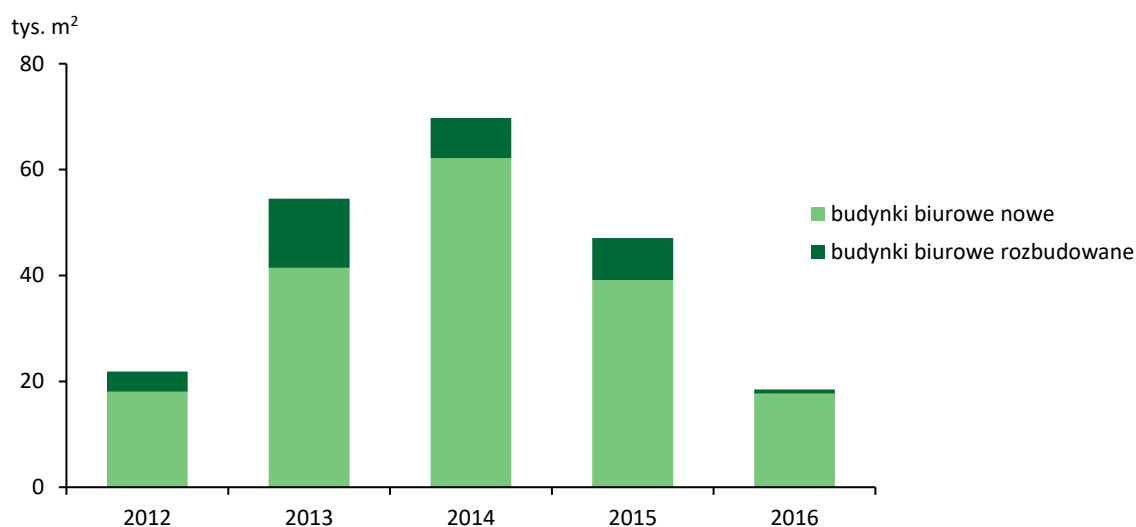
Rys. 44. Struktura powierzchni użytkowej budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce według powiatów w 2016 r.

Na terenie miast województwa lubelskiego oddano do użytku 8 nowych budynków biurowych, zaś łączna powierzchnia użytkowa takich budynków nowych i rozbudowanych wyniosła 13,5 tys. m², co stanowiło 73,2% oddanej powierzchni użytkowej omawianych budynków w województwie.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nowego budynku biurowego oddanego do eksploatacji w województwie lubelskim w roku 2016 wyniosła 930 m², w Lublinie zaś średnia ta liczyła 1 486 m². Znaczący udział, oprócz Lublina, w łącznych efektach rzeczowych budownictwa biurowego miały powiaty: opolski (28,3% powierzchni użytkowej oddanej w województwie), lubartowski (12,8%), świdnicki (8,7%) oraz janowski (8,2%).

Rys. 45. Powierzchnia użytkowa budynków biurowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

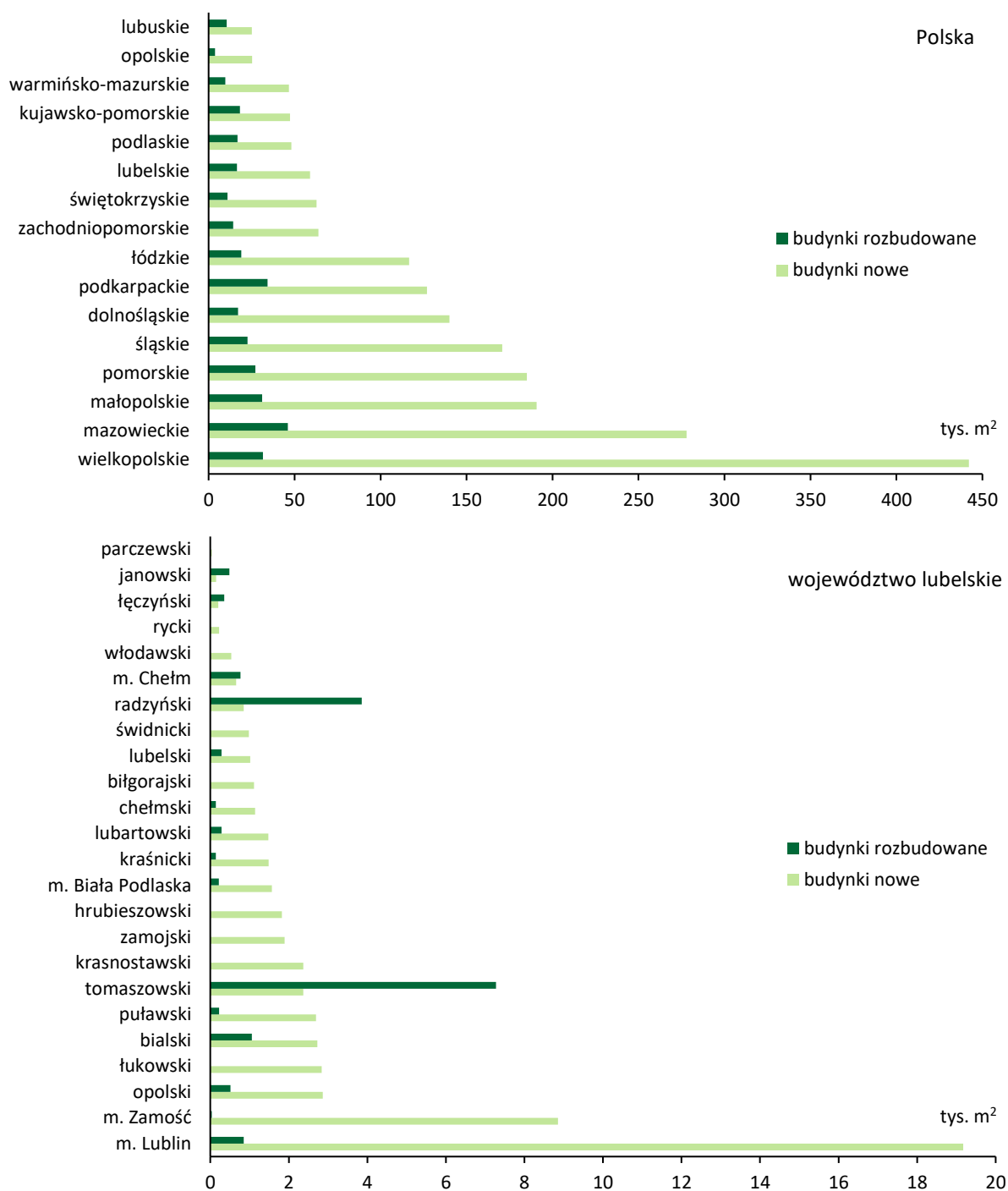
Największy przyrost efektów rzeczowych budownictwa biurowego w województwie lubelskim zanotowano w minionym pięcioleciu w roku 2013 i 2014, kiedy oddana powierzchnia użytkowa budynków biurowych w stosunku do roku poprzedniego wzrosła odpowiednio o 149,3% i 27,9%. W 2015 r. odnotowano spadek o 32,5%, a w roku następnym powierzchnia użytkowa budynków biurowych w stosunku do roku poprzedniego zmalała o 60,8%. Wielkość biurowej powierzchni użytkowej oddanej do eksploatacji w 2016 roku w lubelskim była mniejsza o 56,4% w stosunku do wojewódzkiej średniej pięcioletniej.

Budynki handlowo-usługowe

Do kategorii budynków handlowo-usługowych zaliczamy: centra handlowe, domy towarowe, samodzielne sklepy i butiki, hale używane do targów, aukcji i wystaw, targowiska pod dachem, stacje paliw, stacje obsługi, apteki itp.

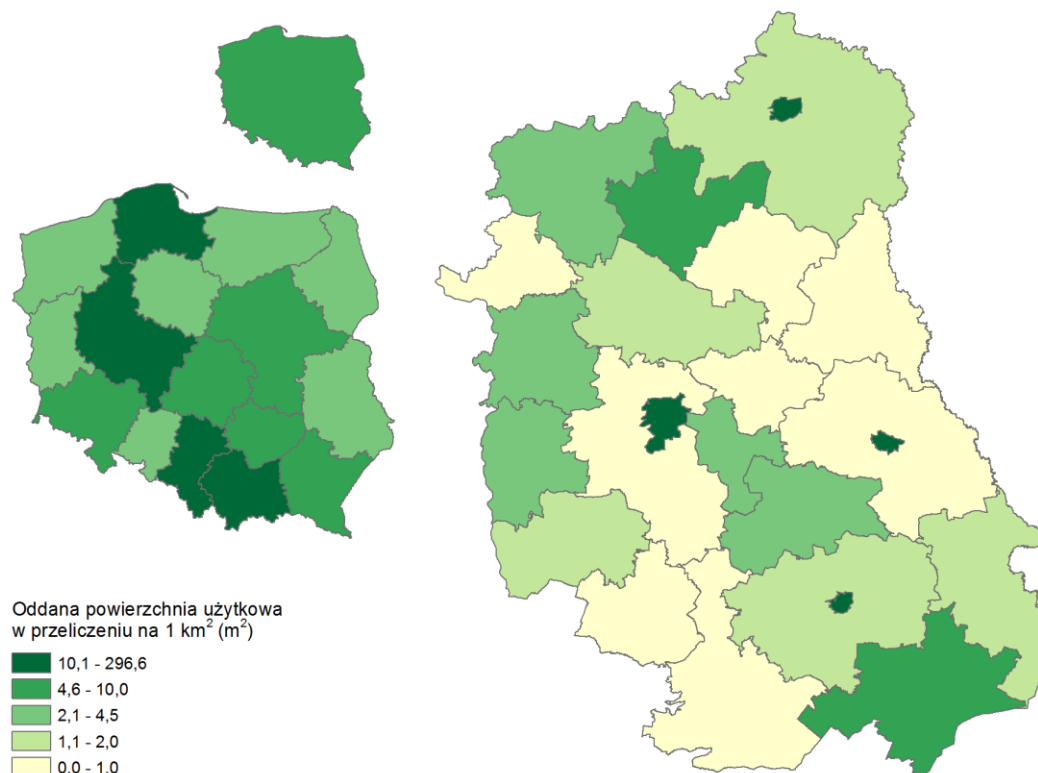
Na terenie województwa lubelskiego w 2016 r. oddano do użytkowania 118 nowych budynków handlowo-usługowych oraz 37 budynków rozbudowanych. Łączna powierzchnia użytkowa tych budynków wyniosła 75,6 tys. m². Lubelskie zajęło 10. miejsce wśród województw pod względem oddanej w ciągu roku 2016 do eksploatacji powierzchni użytkowej budynków z charakteryzowanej grupy (3,2% udziału w kraju); największe udziały miały województwa: wielkopolskie (20,1%), mazowieckie (13,7%) i małopolskie (9,4%).

Rys. 46. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

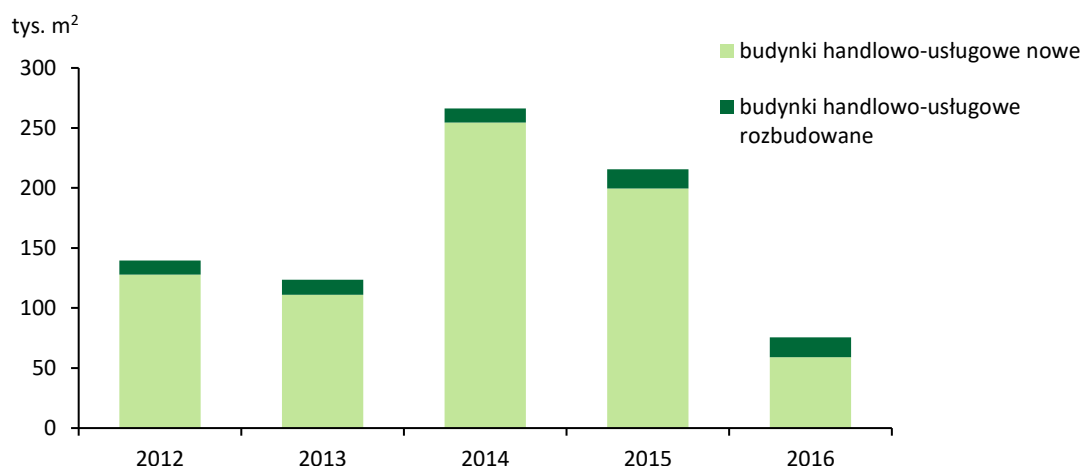
W badanym okresie zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, większość efektów rzeczowych budownictwa handlowo-usługowego zlokalizowano w miastach, gdzie przekazano do użytkowania 79,1% powierzchni użytkowej budynków handlowo-usługowych (w kraju – 81,9%).

Rys. 47. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Pod względem oddanej w 2016 r. powierzchni użytkowej budynków handlowo-usługowych wśród powiatów województwa lubelskiego wyróżniło się miasto Lublin (26,5% udziału w województwie). Na kolejnych pozycjach plasowały się: powiat tomaszowski (12,8%), miasto Zamość (11,8%) i powiat radzyński (6,2%). Największe wartości wskaźnika oddanej w 2016 r. powierzchni budynków handlowo-usługowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni powiatu odnotowano na terenie miast: Zamościa, Lublina, Chełma i Białej Podlaskiej, a także powiatu tomaszowskiego.

Rys. 48. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

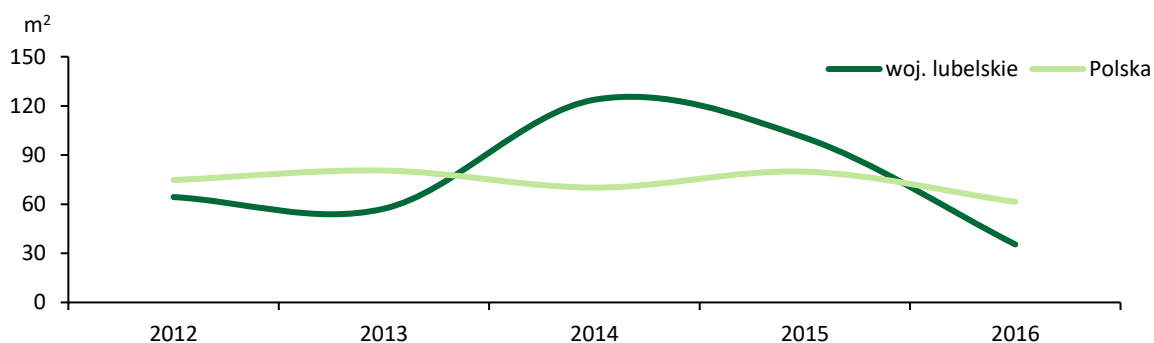

W roku 2016 nastąpił w województwie lubelskim znaczący spadek efektów rzeczowych budownictwa handlowo-usługowego. Oddana do eksploatacji powierzchnia użytkowa omawianych budynków nowych i rozbudowanych zmniejszyła się blisko trzykrotnie (o 64,9%) w stosunku do 2015 roku.

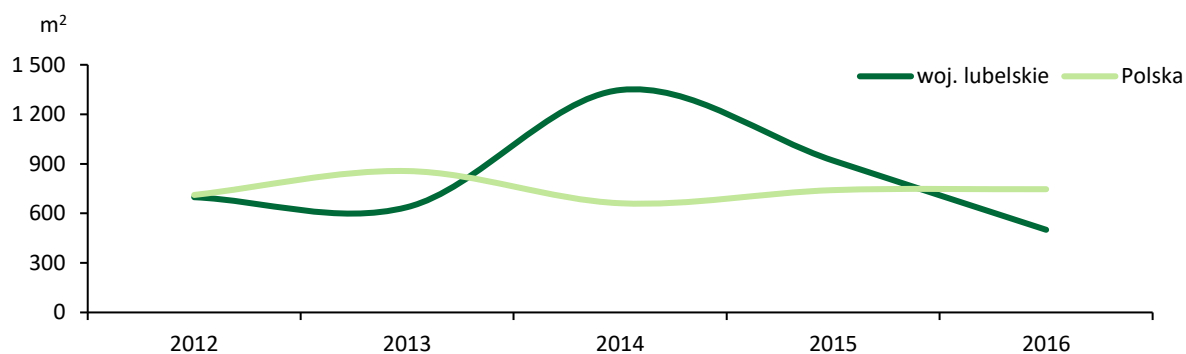
Oddana w roku 2016 w województwie lubelskim powierzchnia użytkowa omawianych budynków przypadająca na 1 tys. mieszkańców była ponad trzykrotnie mniejsza niż w roku 2014, przy zbliżonych wartościach dla obydwu tych lat dla kraju.

Rys. 49. Powierzchnia użytkowa budynków handlowo-usługowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w przeliczeniu na 1 tys. ludności w latach 2012-2016

W roku 2016 średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku handlowo-usługowego oddanego do eksploatacji na terenie województwa lubelskiego wyniosła 500,5 m² i była o 245,9 m² mniejsza od wartości średniej w kraju.

Rys. 50. Przeciętna powierzchnia użytkowa nowych budynków handlowo-usługowych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

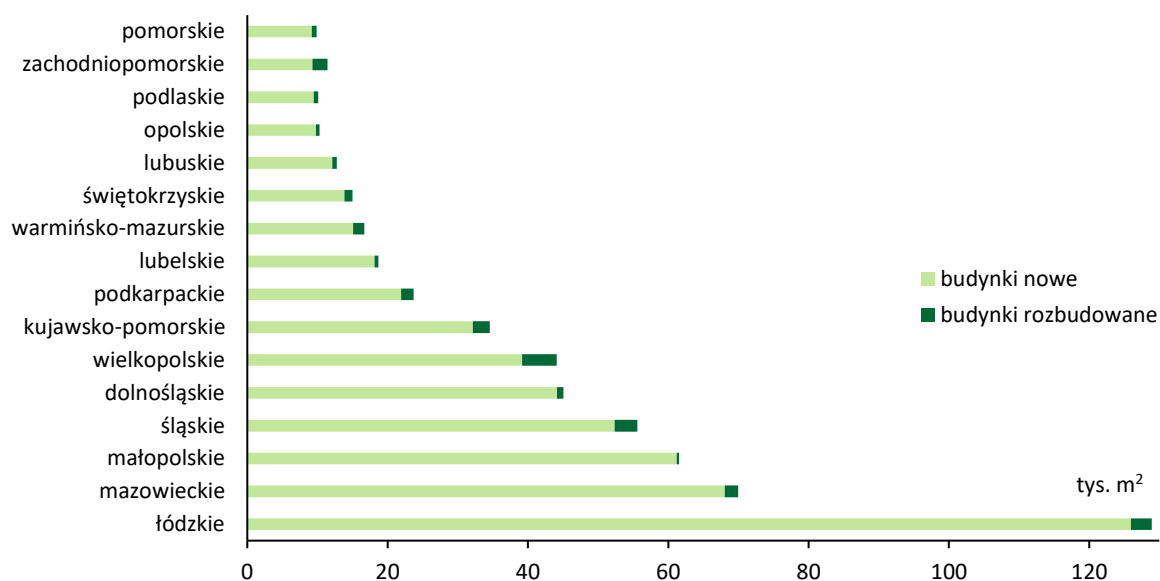
Budynki transportu i łączności

Grupa PKOB „Budynki transportu i łączności” obejmuje dwie klasy budynków niemieszkalnych, tj. „Budynki łączności, dworców i terminali” oraz „Budynki garaży”. Do klasy „Budynki łączności, dworców i terminali” należą: budynki lotnisk, dworców kolejowych, dworców autobusowych i terminali portowych, stacji kolejek górskich i wyciągów krzesikowych, budynki stacji nadawczych radio i telewizji, central telefonicznych, centra telekomunikacyjne itp., hangary lotnicze, budynki nastawni kolejowych, „zajeżdnie” dla lokomotyw i wagonów, budki telefoniczne, budynki latarni morskich i kontroli ruchu powietrznego. Klasa „Budynki garaży” obejmuje natomiast garaże i zadaszone parkingi oraz budynki do przechowywania rowerów.

W roku 2016 oddano do użytkowania w województwie lubelskim 244 nowe budynki transportu i łączności oraz 5 budynków rozbudowano. Pod względem przekazanej do eksploatacji łącznej powierzchni użytkowej budynków transportu i łączności, lubelskie z wartością 18,7 tys. m² znalazło się

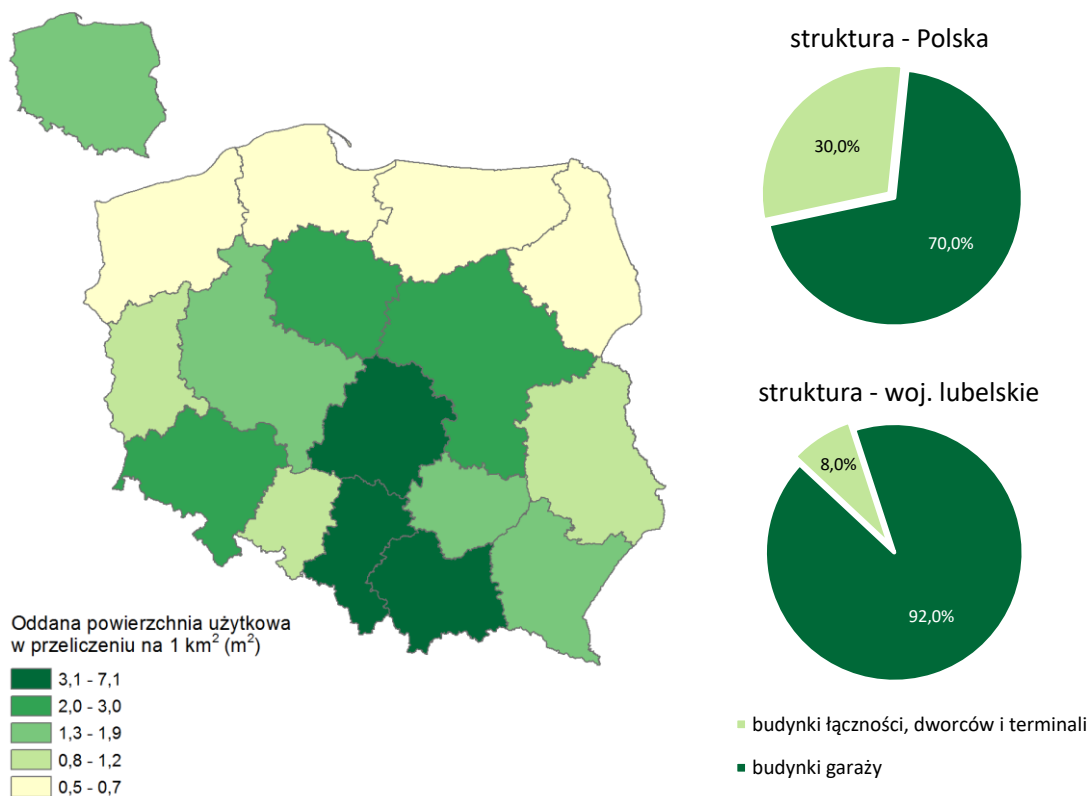
na 9. miejscu wśród województw, a jego udział w oddanej powierzchni użytkowej budynków z opisywanej grupy w Polsce wyniósł 3,3%.

Rys. 51. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw w 2016 r.

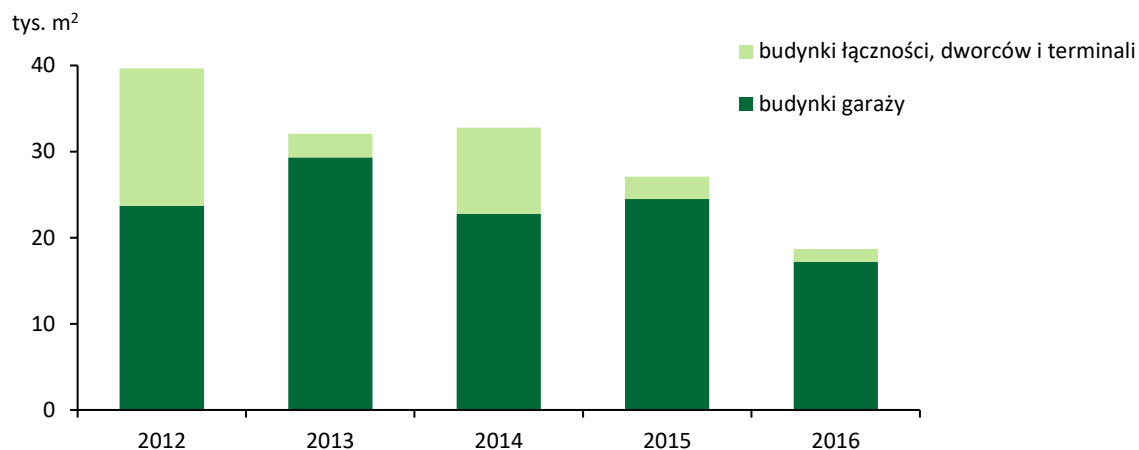
Największy udział w oddanej powierzchni budynków transportu i łączności miały w 2016 r. województwa: łódzkie (22,7% wartości ogółem w kraju), mazowieckie (12,3%), małopolskie (10,8%) oraz śląskie (9,8%).

Rys. 52. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz jej struktura w województwie lubelskim i Polsce według klas PKOB w 2016 r.

Analizując powierzchnię użytkową budynków, z opisywanej grupy oddanych do eksploatacji w 2016 r. według przekroju terytorialnego województwa lubelskiego, zanotowano dominację powiatu lubelskiego (16,5% ogółu). Znaczące udziały odnotowano również w mieście Lublin (8,5%) oraz powiecie bialskim (7,7%) i mieście Chełm (7,2%). W województwie lubelskim 54,7% oddanej w 2016 r. powierzchni użytkowej budynków transportu i łączności przypadła na miasta.

Rys. 53. Powierzchnia użytkowa budynków transportu i łączności (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

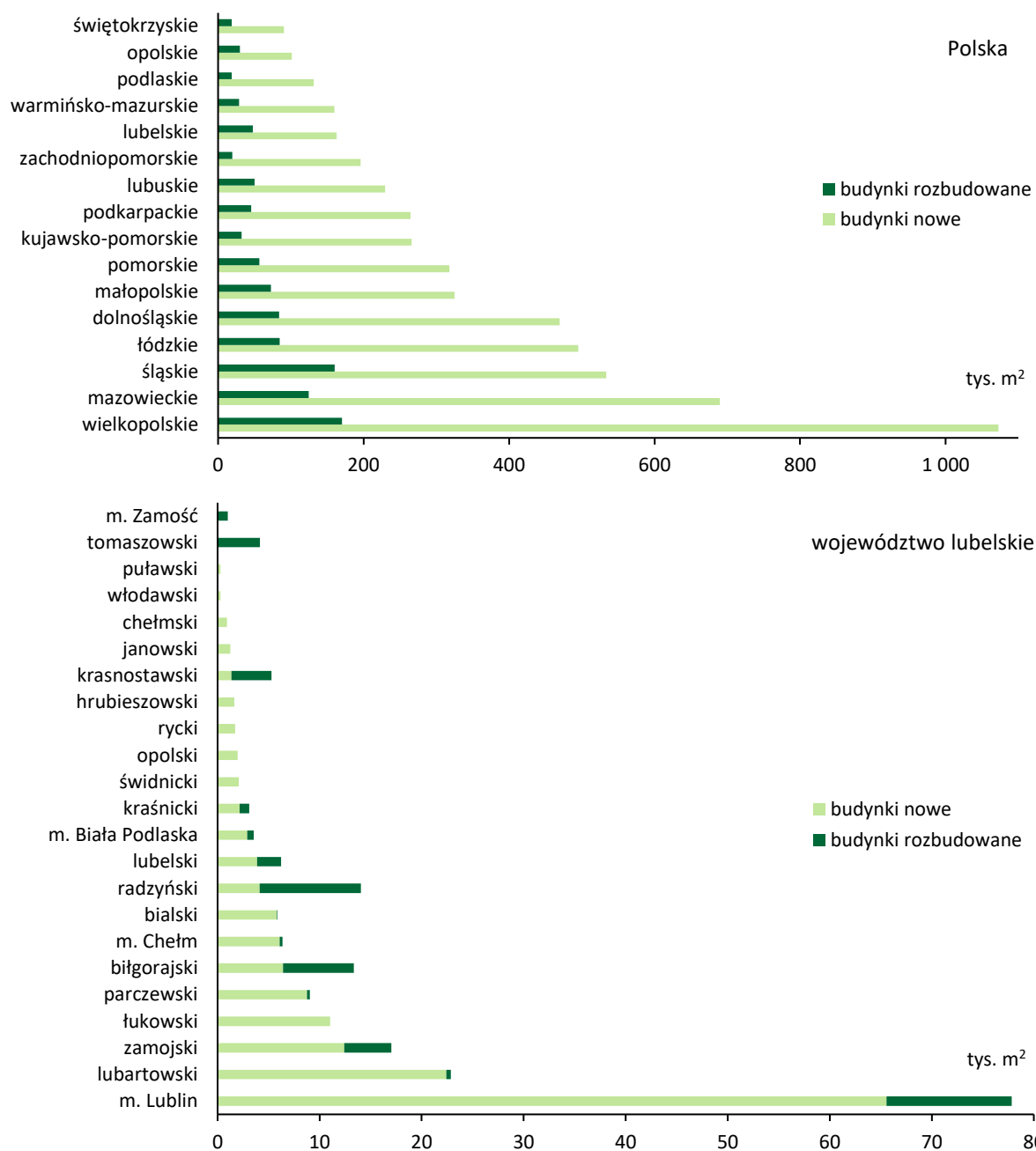
Pod względem efektów rzeczowych budownictwa budynków transportu i łączności zarówno w Polsce, jak i w województwie lubelskim odnotowano w roku 2016 wyniki niższe w stosunku do roku poprzedniego. Spadek powierzchni użytkowej budynków z opisywanej grupy oddanych do eksploatacji w województwie wyniósł 31,0%, w kraju – 6,8%. W województwie lubelskim odnotowano w 2016 r., w stosunku do roku 2015, zmniejszenie powierzchni użytkowej budynków łączności, dworców i terminali o 42,2% oraz spadek powierzchni garaży o 29,8% (w kraju odpowiednio spadki o 16,7% oraz 1,8%). Nie uległa zmianie struktura omawianej grupy obiektów według klas budynków. W efektach rzeczowych budownictwa w tej grupie stale dominuje budownictwo obiektów zaliczanych do klasy „Budynki garaży”. W województwie lubelskim w roku 2016 powierzchnia garaży stanowiła 92,0% łącznej powierzchni użytkowej omawianej grupy budynków (w Polsce było to 70,0%). Udział powierzchni nowych i rozbudowanych budynków łączności, dworców i terminali spadł w lubelskim z 9,6% w 2015 r. do 8,0% w 2016 r. (w Polsce analogiczna zmiana z 33,5% na 30,0%).

Budynki przemysłowe i magazynowe

Według klasyfikacji PKOB grupę „Budynki przemysłowe i magazynowe” tworzą dwie klasy budynków: „Budynki przemysłowe” obejmujące budynki przeznaczone na produkcję (np. fabryki, montownie, warsztaty itp.) oraz „Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe”, do której należą zbiorniki na ciecze lub gazy, silosy na towary sypkie, chłodnie i specjalizowane budynki składowe oraz powierzchnie magazynowe.

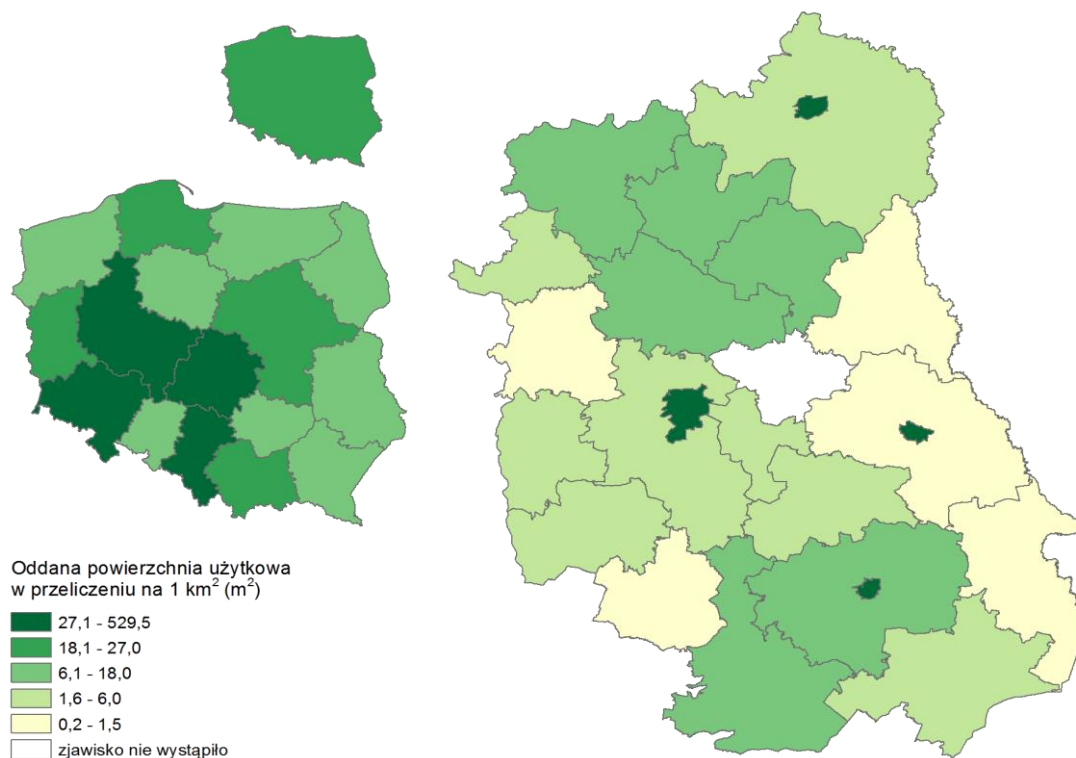
Największą powierzchnię użytkową budynków przemysłowych i magazynowych oddano do eksploatacji w roku 2016 w województwie wielkopolskim (1 243,0 tys. m²; 19,0% udziału w kraju). W trzech kolejnych województwach oddana powierzchnia budynków omawianej grupy przekroczyła dla każdego z nich 500 tys. m². Były to województwa: mazowieckie (814,2 tys. m²; 12,4% udziału), śląskie (693,9 tys. m²; 10,6%) oraz łódzkie (580,0 tys. m²; 8,9%).

Rys. 54. Powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

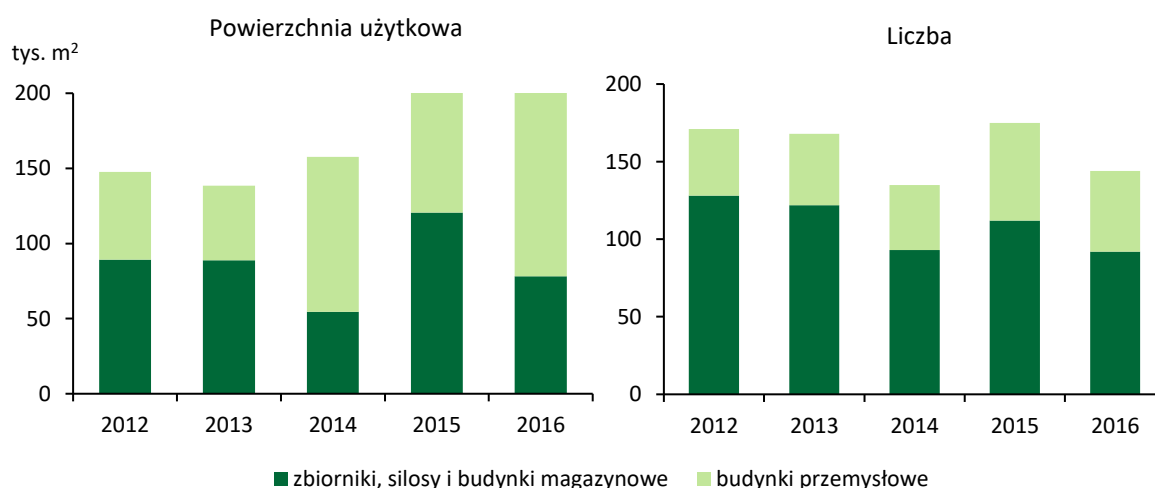
Na terenie województwa lubelskiego w roku 2016 oddano do użytkowania 144 nowe oraz 35 rozbudowanych budynków przemysłowych i magazynowych. Łączna powierzchnia użytkowa tych budynków wyniosła 210,8 tys. m² (3,2% powierzchni ogółem w Polsce) lokując lubelskie na 12. pozycji wśród województw. Oddana do eksploatacji powierzchnia w województwie była nieznacznie mniejsza niż w 2015 roku, w Polsce - mniejsza o 9,7% (wyniosła 6 550,8 tys. m²).

Rys. 55. Powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

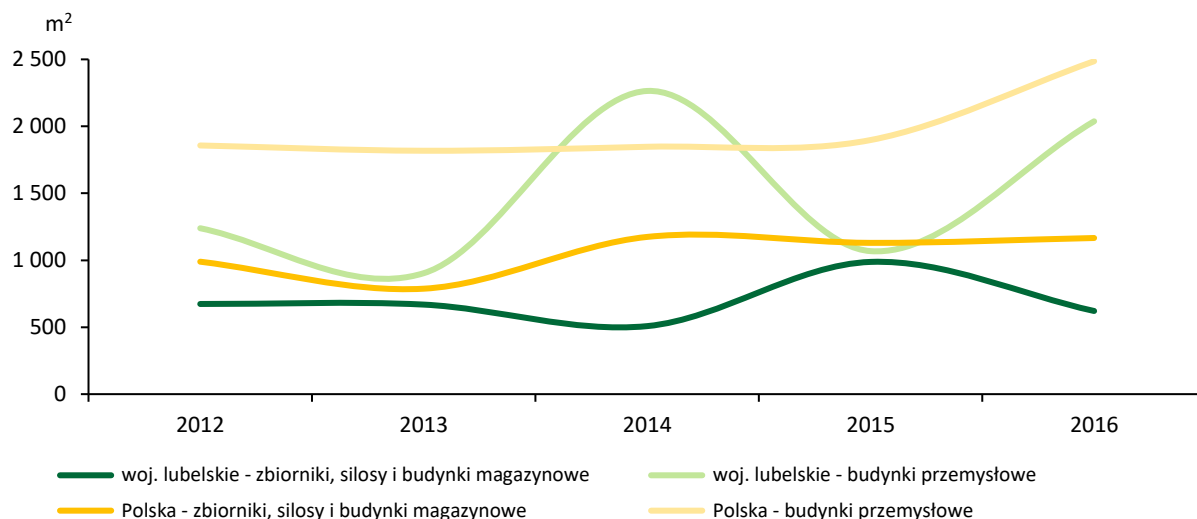
Na obszarach miejskich przekazano do eksploatacji w 2016 r. 76,4% łącznej powierzchni użytkowej budynków przemysłowych i magazynowych na terenie województwa lubelskiego. Największą powierzchnię użytkową omawianych budynków oddano do użytkowania w Lublinie (udział 36,9% w województwie) oraz powiecie lubartowskim (10,8%) i zamojskim (8,1%).

Rys. 56. Liczba (nowe budynki) oraz powierzchnia użytkowa budynków przemysłowych i magazynowych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

Przeciętna powierzchnia użytkowa nowych budynków przemysłowych i magazynowych w latach 2012-2016 pozostawała w województwie lubelskim na poziomie niższym od wartości średniej dla Polski. W 2016 roku różnica wyniosła ponad 400 m² (średnia powierzchnia równa 1 133 m² dla lubelskiego, w kraju – 1 543 m²).

Rys. 57. Przeciętna powierzchnia użytkowa nowych budynków przemysłowych i magazynowych oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej

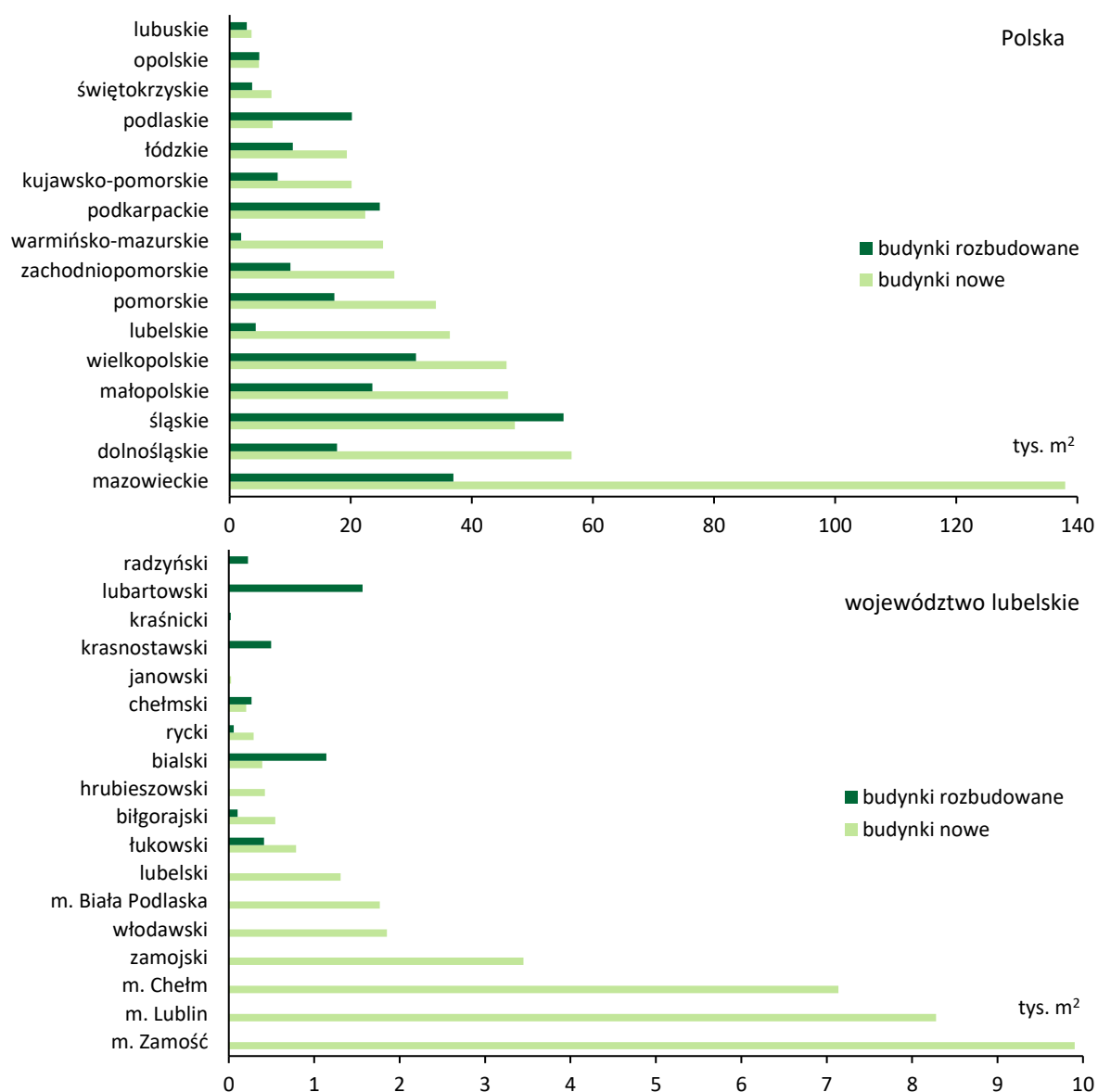
Najbardziej zróżnicowaną grupą PKOB są „Ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej”. Stanowi ją pięć klas budynków:

- a) „Ogólnodostępne obiekty kulturalne”, gdzie zalicza się: kina, sale koncertowe, opery, teatry itp., sale kongresowe, domy kultury i wielozadaniowe sale wykorzystywane głównie do celów rozrywkowych, kasyna, cyrki, teatry muzyczne, sale taneczne i dyskoteki, estrady itp., budynki schronisk dla zwierząt, budynki ogrodów zoologicznych i botanicznych;
- b) „Budynki muzeów i bibliotek” – klasa obejmuje: muzea, galerie sztuki, biblioteki i centra informacyjne oraz budynki archiwów;
- c) „Budynki szkół i instytucji badawczych” – tzn.: budynki szkolnictwa przedszkolnego, podstawowego i ponadpodstawowego (np. przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, licea ogólnokształcące, licea techniczne itp.), budynki szkół zawodowych lub kształcenia specjalistycznego, budynki szkół wyższych i placówki badawcze, laboratoria badawcze, specjalne szkoły dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki kształcenia ustawicznego, stacje meteorologiczne i hydrologiczne, budynki obserwatoriów;
- d) „Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej”, na które składają się: budynki instytucji świadczących usługi medyczne i chirurgiczne oraz pielęgnacyjne dla ludzi, sanatoria, szpitale długoterminowego leczenia, szpitale psychiatryczne, przychodnie, poradnie, żłobki, ośrodki pomocy społecznej dla matki i dziecka, szpitale kliniczne, szpitale więzienne i wojskowe, budynki przeznaczone do termoterapii, wodolecznictwa, rehabilitacji, stacje krwiodawstwa, laktaria, kliniki weterynaryjne itp., budynki instytucji ochrony zdrowia świadczące usługi zakwaterowania z opieką lekarską i pielęgnarską dla ludzi starszych, niepełnosprawnych itp.;

- e) „Budynki kultury fizycznej” – tj.: budynki przeznaczone dla imprez sportowych w halach (boiska do koszykówki, korty tenisowe, kryte baseny, hale gimnastyczne, sztuczne lodowiska itp.) wyposażone w stanowiska, tarasy itp. przeznaczone dla widzów oraz w prysznic, szatnie itp. dla uczestników, zadaszone trybuny do oglądania sportów na świeżym powietrzu.

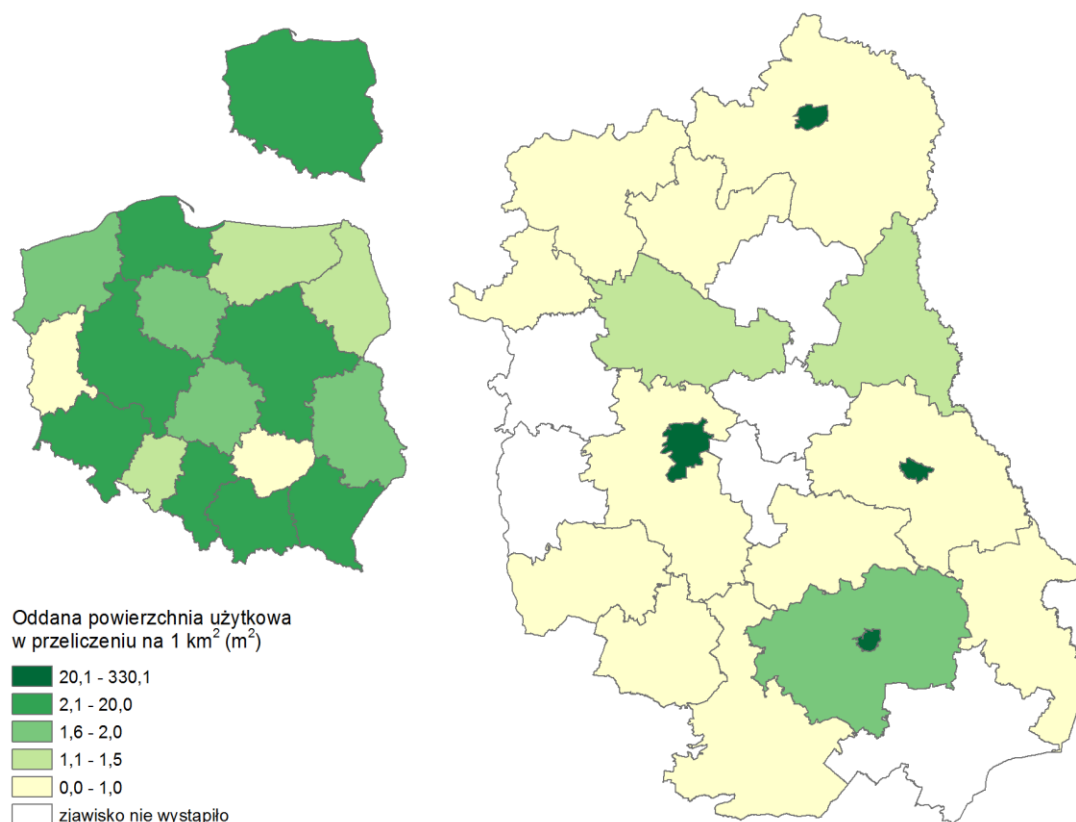
W 2016 roku na terenie województwa lubelskiego oddano do użytkowania 25 nowych budynków zaliczanych do tej grupy oraz rozbudowano 12 takich budynków. Powierzchnia użytkowa ogółem budynków zaliczanych do charakteryzowanej grupy oddana w 2016 roku w województwie lubelskim wyniosła 40,7 tys. m² stanowiąc przy tym 5,0% powierzchni krajowej, co dało 8. miejsce wśród województw. Wymieniona powierzchnia użytkowa budynków z opisywanej grupy oddana do eksploatacji była ponad dwukrotnie mniejsza niż w roku 2015 (w kraju mniejsza o ponad 46%).

Rys. 58. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Największą oddaną do eksploatacji powierzchnią użytkową budynków z omawianej grupy PKOB odnotowano w roku 2016 w województwie mazowieckim (21,5% udziału w kraju), śląskim (12,6%) i wielkopolskim (9,4%). Udział budynków rozbudowanych w oddanej w 2016 r. powierzchni budynków z omawianej grupy wyniósł 33,5% w kraju i 10,6% w województwie lubelskim.

Rys. 59. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

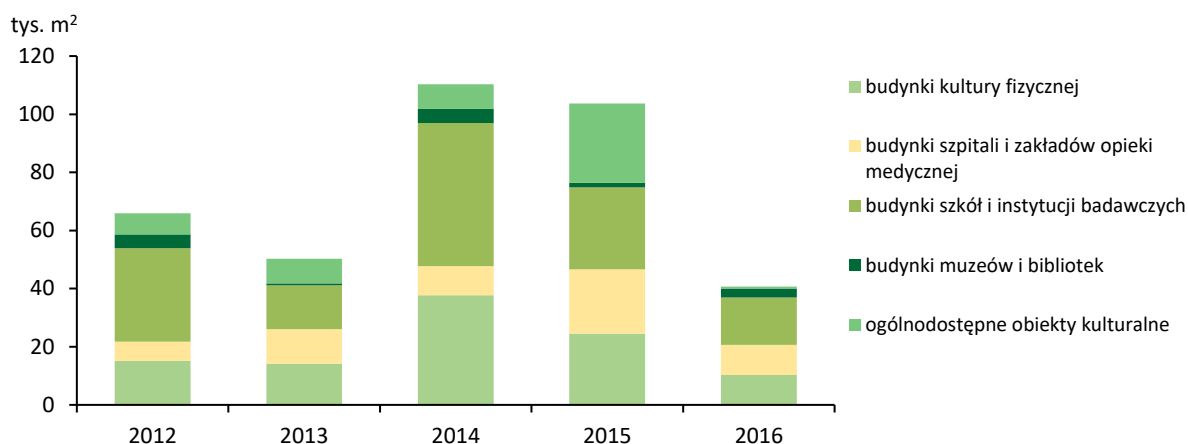

Na obszary miejskie przypadło ponad 76% powierzchni użytkowej budynków z grupy „Ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej” oddanej do użytkowania w 2016 r. w województwie lubelskim. Największą powierzchnią użytkową oddano do eksploatacji w miastach: Zamościu (24,4% udziału w województwie), Lublinie (20,4%) i Chełmie (17,6%).

W strukturze powierzchni użytkowej budynków z grupy „Ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej” według klas PKOB dominowały w 2016 r. „Budynki szkół i instytucji badawczych”. W lubelskim przypadło na nie 40,0% oddanej powierzchni użytkowej, w Polsce – 40,3%. Jednocześnie udział „Budynków szpitali i zakładów opieki medycznej” wyniósł 25,7% „Budynków kultury fizycznej” – 25,2%, natomiast „Ogólnodostępnych obiektów kulturalnych” – 1,5% (odpowiednio w kraju udziały te wyniosły: 24,7%; 26,3%; 4,5%).

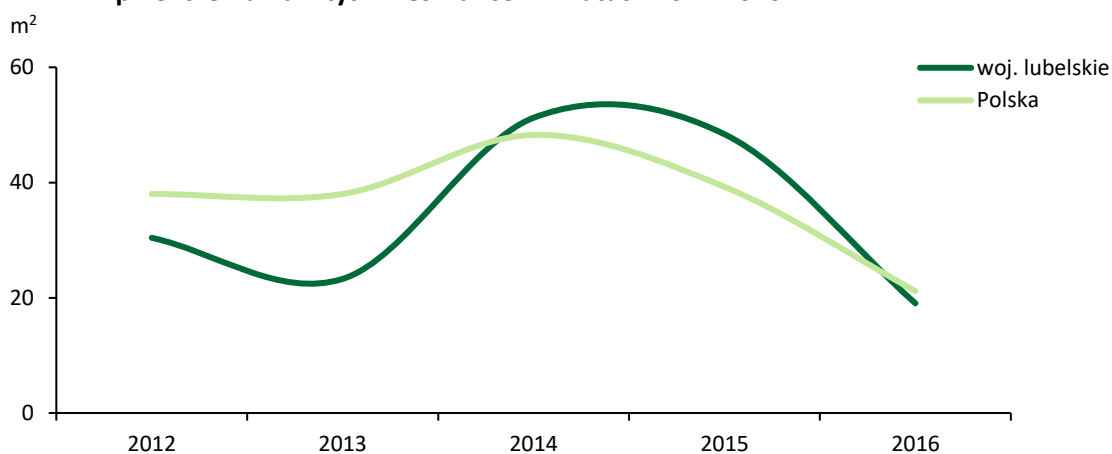

Rys. 60. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w latach 2012-2016

Uwzględnienie czynnika demograficznego wskazuje, że w roku 2016 oddana do eksploatacji powierzchnia użytkowa opisywanych budynków w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wyniosła w województwie lubelskim 19,0 m² (o ponad 2 m² mniej niż w kraju). Wskaźnik ten był ponad dwukrotnie niższy niż w 2015 r. (w kraju spadek prawie dwukrotny).

Rys. 61. Powierzchnia użytkowa obiektów kulturalnych, budynków o charakterze edukacyjnym, budynków szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynków kultury fizycznej (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim i Polsce w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2012-2016

Pozostałe budynki niemieszkalne

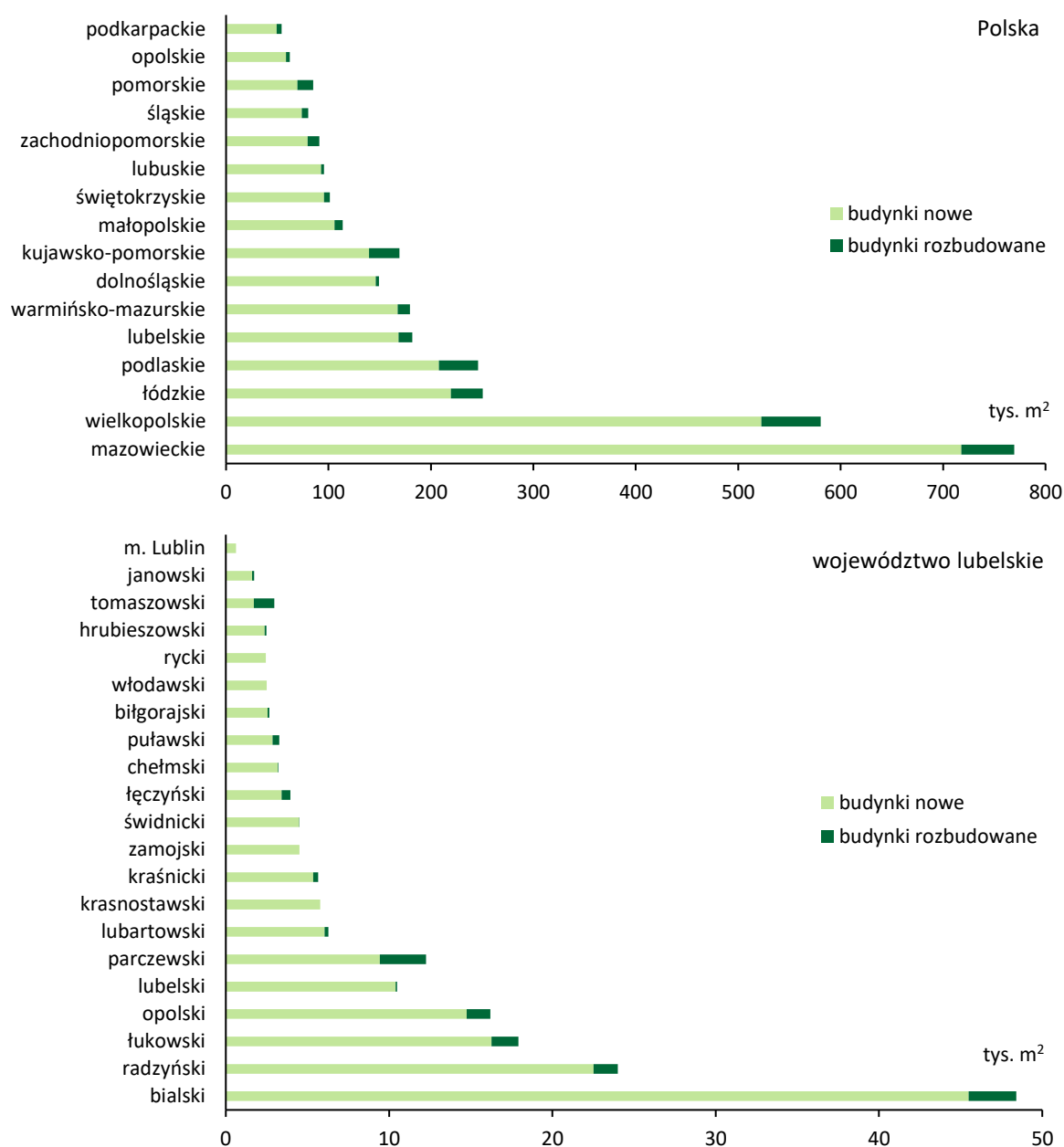
Na grupę PKOB „Pozostałe budynki niemieszkalne” składają się 4 klasy budynków:

- a) „Budynki gospodarstw rolnych”, gdzie zalicza się: budynki gospodarstw rolnych i budynki magazynowe dla działalności rolniczej np. obory, stajnie, budynki inwentarskie dla trzody chlewnej, owczarnie, stadniny koni, przemysłowe ферmy drobiu, stodoły, pomieszczenia do przechowywania sprzętu, szopy rolnicze, spiżarnie, piwnice do przechowywania wina, szklarnie, silosy rolnicze itp.;
- b) „Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych” – klasa obejmuje: kościoły, kaplice, cerkwie, meczety, synagogi itp., a także: cmentarze i obiekty z nimi związane, domy pogrzebowe i krematoria;

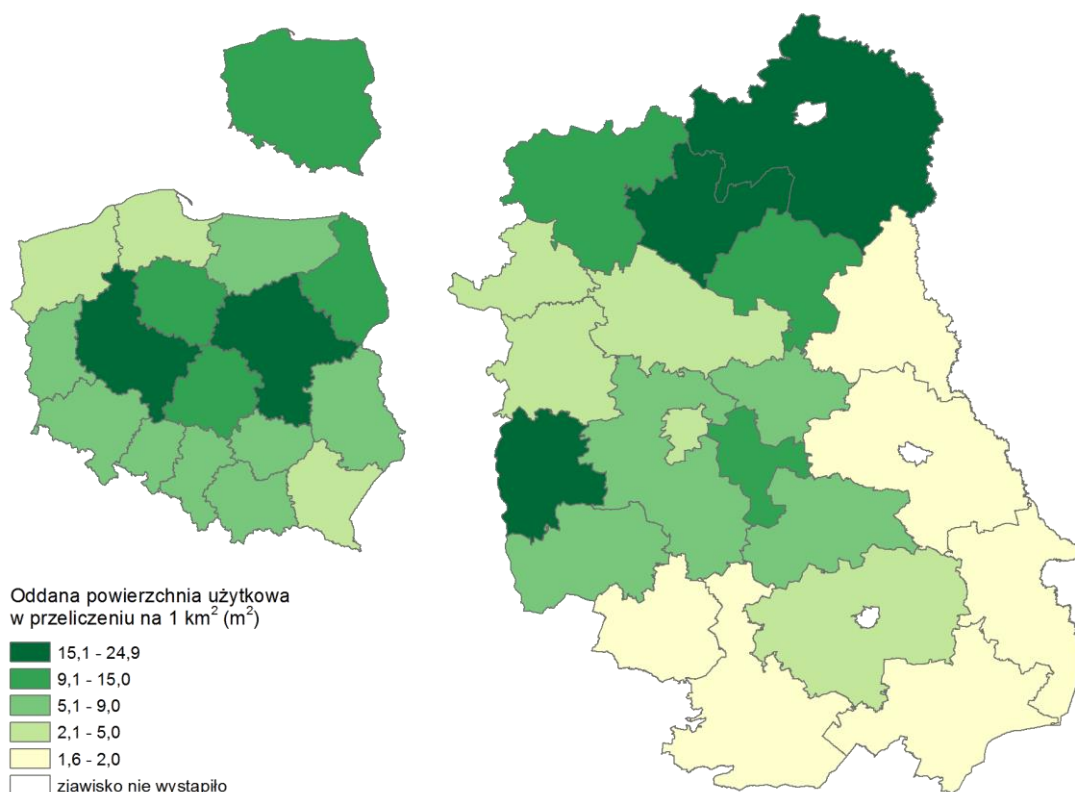
- c) „Obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchomości archeologiczne dobra kultury”;
- d) „Pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione” tj.: zakłady karne i poprawcze, areszty śledcze, schroniska dla nieletnich, zabudowania koszarowe oraz obiekty miejskie użyteczności publicznej, takie jak wiaty autobusowe, toalety publiczne, łaźnie itp.

W 2016 r. w województwie lubelskim oddano do użytkowania 685 budynków nowych oraz 56 rozbudowanych, zaliczanych do grupy „Pozostałe budynki niemieszkalne”. Ogólna powierzchnia użytkowa budynków z tej grupy PKOB oddana do użytkowania w województwie lubelskim w tym okresie wyniosła 181,9 tys. m² stanowiąc 5,7% udziału w kraju i dając 5. miejsce w zestawieniu województw. Największe udziały w łącznej powierzchni oddanej do eksploatacji w kraju miało województwo mazowieckie i wielkopolskie - wyniosły one odpowiednio 24,0% oraz 18,1%.

Rys. 62. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

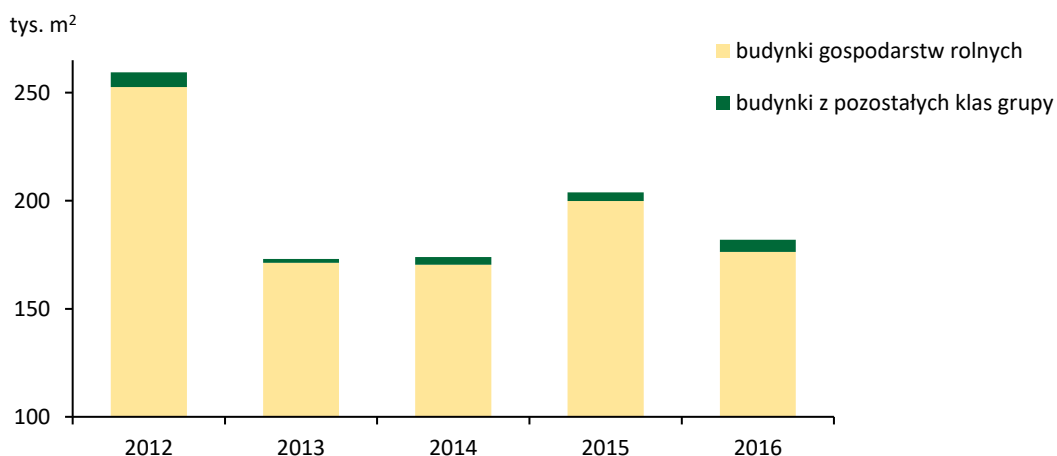
Rys. 63. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 km² powierzchni geodezyjnej według województw oraz powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

Wśród powiatów województwa lubelskiego w 2016 roku największy udział w oddanej powierzchni użytkowej budynków z grupy „Pozostałych budynków niemieszkalnych” miały powiaty bialski (26,6%) i radzyński (13,2%). Udziały pozostałych powiatów nie przekroczyły 10%.

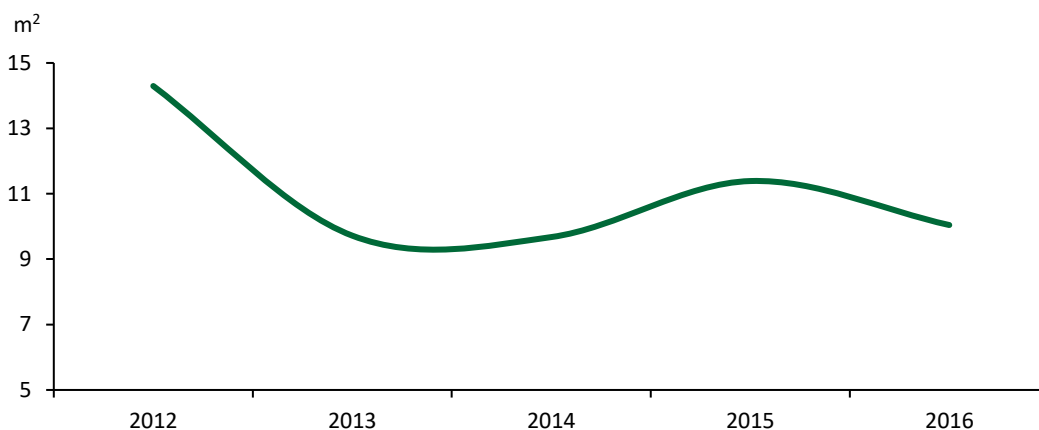
W latach 2012-2016 w województwie lubelskim największą powierzchnią użytkową „Pozostałych budynków niemieszkalnych” oddano do eksploatacji w roku 2012 – blisko 260 tys. m². W kraju w tym okresie najlepszy okazał się rok 2014, w którym opisywana wartość wyniosła 3,3 mln m² (wzrost o 44,7% w stosunku do poprzedniego roku). W roku 2016 odnotowano w województwie lubelskim spadek omawianej powierzchni o ponad 10% w porównaniu z rokiem 2015, w kraju - spadek o 2,0%.

Rys. 64. Powierzchnia użytkowa pozostałych budynków niemieszkalnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytku w województwie lubelskim w latach 2012-2016

Wśród efektów rzeczowych budownictwa grupy „Pozostałych budynków niemieszkalnych” w roku 2016 dominowały „Budynki gospodarstw rolnych”, w województwie lubelskim dla powierzchni użytkowej udział wyniósł 96,9%, w Polsce – 95,9%. W 2016 r. oddana do użytkowania powierzchnia omawianych budynków w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim wyniosła 10,0 m² i była o 1,4 m² niższa od podobnego wskaźnika otrzymanego dla roku poprzedniego oraz o 4,3 m² niż w roku 2012.

Rys. 65. Powierzchnia użytkowa budynków gospodarstw rolnych (nowych i rozbudowanych) oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych w latach 2012-2016

2.3. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych budynków niemieszkalnych oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej

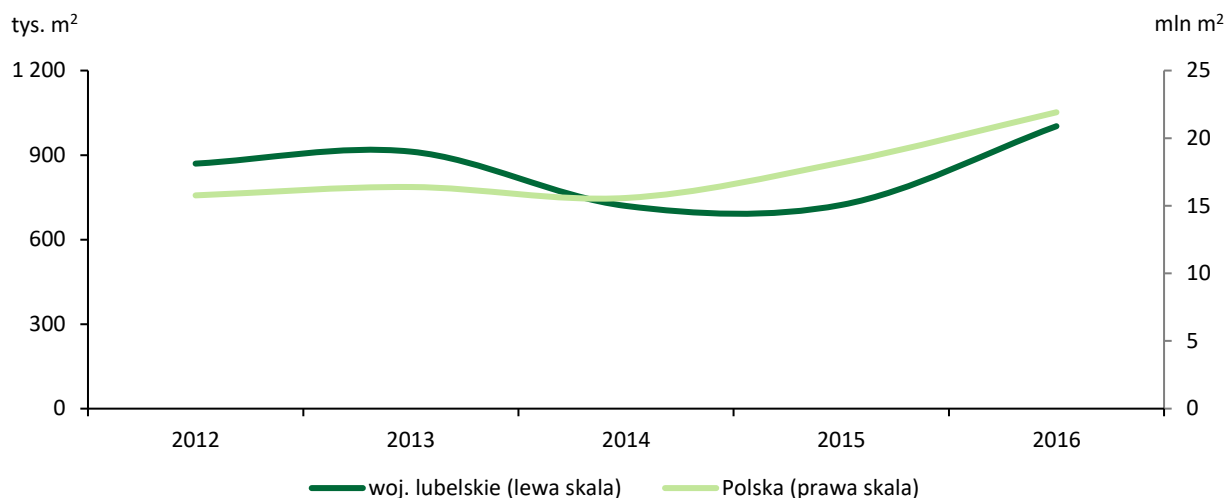
Dane dotyczące wydanych pozwoleń na budowę i dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym budowy nowych budynków niemieszkalnych oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej dostarczają informacji prognostycznych o przyszłych inwestycjach w budownictwie w perspektywie kilkuletniej. Ich analiza, wraz z danymi o efektach rzeczowych budownictwa, wspomaga proces monitorowania rozwoju budownictwa niemieszkalnego.

W województwie lubelskim w 2016 roku wydano pozwolenia na budowę² 3 008 budynków niemieszkalnych, co stanowiło 7,2% ogółu budynków tego typu w kraju. Pod względem powierzchni użytkowej nowych budynków niemieszkalnych³ objętych pozwoleniami lubelskie uplasowało się na 10. miejscu wśród województw z powierzchnią równą 1 002,5 tys. m² (najwięcej w ostatnich pięciu latach), która stanowiła 4,6% takiej powierzchni w Polsce. Prognozowana powierzchnia w lubelskim w 2016 roku była większa o 38,7% w porównaniu z 2015 rokiem (ogółem w kraju – wzrost o 20,4%).

² Zgodnie z metodologią badania realizowanego przez statystykę publiczną oraz z ustawą Prawo Budowlane dane dla budynków niemieszkalnych dotyczą pozwoleń wydanych na budowę, natomiast dla obiektów inżynierii lądowej i wodnej dotyczą łącznej liczby pozwoleń wydanych na budowę oraz zgłoszeń z projektem budowlanym.

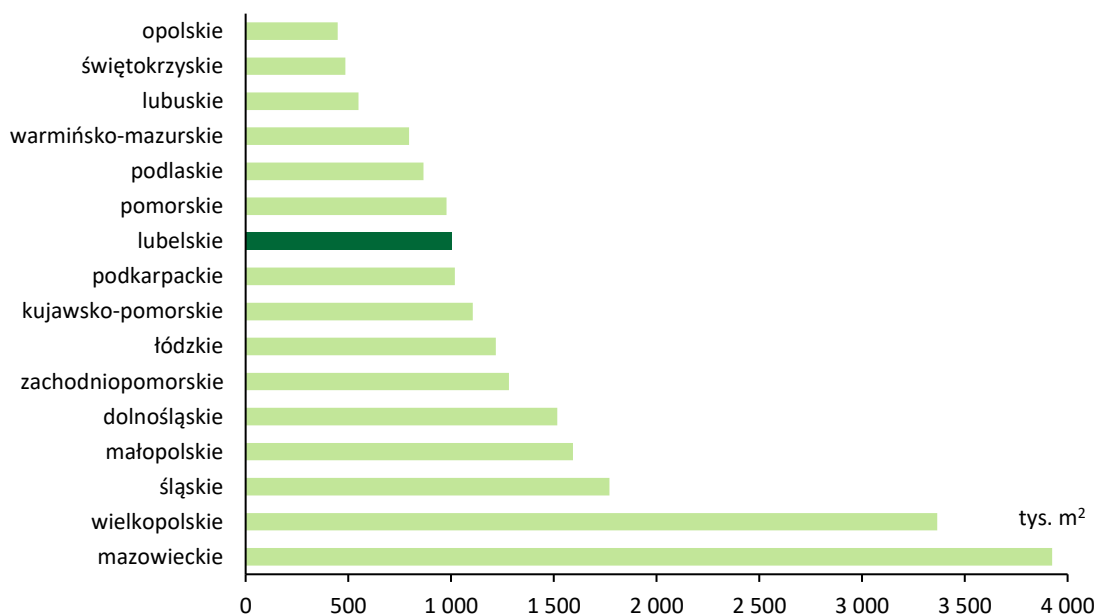
³ W niniejszym podrozdziale dane o liczbie i powierzchni użytkowej budynków niemieszkalnych, na budowę których wydano pozwolenia, dotyczą tylko budynków nowych.

Rys. 66. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Najkorzystniejsze prognozy budownictwa niemieszkalnego dla powierzchni użytkowej budynków, wykazanej na podstawie wydanych pozwoleń na budowę w 2016 roku, dotyczyły województw: mazowieckiego (17,9% udziału w kraju) oraz wielkopolskiego (15,4%). Dodatkowo, wymienione województwa dominują od 2012 roku pod względem liczby wydanych pozwoleń na budowę, co ma wpływ na wyniki efektów rzeczowych budownictwa w kolejnych latach.

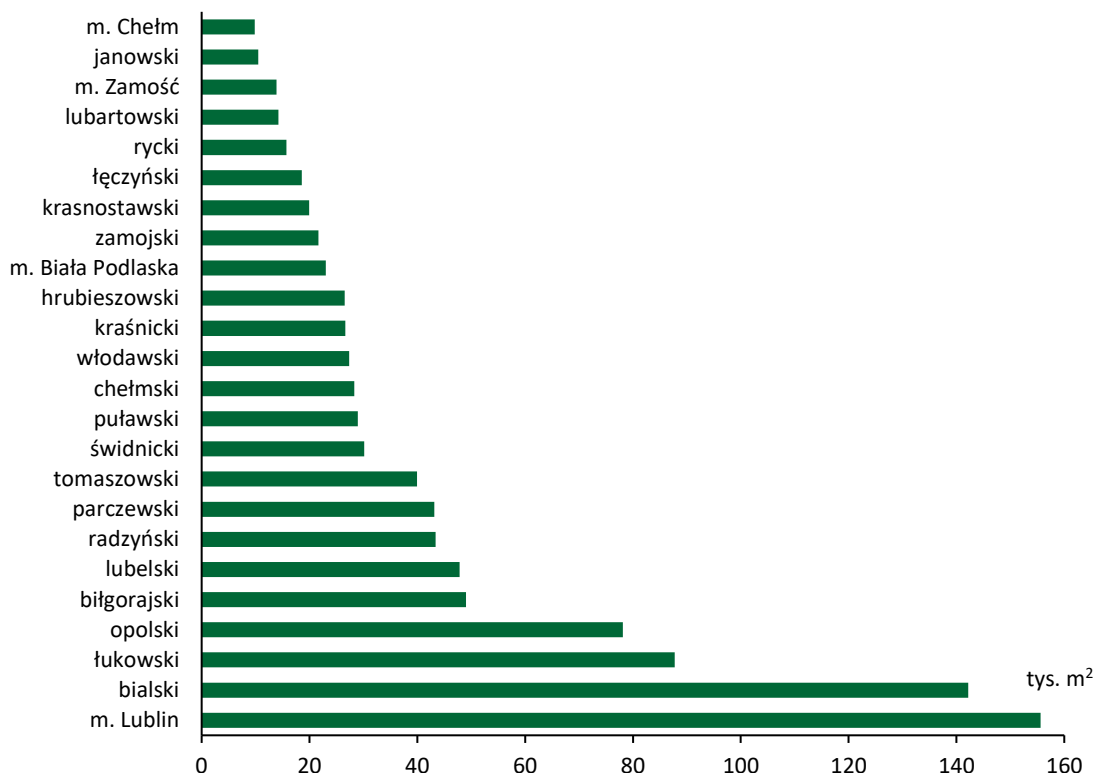
Rys. 67. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia według województw w 2016 r.

Największe udziały powierzchni użytkowej nowych budynków niemieszkalnych, na budowę których wydano pozwolenia, w województwie lubelskim w 2016 roku miały: miasto Lublin (15,5% udziału dla lubelskiego) oraz powiaty: bialski (14,2%) i łukowski (8,8%). Wskaźnik wyżej wymienionej powierzchni przeliczony na 1 km² powierzchni geodezyjnej pokazuje, iż największego natężenia budownictwa budynków

niemieszkalnych należy się spodziewać w najbliższej przyszłości w powiatach grodzkich województwa lubelskiego (miasta: Lublin, Zamość, Biała Podlaska, Chełm) oraz powiatach: opolskim, świdnickim i łukowskim.

Rys. 68. Powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych, na których budowę wydano pozwolenia według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

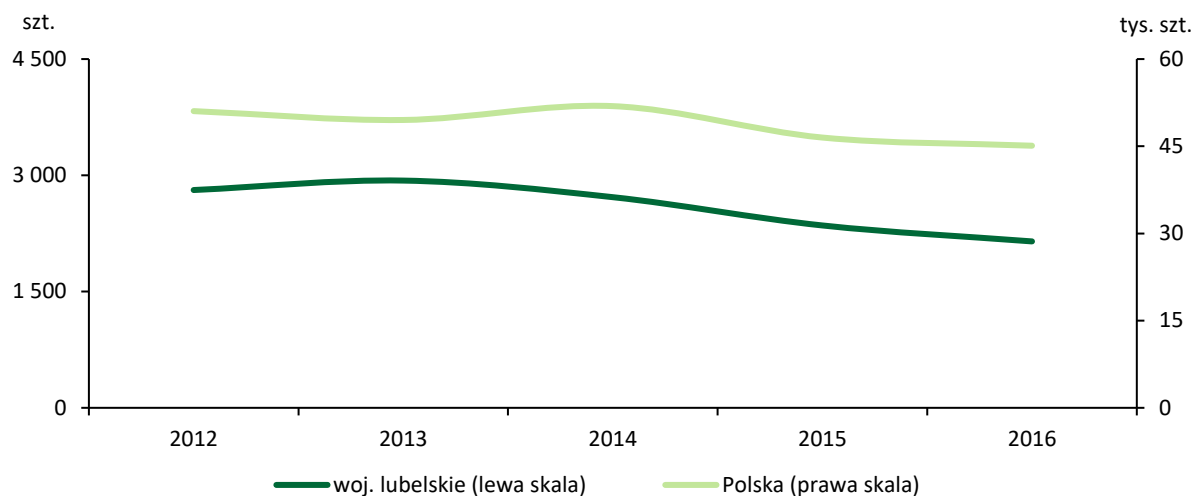
W ostatnich latach w strukturze powierzchni użytkowej nowych budynków niemieszkalnych objętej pozwoleniami dominującą grupą PKOB dla województwa lubelskiego były „Pozostałe budynki niemieszkalne”, w 2016 r. ich udział zwiększył się o 6,2 p.proc. w stosunku do 2015 roku. Wzrost udziału powierzchni w porównaniu z rokiem poprzednim wystąpił również dla grupy „Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego” (o 2,4 p.proc.) oraz „Ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej” (o 3,8 p.proc.).

Do sekcji PKOB „Obiekty inżynierii lądowej i wodnej” należą wszystkie obiekty budowlane nie klasyfikowane jako budynki. Statystyka publiczna gromadzi dane o ogólnej liczbie⁴ wydanych pozwoleń na ich budowę.

W 2016 r. w województwie lubelskim wydano łącznie 2 147 pozwoleń na budowę lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym budowy obiektów inżynierii lądowej i wodnej, o 8,8% mniej niż w 2015 roku. Wyżej wymieniona liczba wydanych pozwoleń stanowiła 4,8% udziału dla Polski i data lubelskiemu 10. lokatę wśród województw.

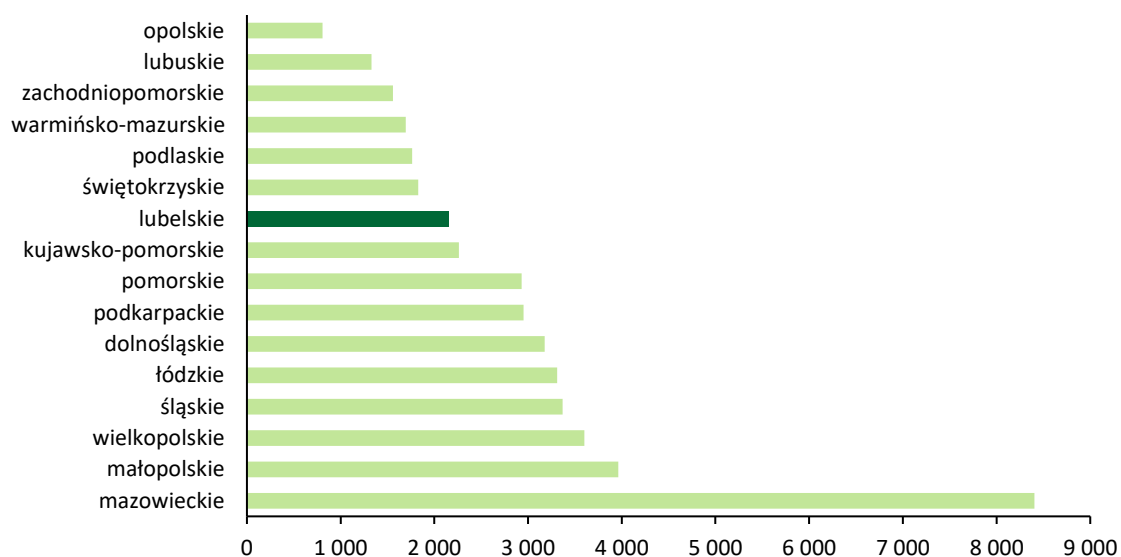
⁴ Zgodnie z metodologią badania realizowanego przez statystykę publiczną oraz z ustawą Prawo Budowlane dane dla obiektów inżynierii lądowej i wodnej dotyczą łącznej liczby pozwoleń wydanych na budowę oraz zgłoszeń z projektem budowlanym – dane dotyczą tylko nowych obiektów.

Rys. 69. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

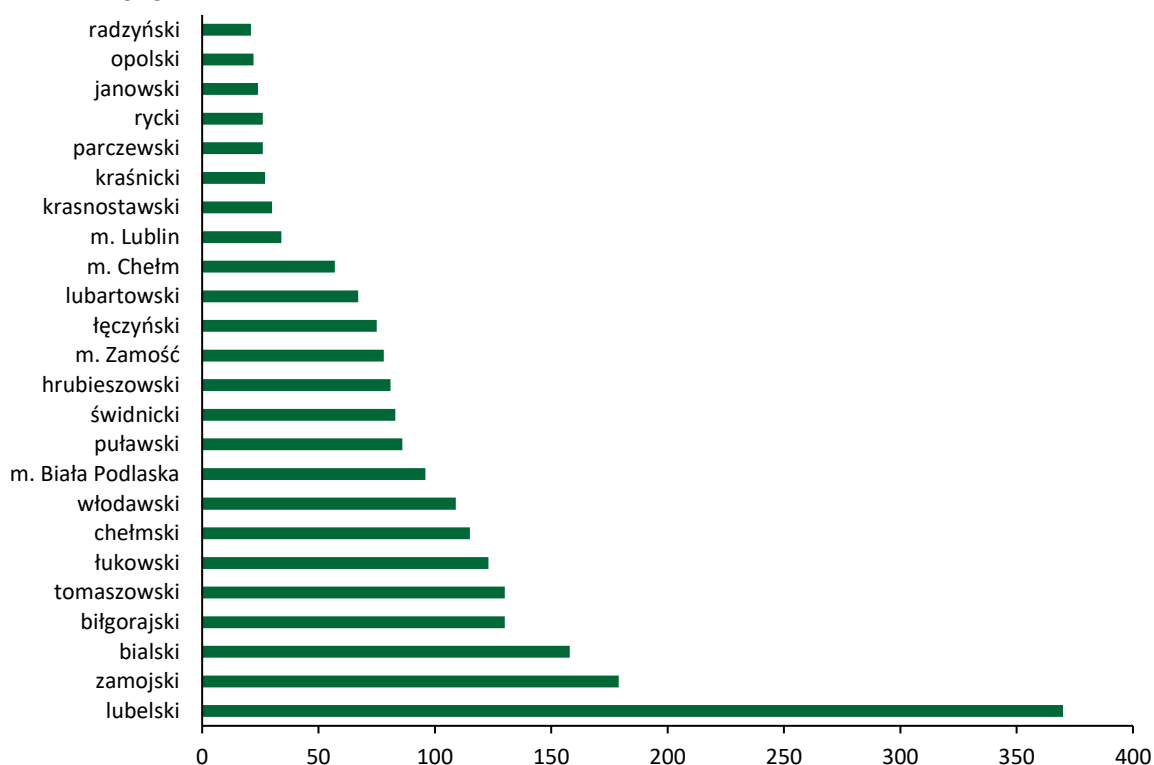
Największą liczbę pozwoleń wydanych na budowę i dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym budowy obiektów inżynierii lądowej i wodnej odnotowano w 2016 roku w województwie mazowieckim (18,6% udziału w kraju); wysokie udziały miały również województwa małopolskie (8,8%) i wielkopolskie (8,0%). Najwyższe wartości wskaźnika liczby wydanych pozwoleń na budowę i dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni geodezyjnej odnotowano dla woj. śląskiego i małopolskiego.

Rys. 70. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej według województw w 2016 r.

W województwie lubelskim w 2016 r. największą liczbę wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej odnotowano w powiatach: lubelskim (17,2% udziału w województwie), zamojskim (8,3%) oraz białskim (7,4%). Pod względem liczby wydanych pozwoleń na budowę i dokonanych zgłoszeń z projektem budowlanym budowy obiektów inżynierii lądowej i wodnej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni geodezyjnej wyróżniły się miasta: Zamość, Biała Podlaska, Chełm oraz Lublin, a także powiaty: lubelski i świdnicki.

Rys. 71. Wydane pozwolenia na budowę i dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej według powiatów województwa lubelskiego w 2016 r.

3. PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA ŚREDNICH I DUŻYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH⁵

Jedną z miar oceny kondycji sektora budowlanego w danym województwie jest wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Ogół działań związanych z produkcją budowlano-montażową można podzielić według siedzib zarządu przedsiębiorstwa budowlanego oraz miejsc wykonywania robót. Ze względu na kryteria ekonomiczno-techniczne, produkcję budowlano-montażową dzielimy na roboty o charakterze inwestycyjnym oraz „remontowe i pozostałe”.

3.1. Produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim

Wartość produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej w 2016 roku siłami własnymi przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę w województwie lubelskim wyniosła 2 498,8 mln zł tj. 3,2% ogółu wartości produkcji wytworzonej w kraju (77 096,3 mln zł). Najwyższą wartość opisywanej sprzedaży produkcji budowlano-montażowej odnotowały przedsiębiorstwa budowlane z województw: mazowieckiego (24,1% produkcji krajowej), śląskiego (11,9%) i małopolskiego (10,9%).

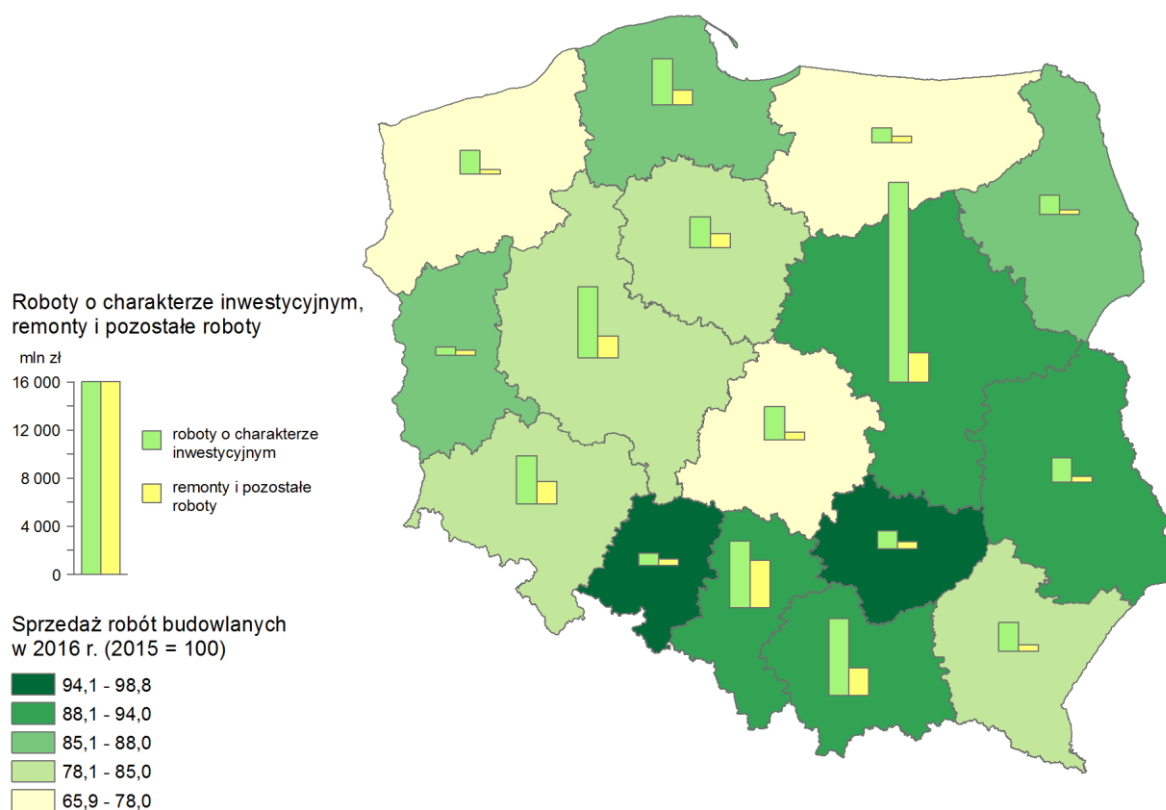
W 2016 roku firmy budowlane mające siedzibę w województwie lubelskim zrealizowały prace o charakterze inwestycyjnym o wartości 1 987,7 mln zł, tj. 79,5% całości robót budowlano-montażowych, w kraju analogiczna wartość wyniosła 58 417,1 mln zł, co stanowiło 75,8% wartości ogółem robót budowlano-montażowych. Największe udziały prac o charakterze inwestycyjnym,

⁵ Prezentowane w rozdziale dane dotyczą sprzedanej produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

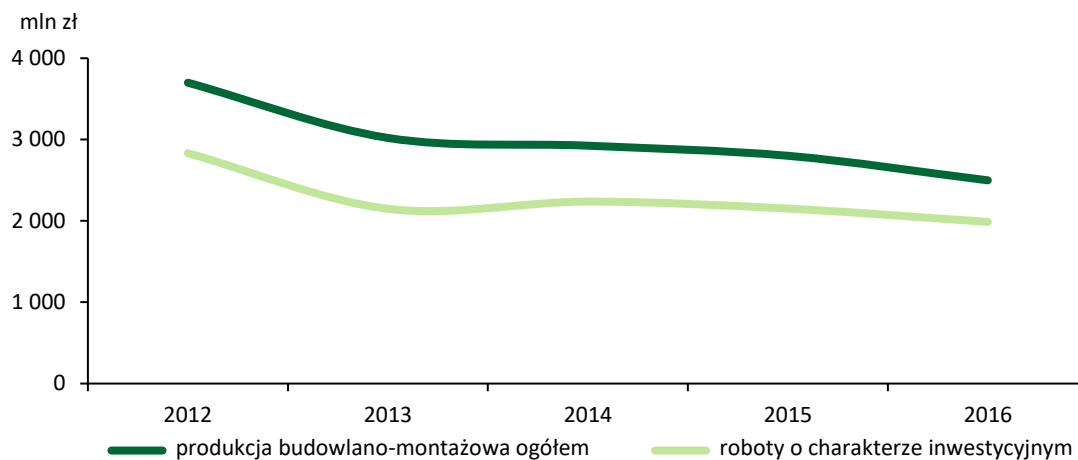
powyżej 80% wartości sprzedaży ogółem, osiągnęły przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim, podkarpackim i łódzkim.

Rys. 72. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw oraz rodzajów robót budowlanych w 2016 r.

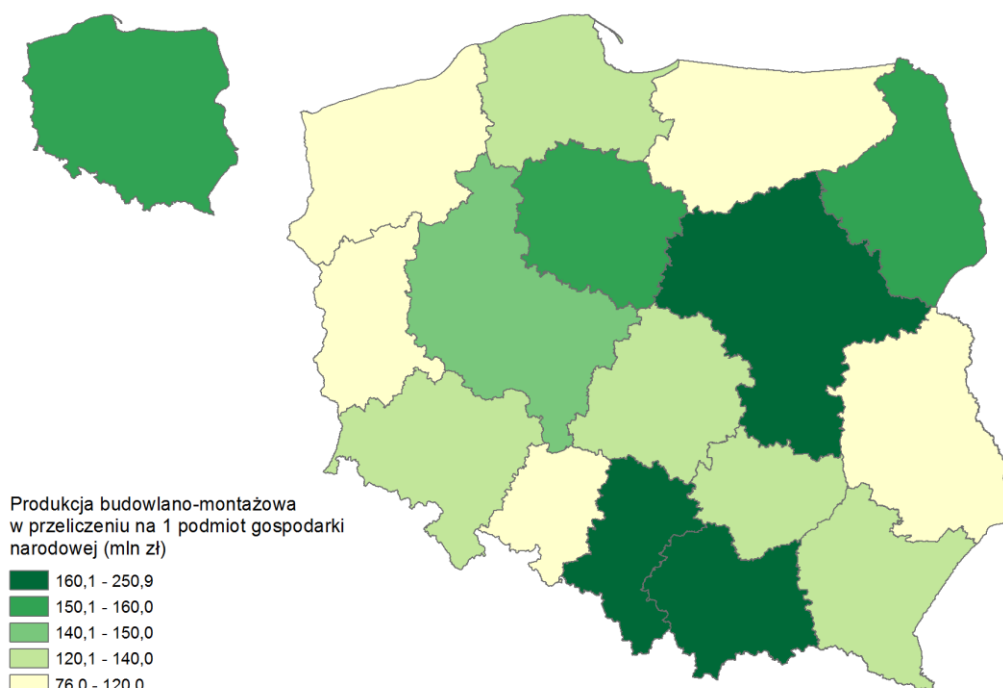
W ostatnich pięciu latach najwyższą wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w województwie lubelskim oraz w kraju odnotowano w 2012 roku (odpowiednio 3 699,2 mln zł i 96 364,4 mln zł). Porównując rok do roku – w lubelskim od 2012 roku odnotowuje się roczny spadek wartości produkcji budowlano-montażowej, natomiast w kraju wzrost produkcji nastąpił w latach 2014 oraz 2015. W porównaniu z 2015 rokiem we wszystkich województwach nastąpił spadek wartości produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez średnie i duże firmy budowlane mające siedzibę na terenie danego województwa, w lubelskim spadek wyniósł 10,8%.

Rys. 73. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę zarządu w województwie lubelskim w latach 2012-2016

Najwyższą wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej o charakterze inwestycyjnym w latach 2012-2016 zrealizowano w 2012 roku w województwie lubelskim 2 832,5 mln zł, w kraju 69 203,8 mln zł, natomiast wartość najniższą – w roku 2016 (odpowiednio 1 987,7 mln zł i 58 417,1 mln zł). W porównaniu do 2015 roku wzrost wartości prac o charakterze inwestycyjnym zrealizowanych przez firmy mające siedzibę na terenie danego województwa wystąpił w warmińsko-mazurskim (o 5,9%), świętokrzyskim (o 3,0%) i pomorskim (o 1,0%), w pozostałych województwach wartość takich robót spadała. W województwie lubelskim wartość prac budowlano-montażowych o charakterze inwestycyjnym w stosunku do 2015 roku zmniejszyła się o 7,6%, zaś w kraju o 8,6%.

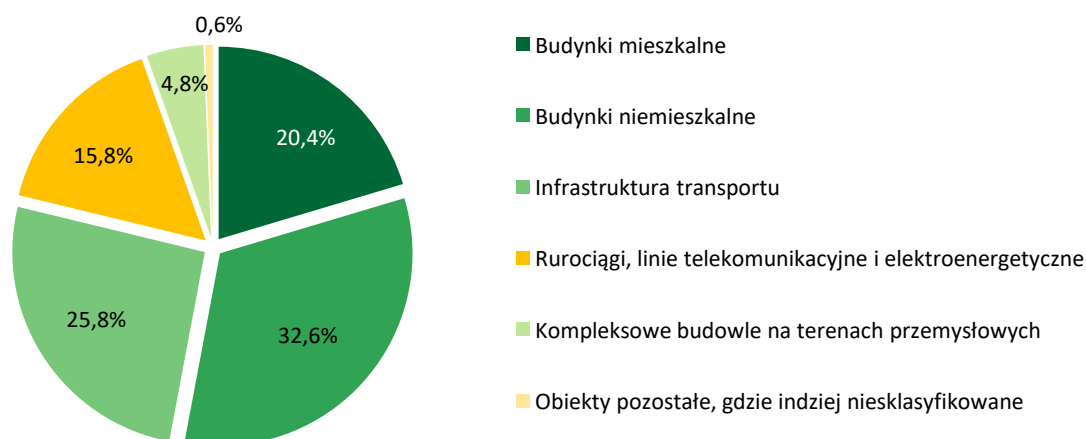
Rys. 74. Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej zarejestrowany w rejestrze Regon w sekcji PKD Budownictwo według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw w 2016 r.

Wartość produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę zarządu w województwie lubelskim w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej zarejestrowany w rejestrze Regon w sekcji PKD Budownictwo wyniosła 118,9 mln zł, w Polsce 155,8 mln zł. Większe od poziomu krajowego wartości wskaźnika odnotowano w województwach: mazowieckim, śląskim, małopolskim i kujawsko-pomorskim.

W 2016 roku 47,1% wartości produkcji budowlano-montażowej stanowiły prace zrealizowane przez przedsiębiorstwa budowlane z siedzibą w województwie lubelskim na obiektach inżynierii lądowej i wodnej. Udział prac dotyczących budynków niemieszkalnych wyniósł 32,6%, natomiast budynków mieszkalnych – 20,4%. Podobna struktura charakteryzowała wartość prac budowlanych zrealizowanych w kraju, gdzie udziały te wyniosły odpowiednio: 49,0%, 34,1% i 16,9%.

Rys. 75. Struktura produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę zarządu w województwie lubelskim według rodzajów obiektów budowlanych w 2016 r.

Spośród prac zrealizowanych na obiektach inżynierii lądowej i wodnej, zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, największą wartość odnotowano w grupie „Autostrad, dróg ekspresowych, ulic i dróg pozostałych” - w województwie lubelskim było to 22,8% ogółu prac produkcji budowlano-montażowej, natomiast w kraju 19,3%. Największy udział w tej grupie odnotowano dla przedsiębiorstw z województw: dolnośląskiego (28,3%), zachodniopomorskiego (27,9%) i mazowieckiego (25,8%).

W 2016 roku w województwie lubelskim udział prac o charakterze inwestycyjnym wyniósł dla budynków mieszkalnych 91,6%, dla budynków niemieszkalnych 81,4%, zaś dla obiektów inżynierii lądowej i wodnej 73,0%, w wartościach odnotowanych dla firm budowlanych w kraju udziały te wyniosły odpowiednio: 77,9%, 76,1% i 74,8%.

W porównaniu do 2015 roku o 5,6% zwiększyła się, w przypadku firm budowlanych z województwa lubelskiego, wartość robót wykonanych przy budowie budynków mieszkalnych (w kraju wzrost o 9,1%), mniejsza natomiast była wartość robót dotyczących budynków niemieszkalnych i obiektów inżynierii lądowej i wodnej (odpowiednio o 1,3% i 21,3%; w kraju spadek o 11,7% i 19,5%). Biorąc pod uwagę roboty o charakterze inwestycyjnym, wzrost odnotowano dla budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (odpowiednio 9,9% i 1,9%), natomiast sprzedaż robót dotyczących obiektów inżynierii lądowej i wodnej spadła o 20,2%. W kraju odnotowano wzrost wartości (o 18,5%) robót o charakterze inwestycyjnym

zrealizowanych na budynkach mieszkalnych, natomiast dla budynków niemieszkalnych oraz obiektów inżynierii lądowej i wodnej – spadki 5,8% i 17,2%.

Analizując produkcję budowlano-montażową zrealizowaną w 2016 roku, według przeważającego rodzaju działalności (zgodnie z klasyfikacją PKD) przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę na terenie województwa lubelskiego, zanotowano najwyższą wartość dla przedsiębiorstw wykazujących jako podstawową działalność roboty budowlane związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 38,1% w stosunku do prac budowlano-montażowych ogółem. Roboty budowlane specjalistyczne stanowiły 31,2%, zaś roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – 30,7% (w kraju odpowiednio 37,7%, 30,1% oraz 32,2%). W województwie lubelskim, w porównaniu z 2015 r., produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw o podstawowym rodzaju działalności związanym ze wznoszeniem budynków spadła o 12,9%, z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej o 14,1%, zaś z robotami budowlanymi specjalistycznymi o 3,9%.

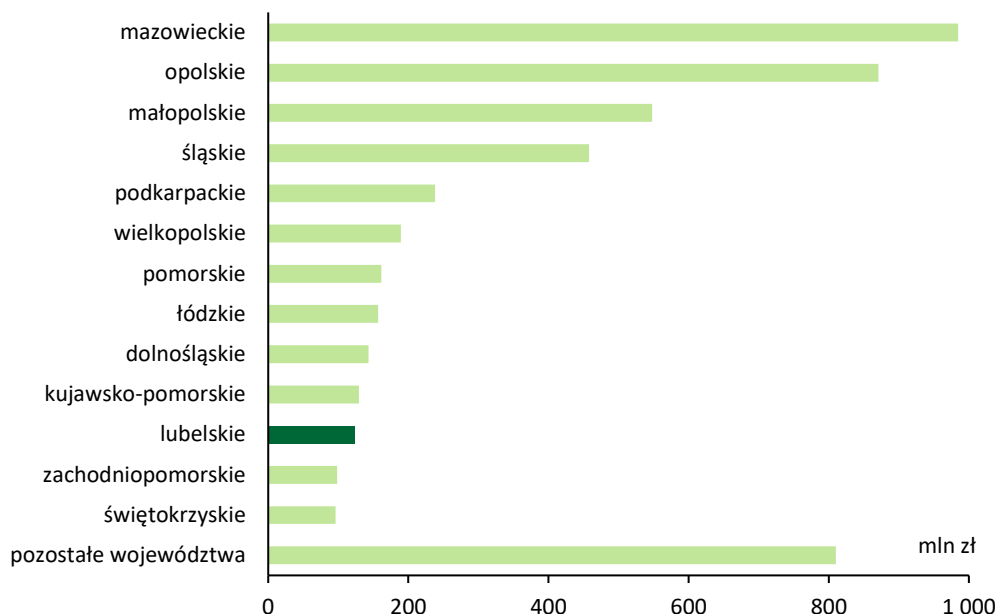
Przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie lubelskim w 2016 roku zrealizowały eksport produkcji budowlano-montażowej o wartości 123,8 mln zł, co stanowiło 2,5% wartości dla kraju. Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej wykonanej poza granicami przez przedsiębiorstwa budowlane z całego kraju wyniosła 5 008,6 mln zł, z czego największą część zrealizowały przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu w województwie mazowieckim (19,7%) oraz opolskim (17,4%). W przeliczeniu na 1 zatrudnionego wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej wykonanej za granicą wyniosła 264 tys. zł w województwie lubelskim i 256 tys. zł w kraju. Najwyższe wartości eksportu robót na 1 zatrudnionego odnotowano w województwach: podlaskim, śląskim oraz łódzkim.

Tab. 1. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej wykonanej siłami własnymi poza granicami kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mające siedzibę w województwie lubelskim i Polsce w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
	eksport robót budowlanych (tys. zł)				
Polska					
wartość ogółem	4 204 552	4 257 728	4 115 831	4 120 703	5 008 558
w przeliczeniu na 1 zatrudnionego	201	212	209	234	256
województwo lubelskie					
wartość ogółem	127 229	#	147 184	111 149	123 762
w przeliczeniu na 1 zatrudnionego	194	#	276	239	264

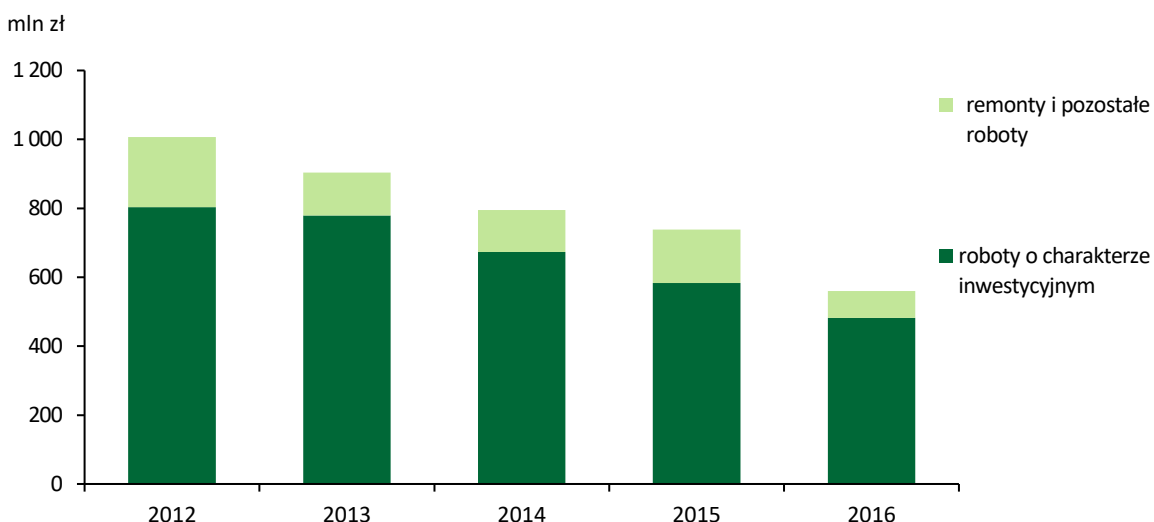
W porównaniu z rokiem 2015 sprzedaż produkcji budowlano-montażowej wykonanej przez przedsiębiorstwa budowlane poza granicami kraju zwiększyła się o 11,3% w województwie lubelskim i o 21,5% dla Polski. Największy wzrost odnotowano dla przedsiębiorstw budowlanych z siedzibą w województwach: łódzkim (o 96,0% w stosunku do 2015 roku), pomorskim (68,4%) i lubuskim (57,0%).

Rys. 76. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) poza granicami kraju według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw w 2016 r.

Analizując wartość eksportu produkcji budowlano-montażowej przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim według krajów miejsc wykonywania robót w 2016 roku, największy udział w łącznej wartości eksportu robót miały prace budowlane zrealizowane na terenie Wielkiej Brytanii, Francji i Finlandii. W kraju najwyższą wartość odnotowano w Niemczech, gdzie wykonano 53,0% łącznej wartości krajowego eksportu, w Belgii (10,1%), Szwecji (6,2%), Finlandii (4,3%) i Francji (4,0%).

Rys. 77. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez podwykonawców przedsiębiorstw budowlanych (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) mających siedzibę w województwie lubelskim w latach 2012-2016

Podwykonawcy firm budowlanych z województwa lubelskiego wykonali prace budowlano-montażowe o wartości 560 mln zł, co stanowiło 1,1% wartości krajowej. Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przy pomocy podwykonawców w kraju wyniosła w 2016 roku 49 978,5 mln zł, z czego 52,9% przypadło na podwykonawców przedsiębiorstw mających

siedzibę zarządu w województwie mazowieckim. Spośród prac realizowanych przez podwykonawców – 88,4% robót w kraju stanowiły prace o charakterze inwestycyjnym, najwięcej prac inwestycyjnych zlecono podwykonawcom przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwach: mazowieckim, podlaskim oraz opolskim (powyżej 90%).

W ciągu ostatnich pięciu lat odnotowano rokrocznie zmniejszanie się wartości robót zleconych podwykonawcom przez przedsiębiorstwa budowlane z województwa lubelskiego. W tym okresie w kraju, najwyższą wartość prac budowlano-montażowych zrealizowanych przez podwykonawców odnotowano w dwóch ostatnich latach (2015 – 54 511,8 mln zł i 2016 – 49 978,5 mln zł).

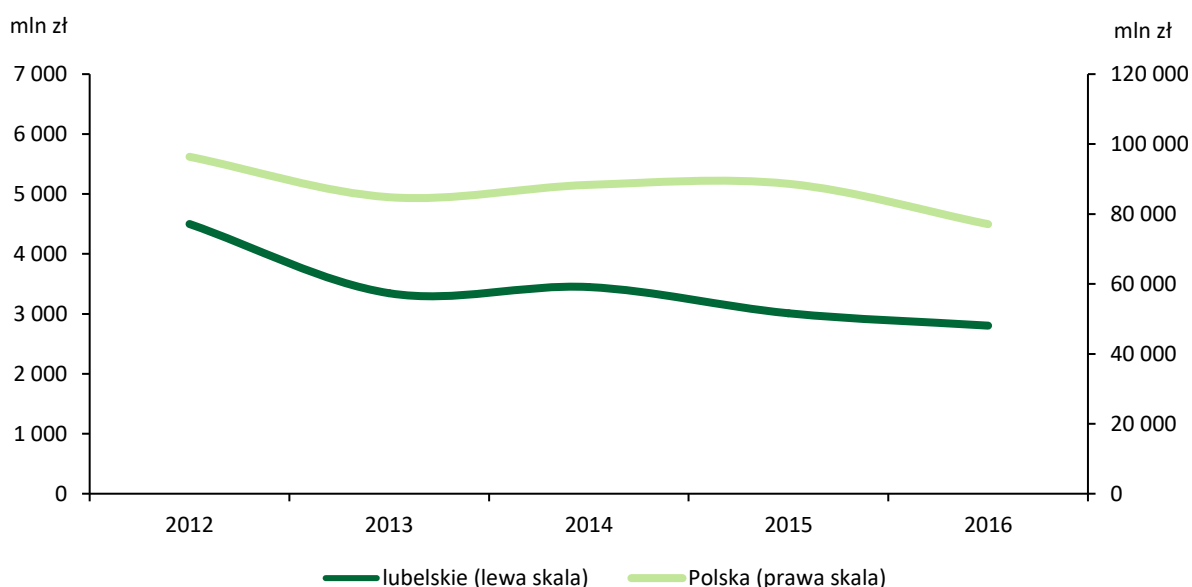
Biorąc pod uwagę przeważający rodzaj działalności przedsiębiorstw zlecających prace podwykonawcom, prace o największej wartości, zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju, zleciły firmy, których główna działalność zaklasyfikowana jest do robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków (odpowiednio 53,3% i 51,1% ogółu produkcji budowlano-montażowej).

3.2. Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana na terenie województwa lubelskiego przez przedsiębiorstwa budowlane

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie województwa lubelskiego przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2016 roku wyniosła 2 803,8 mln zł, co stanowiło 3,6% wartości krajowej. W porównaniu z 2015 rokiem nastąpił spadek wartości produkcji budowlano-montażowej o 6,9%.

W 2016 roku najwięcej robót budowlano-montażowych wykonano na terenie województwa mazowieckiego, było to 17,9% ogólnej wartości zrealizowanej produkcji budowlano-montażowej na terenie Polski. Na kolejnych miejscach znalazły się województwa: śląskie (11,7%), małopolskie (10,3%) i dolnośląskie (10,3%).

Rys. 78. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w latach 2012-2016

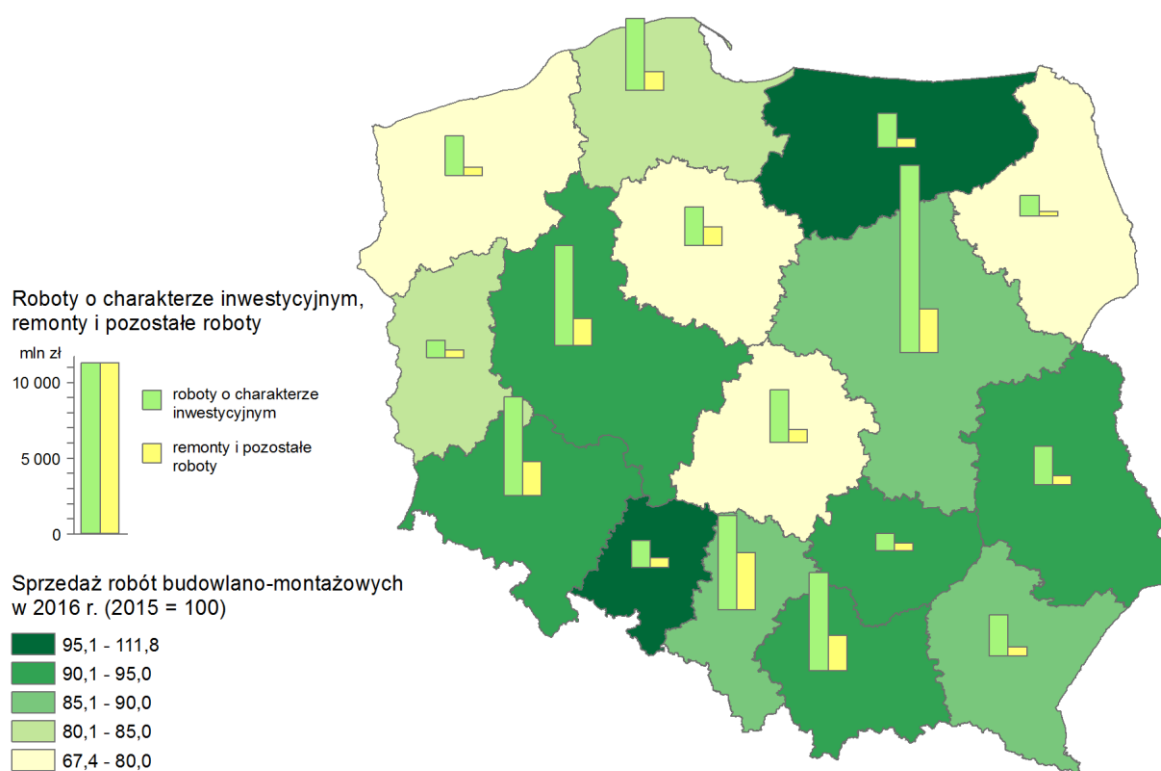

Analizując wartość robót budowlano-montażowych w latach 2012-2016 w województwie lubelskim – najwięcej robót budowlano-montażowych zrealizowanych przez przedsiębiorstwa budowlane odnotowano w 2012 roku – 4 499,7 mln zł, zaś najmniej wykonano w 2016 roku tj. 2 803,8 mln zł (spadek o 37,7% do roku 2012).

W 2016 roku wartość robót o charakterze inwestycyjnym w województwie lubelskim wyniosła 2 290,0 mln zł, co stanowiło 81,7% ogólnej wartości produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie lubelskiego. W stosunku do roku 2015 nastąpił spadek analizowanej wartości o 4,6%.

Największy wzrost udziału robót o charakterze inwestycyjnym w ogólnej wartości produkcji budowlano-montażowej do roku 2015 nastąpił w województwie pomorskim (o 9,6 p.proc.). Największy udział robót o charakterze inwestycyjnym w produkcji budowlano-montażowej ogółem w 2016 roku odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 82,0%, na drugim miejscu znalazło się województwo lubelskie z udziałem 81,7%, najmniejszy zaś w śląskim – 62,3%.

Rys. 79. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie poszczególnych województw według rodzajów robót budowlanych w 2016 r.

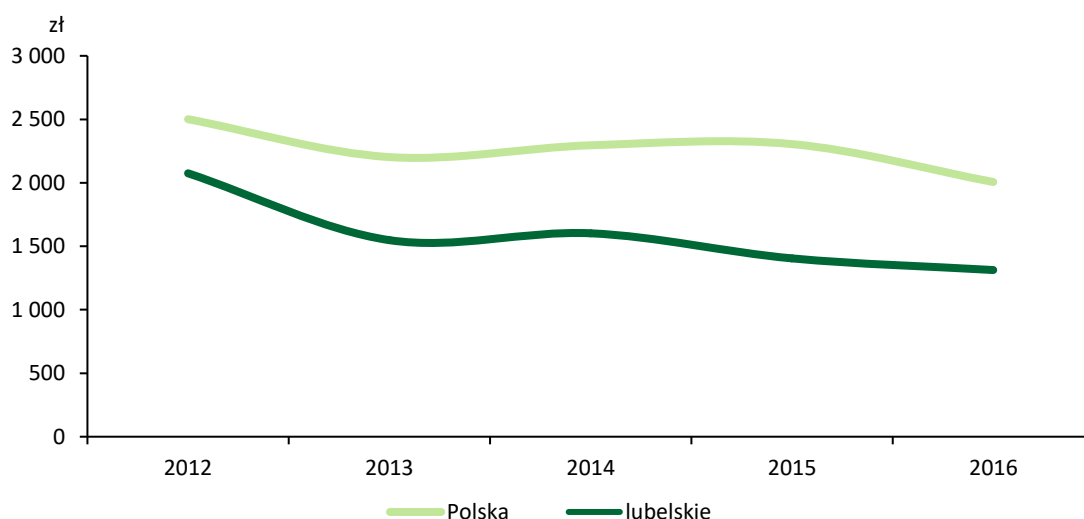
Na przestrzeni analizowanych lat 2012-2016 na terenie województwa lubelskiego udział robót o charakterze inwestycyjnym w ogólnej wartości produkcji wahał się w granicach od 73,6% w 2013 roku do 81,7% w 2016 roku.

Rys. 80. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie województwa lubelskiego przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) według rodzajów robót budowlanych w latach 2012-2016.

W 2016 roku 69,3% (tj. 1 943,3 mln zł) wartości produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej w województwie lubelskim została wykonana przez przedsiębiorstwa budowlane mające siedzibę na jego terenie (w 2015 roku wskaźnik był równy 70,0%). Znaczący udział miały także przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego – wytworzyły 467,0 mln zł, co stanowiło 16,7% zrealizowanej produkcji budowlano-montażowej w lubelskim (w 2015 roku – 13,3%).

Rys. 81. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2012-2016

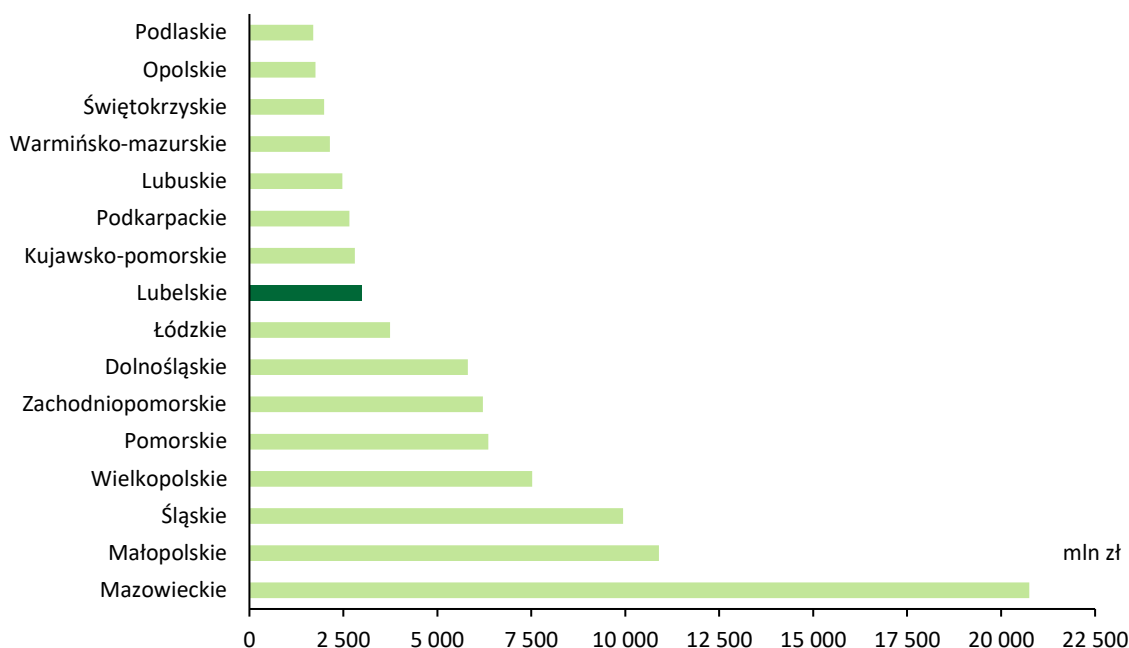
W 2016 roku wartość produkcji budowlano-montażowej wykonanej na terenie województwa lubelskiego przeliczona na 1 mieszkańca wyniosła 1 313 zł (w kraju 2 006 zł). Była to najniższa wartość, zarówno w kraju, jak i w województwie, w analizowanych ostatnich pięciu latach. Analizując omawianą wartość w porównaniu z rokiem 2015, w 15 województwach nastąpił spadek, który wahał się od 4,4% w województwie warmińsko-mazurskim do 32,2% w podlaskim.

4. PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW BUDOWLANYCH ⁶

Wartość produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej siłami własnymi w 2016 roku przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących do 9 osób, mające siedzibę w województwie lubelskim wyniosła 3 003,3 mln zł tj. 3,3% ogółu wartości produkcji tworzonej w kraju (89 747,9 mln zł).

Rys. 82. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących do 9 osób) według województw siedzib zarządów przedsiębiorstw w 2016 r.

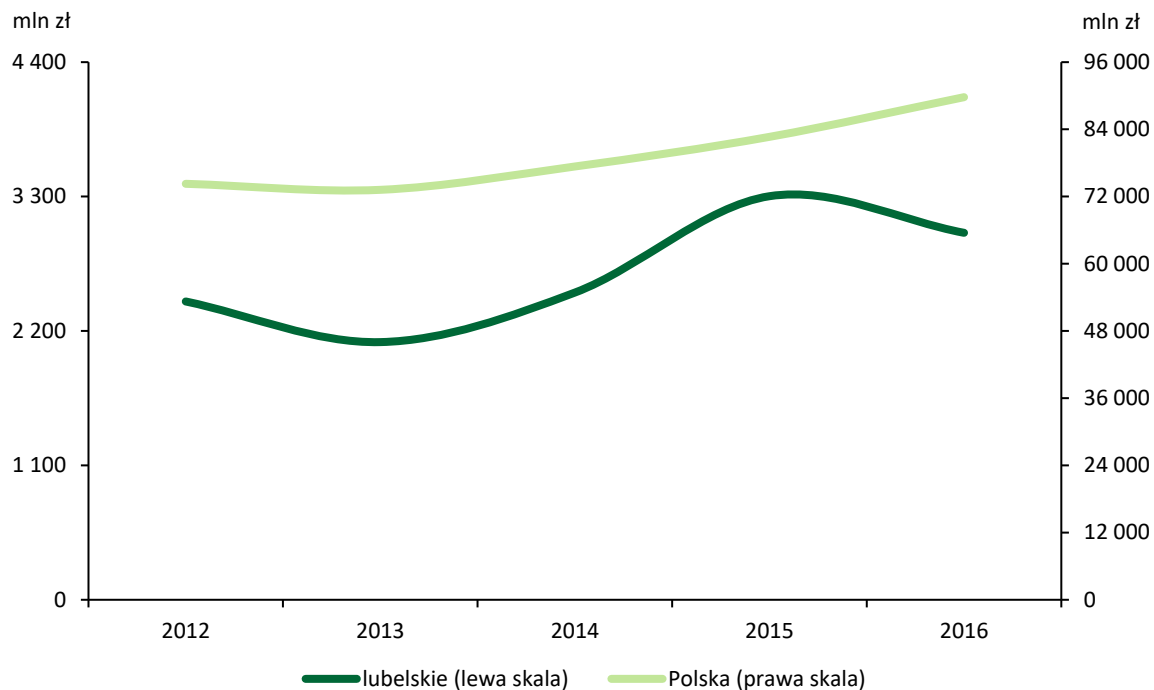

Najwyższą wartość opisywanej sprzedaży produkcji budowlano-montażowej odnotowały przedsiębiorstwa budowlane z województw: mazowieckiego (23,1% produkcji krajowej), małopolskiego (12,1%) i śląskiego (11,1%).

W porównaniu z rokiem 2015 sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez małe przedsiębiorstwa, które miały siedzibę w województwie lubelskim zmniejszyła się o 9,1%, dla wartości krajowej odnotowano wzrost o 8,6%. Największy wzrost wystąpił dla przedsiębiorstw budowlanych z siedzibą w województwach: mazowieckim (o 39,1% w stosunku do 2015 roku), zachodniopomorskim (25,3%) i opolskim (23,9%).

⁶ Prezentowane w rozdziale dane dotyczą sprzedanej produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących do 9 osób.

Rys. 83. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa budowlane (jednostki o liczbie pracujących do 9 osób) na terenie województwa lubelskiego i Polski w latach 2012-2016

W ostatnich pięciu latach najwyższą wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w województwie lubelskim odnotowano w 2015 roku – 3 303,0 mln zł, w kraju 2016 był rokiem, w którym małe przedsiębiorstwa budowlane zrealizowały najwyższą wartość robót budowlano-montażowych – 89 747,9 mln zł.

Aneks 1. Spis tablic załączonych do publikacji w wersji elektronicznej (format XLS)

- Tabl. 1. Efekty rzeczowe i nasilenie budownictwa mieszkaniowego – lata 1995-2016
- Tabl. 2. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według rodzajów budynków w przekroju "miasto-wieś" – lata 2012-2016
- Tabl. 3. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według form budownictwa i liczby izb w mieszkaniu w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 4. Mieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 5. Mieszkania oddane do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim według rodzajów budynków w przekroju "miasto-wieś" – lata 2012-2016
- Tabl. 6. Mieszkania oddane do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych w województwie lubelskim według rodzajów budynków i form budownictwa w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 7. Mieszkania oddane do użytkowania w miastach województwa lubelskiego liczących 20 tys. lub więcej ludności – rok 2016
- Tabl. 8. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w województwie lubelskim w wybrane urządzenia sanitarno-techniczne według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 9. Wskaźniki natężenia budownictwa mieszkaniowego w województwie lubelskim według podregionów i powiatów w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 10. Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania w województwie lubelskim według liczby kondygnacji – rok 2016
- Tabl. 11. Nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania w województwie lubelskim według metod wznoszenia, podregionów i powiatów – rok 2016
- Tabl. 12. Mieszkania oddane do użytkowania w nowych budynkach mieszkalnych według rodzajów budynków w przekroju "miasto-wieś" – lata 2012-2016
- Tabl. 13. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa – lata 2012-2016
- Tabl. 14. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa (miasta wojewódzkie) – lata 2012-2016
- Tabl. 15. Wyposażenie mieszkań oddanych do użytkowania w wybrane urządzenia techniczno-sanitarne w przekroju "miasto-wieś" – lata 2010-2014
- Tabl. 16. Ważniejsze wskaźniki dotyczące mieszkań oddanych do użytkowania w przekroju "miasto-wieś" – lata 2012-2016
- Tabl. 17. Mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według powiatów – lata 2012-2016
- Tabl. 18. Mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według powiatów – rok 2016
- Tabl. 19. Mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według powiatów i rodzajów budynków – rok 2016
- Tabl. 20. Mieszkania, których budowę rozpoczęto w województwie lubelskim według powiatów – lata 2012-2016
- Tabl. 21. Mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym – lata 2012-2016
- Tabl. 22. Mieszkania, których budowę rozpoczęto według form budownictwa – lata 2012-2016

- Tabl. 23. Domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie oraz budynki zbiorowego zamieszkania oddane do użytkowania w województwie lubelskim według powiatów – rok 2016
- Tabl. 24. Domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie oddane do użytkowania – lata 2012-2016
- Tabl. 25. Budynki zbiorowego zamieszkania oddane do użytkowania – lata 2012-2016
- Tabl. 26. Domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie oraz budynki zbiorowego zamieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według powiatów – rok 2016
- Tabl. 27. Domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie oraz budynki zbiorowego zamieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym – lata 2012-2016
- Tabl. 1 (28). Budownictwo niemieszkalne – lata 2000-2016
- Tabl. 2 (29). Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w województwie lubelskim w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 3 (30). Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 4 (31). Budynki biurowe oraz handlowo-usługowe oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 5 (32). Budynki łączności, dworców i terminali, budynki muzeów i bibliotek oraz budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 6 (33). Budynki przemysłowe, zbiorniki, silosy i budynki magazynowe oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 7 (34). Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki szkół i instytucji badawczych oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 8 (35). Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 9 (36). Budynki garaży, budynki gospodarstw rolnych oraz pozostałe budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w województwie lubelskim według podregionów, powiatów i gmin w przekroju "miasto-wieś" – rok 2016
- Tabl. 10 (37). Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania według grup PKOB – lata 2012-2016
- Tabl. 11 (38). Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania według grup PKOB (miasta wojewódzkie) – lata 2012-2016
- Tabl. 12 (39). Nowe budynki niemieszkalne, na budowę których w województwie lubelskim wydano pozwolenia według powiatów – rok 2016
- Tabl. 13 (40). Nowe budynki niemieszkalne oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w województwie lubelskim według powiatów – rok 2016
- Tabl. 14 (41). Nowe budynki niemieszkalne, na budowę których wydano pozwolenia – lata 2012-2016
- Tabl. 15 (42). Nowe budynki niemieszkalne, na budowę których wydano pozwolenia (miasta wojewódzkie) – lata 2012-2016

- Tabl. 16 (43). Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej – lata 2012-2016
- Tabl. 17 (44). Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym budowy nowych obiektów inżynierii lądowej i wodnej (miasta wojewódzkie) – lata 2012-2016
- Tabl. 1 (45). Produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim według rodzaju realizowanych obiektów budowlanych (klasyfikacja PKOB) – lata 2012-2016
- Tabl. 2 (46). Produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim według podstawowego rodzaju działalności (klasyfikacja – grupy PKD) – lata 2012-2016
- Tabl. 3 (47). Produkcja budowlano-montażowa przedsiębiorstw budowlanych mających siedzibę w województwie lubelskim zrealizowana poza granicami kraju według krajów-miejsc wykonywania robót w roku 2016
- Tabl. 4 (48). Produkcja budowlano-montażowa zrealizowana według miejsca wykonywania robót oraz siedziby zarządu przedsiębiorstw – lata 2012-2016
- Tabl. 5 (49). Wybrane wskaźniki dotyczące produkcji budowlano-montażowej – lata 2012-2016